

**STEMPLINGENS KONSEKVENNS?
EN STUDIE AV NYNAZISTISKE GRUPPERINGER**

**AV:
ASTRID ESPSETH**

**Masteroppgave i religionshistorie
Avlagt: Høst 2007**

**Ved:
Institutt for kulturstudier og orientalske språk
Universitetet i Oslo.**

FORORD

Nå sitter jeg endelig her i slutfasen til et prosjekt som har tatt både tid og krefter å avslutte. Det er på en måte litt vemodig, samtidig som det føles som en enorm lettelse å kunne se seg ferdig med dette masterprosjektet.

Jeg vil gjerne få utrette en stor takk til Chiara Daneri som på mange måter var en stor inspirasjonskilde til å avslutte dette prosjektet. Uten hennes families gjestfrihet i en nydelig landsby i Italia vet jeg ikke om jeg hadde kommet så godt i gang med prosjektet atter en gang. I tillegg ønsker jeg også å takke Hilde Hall Jensen og hennes vidunderlige mann Jens Jensen for råd, vink og kyndig datahjelp. Når det gjelder mine tre samboere Jacob, Hans Martin og Ellen, er jeg evig takknemlige ovenfor deres tålmodighet når bøker og papirer har lagt strødd rundt i stua til enhver tid.

Jeg ønsker også å takke min mor og min far for husly den siste tiden. Jeg kunne på den måten få den roen jeg trengte til å avslutte det hele, samtidig må jeg takke dem for deilige middager når jeg satte i dyp konsentrasjon, og glemte tid og sted. Min veileder, Jens Braarvig, må takkes for konstruktiv veiledning, råd og hint til hvordan jeg skulle gå fram i denne lange prosessen.

Til slutt vil jeg utrette en stor takk til min søster, Nina, som har tatt seg tid til å trykke opp denne masteroppgaven, og det i en tid det har stormet som verst!

Jeg er evig takknemlig!

Astrid Espseth.

FORORD.....	2
1 INNLEDNING	4
1.1 OPPGAVENS OPPBYGNING	5
1.2 PROBLEMSTILLING.....	8
1.3 KILDEKRITIKK.	10
1.4 METODE.....	14
2. GRUPPEDANNELSER OG KONSEKVENSER AV STEMLING OG STIGMATISERING.....	17
2.1 INDIVID – GRUPPE.....	17
2.2 STEMLING OG STIGMATISERING.....	19
2.3 SYMBOLBRUK OG RITUELL VIRKSOMHET	22
3 EN HISTORISK GJENNOMGANG	24
3.1 VÖLKISCH IDEOLOGI	24
3.2 NAZISMEN.....	28
3.3 RASETEORI, ANTISEMITTISME OG RASISME	31
3.4 NYNAZISME.....	33
3.5 NYNAZISMENS UTVIKLING I NORGE.....	35
3.6 KONSPIRASJONS TEORIEN ”ZOG”	39
3.7 NYPAGANISME.....	43
4 PRESENTASJON AV VIGRID.....	44
4.1 MITT MØTE MED TORE TVEDT OG VIGRID.....	45
4.2 ÅPENBARINGEN, BEGYNNELSEN OG FELTTOG	46
4.3 NETTVERKSBASERT ORGANISASJON OG OPPBYGNING.....	48
4.4 TVEDTS RELIGION.....	49
4.5 POLITISK PROGRAM.	52
4.6 VIGRID OG MEDIA.....	54
4.7 VIGRID OG INTERNETT	56
5 SAMMENLIKNING AV VIGRID OG TIDLIGERE TRADISJONER.....	57
5.1 VIGRID OG VÖLKISCH TRADISJON.....	58
5.2 VIGRID I FORHOLD RASETEORI, RASISME OG ANTISEMITTISME	59
5.3 VIGRID I FORHOLD TIL NAZISME OG NYNAZISME	60
5.4 VIGRID OG NYPAGANISTISK TRADISJON	61
5.5 VIGRID SOM EN MOTKULTUR.....	64
6 VIGRID I LYS AV GRUPPEDANNELSER, STEMLING OG STIGMATISERING.....	66
6.1 VIGRID OG GRUPPEDANNELSE.....	67
6.1.1 DISTINKSJONEN OSS OG DEM.....	69
6.1.2 TANKEKONTROLL?.....	71
6.1.3 NÅR GRUPPEDYNAMIKKEN FÅR EN VOLDELIG KARAKTER	72
6.2 KONSEKVENSER AV STEMLING OG STIGMATISERING.....	72
6.2.1 FRA SMÅ OG NÆRE TIL DE STORE OG FJERNE SAMFUNN	73
6.2.2 MANGEL PÅ NETTVERK SOM ÅRSÅK TIL ENGASJEMENT	74
6.2.3 NYNAZISMENS VOLDELIGE SIDE	76
6.2.4 ANDRE ÅRSÅKER TIL ENGASJEMENT	78
6.2.5 FØLGER AV MEDLEMSKAP I NYNAZISTISKE GRUPPERINGER	80
6.2.6 HVORFOR DET ER VANSKELIG Å BRYTE MED MILJØET	80
6.2.7 «DEN GODE FIENDE».....	81
7 KONKLUSJON.....	83
KILDER	87
AVISARTIKKLER.....	89
ELEKTRONISKE KILDER	89

1 INNLEDNING

Jeg vil i min masteroppgave ta for meg den nynazistiske, og nyreligiøse gruppen Vigrid. På grunn av min bakgrunn fra Sørlandet ble jeg tidlig klar over denne organisasjonen, som har stor oppslutning i den sørlige landsdel. Organisasjonens leder Tore Wilhelm Tvedt, og hans utnevnte arvtager Thorgrim O. Bredesen har begge bodd, og virket der i lengre perioder.¹

Vigrid ble startet av Tore W. Tvedt sammen med tre andre² 1. januar 1999. (http://www.vigrid.net/elever_studenter_rogajenter.htm). Gruppen er både rasistisk, nynazistisk og nypaganistisk. Den har i tillegg hentet inspirasjon fra den völkische bevegelsen som vokse fram på slutten av 1800-tallet i Tyskland. Vigrid har gjennom internett, media og rekruttering gradvis fått flere sympatisører. Antallet er vanskelig å fastslå da Vigrid ikke opererer med medlemslister, men hevder å ha en nettverksbasert organisasjon. Det vil i denne sammenheng si at alle medlemmene, eller, som Tvedt kaller dem, sympatisørene er delt inn i små grupper hvor alle har likt ansvar og rang. Det finnes, i følge Tvedt, ikke hierarki innad i Vigrid.³

Mange ser på Vigrid som en farlig og voldelig gruppe. Hvorvidt dette er tilfelle vil ikke få hovedfokus i min diskusjon, men Politiets sikkerhetstjeneste (PST) sendte 28/10/2003 ut en pressemelding hvor de annonserte en forebyggende offensiv mot Vigrid. Her skriver de at Vigrid, til tross for sin korte virketid, har knyttet til seg mange personer på landsbasis. PST har observert at rekrutteringen har vært rettet mot ungdom, helt ned i 14-års alderen. De hevder å ha fulgt nøye med på miljøet og utviklingen, og konkluderer med at det er god grunn til å frykte en voldelig og aggressiv utvikling i miljøet. PST har som mål å motvirke denne utviklingen. (http://www.pst.politiet.no/pressm/pressm_28/2003.htm).

Pressemeldingen viser at politiet har tatt miljøet på alvor, de ser på Vigrid som en potensiell trussel for det norske samfunnet. I denne masteroppgaven vil jeg forsøke å belyse interaksjonen mellom nynazister og samfunnet for øvrig. I den sammenheng er det viktig å danne seg et bilde av nynazismens historie, generelt, og kanskje spesielt

¹ Dette kom fram under en samtale med Tore W. Tvedt og Thorgrim Bredesen 19. februar 2004.

² Denne informasjonen fant jeg på Vigrids hjemmesider, kun Tore W. Tvedt og Thorgrim Bredesen blir navngitt. (http://www.vigrid.net/elever_studenter_rogajenter.htm)

³ Dette kom fram frem under min samtale med Tvedt og Bredesen 19. februar 2004.

her i Norge. Da krigen endte i Norge i 1945 ble de fleste som på en eller annen måte hadde støttet den tyske okkupasjonen av Norge dømt som landssvikere. Tilsammen 54 241 personer ble dømt i dette oppgjøret med den nærliggende fortiden. (Lunde, 1993, s.10). Dette landssvikoppjøret har bidratt til at norske nazister i etterkrigstiden fikk en moderat rolle. (Eiternes og Fangen, 2002, s.25). Folk som hadde støttet, eller samarbeidet med den tyske okkupasjonen, ble fordømt i den norske opinionen. (Sørensen, 1995, s.86).

Den tyske okkupasjonen av Norge ligger, historisk sett, nær i tid. I tidlig alder blir vi introdusert til denne delen av norsk historie. Vi hører våre foreldre og besteforeldre fortelle historier, på skolen lærer vi om krigen og okkupasjonen, vi ser tv-programmer, leser aviser, spiller dataspill, bruker Internett, et cetera. Resultatet av denne prosessen er at vi sitter igjen med et bilde av nazismen, og alle dens sympatisører som en felles fiende. Nynazistiske grupper faller inn under denne kategorien. Hvorvidt dette bildet er riktig eller galt er ikke tema for denne masteroppgaven. Min hensikt er ikke å dømme, men jeg vil prøve å beskrive, og diskutere den prosessen som foregår når vi mennesker danner grupper, og skaper fiendebilder av hverandre. I tillegg vil jeg forsøke å vise hvordan religiøse symboler og ritualer kan bidra til å forsterke samholdet innad i en gruppe, og hvordan disse symbolene og ritualene også kan være med på å skape avsky for gruppen som omfavner dem.

1.1 OPPGAVENS OPPBYGNING

Innledningen i denne masteroppgaven er delt inn i fire deler. Først vil jeg gjøre rede for oppgavens oppbygning. Her vil jeg presentere de forskjellige kapitlene, og gi en kort innføring i innhold og hvilke kilder jeg har brukt. Neste del beskriver masteroppgaven problemstilling. Hvilke spørsmål jeg søker å besvare, og tema jeg vil belyse i denne oppgaven. Jeg kommer så til å foreta en gjennomgang av kilder og kildekritikk. Det har ikke blitt forsket så mye på temaet nynazisme, noe som også blir problematisert av forskerene Terje Emberland (Emberland, 2003), George L. Mosse (Mosse, 1981) og Øystein Sørensen (Sørensen, 1995).

Fjerde del inneholder en forklaring av metodisk tilnærming til stoffet. Feltarbeid som metode, og en forskeres forutsetning for å kunne studere religiøse fenomen er tema

for denne delen. Fordeler og ulemper med metoden vil bli belyst. Jeg hadde opprinnelig en intensjon om å samle informasjon til oppgaven gjennom feltarbeid og intervjuer. Det ble etterhvert klart for meg at feltarbeid som metode i denne sammenheng ble vanskelig å gjennomføre. Det ble lagt klare begrensninger på informantutvalget. Begrensningene hos Vigrid lå i at det kun var Tore W. Tvedt og Thorgrim O. Bredesen som skulle stå for utvalget.⁴ Jeg har også prøvd å komme i kontakt med tidligere sympatisører og medlemmer av gruppen gjennom flere kanaler, men det eksisterer liten interesse for å dele disse erfaringene.

I andre kapitel vil jeg beskrive dannelsen av grupper, og hvordan stempeling og stigmatisering foregår, samt gi en liten innføring i religiøse symboler og rituell virksomhet. Først kommer jeg inn på hvordan mennesker organiserer seg i relasjon til andre. Denne organiseringen i grupper blir av enkelte forskere sett på som en viktig del av det å være menneske. Jeg vil så se på hvordan gruppen kan bidra både til en begrensning av individuell utvikling, og hvordan den også kan bidra positivt til selvutvikling for individene. Begrensningen av individet er det jeg kommer til å legge hovedfokus på her. Jeg kommer også til å se på hvordan mennesker som er organisert i grupper har en tendens til å understreke forskjeller, og ikke likheter til andre grupperinger i samfunnet. Dette for å fremheve sin egen gruppe i forhold til andre. Man skaper et skille mellom oss og andre grupper, hvor oss blir sett på som noe positivt, og de andre fremstilt som noe negativt.

I kapittelets andre del vil jeg se på stempeling og stigmatisering. Innledningsvis forklarer jeg begrepene for så å komme inn på hvordan prosessene foregår. Hva skjer når en person blir stemplet som avviker? Hvilke konsekvenser har dette for personen, og hva slags begrensninger blir lagt på avvikerens muligheter?

I kapittel 2.3 gir jeg en innføring i religiøse symbolers mening og funksjon, samt en gjennomgang av rituell virksomhet. Begge fenomenene er viktige i både dannelsen og opprettholdelse av grupper.

I kapittel tre kommer jeg til å presentere et historisk bakteppe for den nynazistiske tradisjonen. Nynazismen har hentet inspirasjon, og har blitt påvirket av tidligere ideologier og tankesett. Jeg begynner med å ta for meg den völkische tankegangen

⁴ Dette kom klart frem under vår samtale 19. 2. 2004.

som fantes i Tyskland på slutten av 1800-tallet. Dette er en forløper til nazismen, og senere nynazismen. Kapitlet inneholder en historisk gjennomgang av fenomenet, og beskriver hvordan tankegangen fikk innpass i store deler av den tyske befolkningen. Jeg kommer så til å forklare nazismen. (3.2). Her vil jeg gi en historisk presentasjon, samt komme inn på innholdet i ideologien. I kapittel 3.3 vil jeg se nærmere på raseteorien som har vært et svært viktig element i både völkisch ideologi, nazisme og nynazisme. På Vigrids hjemmesider ser man at denne teorien er viktig, og ligger til grunn for hvordan gruppen ser på andre mennesker som de anser for å ikke tilhøre deres egen rase. I kapittel 3.4 behandler jeg fenomenet nynazisme. Innledningsvis med en kort historisk oversikt for så å komme inn på innholdet i ideologien. Vigrid har klare nynazistiske trekk, og faller inn under denne kategorien. Del 3.5 inneholder en historisk gjennomgang av nynazismens utvikling i Norge.

I del 3.6 ønsker jeg å presentere konspirasjonsteorien Zionist Occupation Government (ZOG). Teorien oppstod i den amerikanske bevegelsen White Arian Resistance og skulle videreføre nazistiske konspirasjonsteorier fra 1930- og 40-tallet. (Fangen, 2002, s.61). Teorien går ut på at verden styres av en sionistisk maktelite. Denne eliten kontrollerer i følge teorien de fleste maktsentrum i verden. (Eiternes og Fangen, 2002, s.60). Det blir hevdet at jødene har kontroll over finansverden, media og FN. Innvandring blir av jødene brukt som et middel for å kontrollere europeiske land. (Lunde, 1997, s.18). Denne teorien fungerer som et filter for all tolkning innad i Vigrid. Alt som skjer i verden blir tolket i lys av denne konspirasjonsteorien.

I kapitlets siste del (3.7) kommer jeg til å redegjøre for nypaganistisk tenking. Kapitlet er en presentasjon av nypaganismens opprinnelse, tanker, ideer og utvikling. Jeg kommer til å ta for meg den nypaganistiske retningen slik den artet seg på 1800-tallet og fremover. Vigrid faller inn under den nypaganistiske tradisjon med organisasjonens revitalisering av norrøn tradisjon og religion.

Kapittel fire tar for seg Vigrid. Jeg begynner med å beskrive mitt møte med Tore W. Tvedt og Vigrid. For så å komme inn på Vigrids begynnelse og det de kaller deres felttog. Vigrids nettverksbaserte organisasjon vil så bli diskutert. Etterfulgt av en gjennomgang av Tore W. Tvedts religion. Organisasjonens politiske program vil bli sett nærmere på, for så å se på hvordan rekrutteringen foregår. Jeg kommer dernest til

å gå igjennom hvordan Vigrid har blitt behandlet i media, og følger av denne behandlingen. Kapittelet avsluttes med en diskusjon av Vigrids bruk av internett.

I kapittel fem kommer jeg til å se empiri i forhold til teori. Først vil jeg drøfte Vigrid i lys av den völkische tradisjonen. Så ser jeg på Vigrid i forhold til raseteori, rasisme og antisemittisme. For dernest å sammenlikne gruppens ideer med nazistiske og nynazistiske tanker. Jeg kommer så til å se på Vigrid som en nypaganistisk gruppe. Avslutningsvis vil jeg drøfte om man kan tolke Vigrid som en slags motkultur til hovedstrømningene i samfunnet.

Masteroppgavens hoveddel er kapittel seks. Her kommer jeg først til å komme nærmere inn på gruppedannelser, og hvordan dette fenomenet er viktig i forhold til dannelsen, og opprettholdelsen av Vigrid. Her vil jeg også se på hvordan symboler og ritualer er med på å forsterke gruppetilhørighet, og virke som en samlende faktor. I tillegg vil jeg vise hvordan spesielt nazistiske symboler vekker avsky i samfunnet generelt, og hvordan denne avskyen kan føre til at samholdet innad i et nynazistisk miljø blir forsterket. Jeg ønsker å vise hvordan et individs behov for gruppetilhørighet på mange måter kan sees i sammenheng med den stempling og stigmatisering som skjer i samfunnet.

Kapitel sju inneholder masteroppgavens konklusjon, her prøver jeg å nøste sammen oppgavens forskjellige tråder, og komme med et forslag til en mulig håndtering av et fenomen som det norske samfunn ser på som en belastning.

1.2 PROBLEMSTILLING

Mennesker har en tendens til å dele seg inn i grupper hvor vi skiller mellom oss og de andre. Denne inndelingen kan føre til forskjellige former for diskriminering hvor man anser de andre for forskjellige og mindre verdt enn medlemmene av sin egen gruppe. (Staub, 1994, s.58). Denne tendensen til å danne grupper er ifølge Staub noe som ligger latent i oss som mennesker, det er en slags genetisk predisposisjon. Dette eksemplifiserer Staub med å vise til et spedbarns tilknytning til sine nærmeste, og dets frykt for fremmede. Gruppedannelsene som skjer på et tidlig stadium av livet blir liggende som en prototype for senere gruppedannelser. (Staub, 1994, s.59).

Når det gjelder nynazisme som gruppefenomen finner vi også her klare tegn på en gruppes behov for å skille mellom dem selv som gruppe og andre mennesker og grupper. Nazistiske symboler spiller en viktig rolle her. Disse symbolene virker samlende på gruppen, samtidig som de vekker avsky hos samfunnet for øvrig. Jeg kommer til å ta utgangspunkt i den nynazistiske gruppen Vigrid som har helt klare oppfatninger av at de som gruppe står alene i kampen mot resten av samfunnet. De føler seg angrepet fra alle kanter, og hevder at deres eksistensgrunnlag er truet.⁵ På den andre siden av denne konflikten finner vi resten av samfunnet som, jeg tør påstå, ser på nazisme og nynazisme som en slags felles fiende.

Fenomenene stempeling og stigmatisering spiller en viktig rolle i denne prosessen. Stempeling er en prosess som leder til at en person utpekes på en vanærende måte. Resultatet er at man blir definert som en avviker av andre mennesker. Stigmatisering er betegnelsen på den prosessen som skjer når en person som er stemplet overtar de kjennetegn som er gitt personen gjennom stempelingen. Dette innebærer at avvikeren blir presset inn i en avvikerrolle, og dermed danner seg et bilde av seg selv som en avviker. (Finstad og Høigård, 2007, s.301).

Den norske kollektive oppfatningen om at ideologiene nazisme og nynazisme blir sett på som en fiende av vårt samfunn bidrar til stempeling av mennesker som sympatiserer, eller som antas å sympatisere med ideologiene. Dette kan igjen føre til at den stemplede begynner å se på seg selv som en nynazist, og det kan føre til at man får et sterkere engasjement og tilhørighet i gruppen. Konsekvenser av denne stigmatiseringen kan dermed bli at samfunnets stempeling intensiveres. En prosess er i gang, denne prosessen kan føre til konflikter mellom de stemplede og samfunnet.

Det er denne konflikten som jeg er interessert i å belyse. Kan samfunnets reaksjoner på fenomenet nynazisme, og dets sympatisører, bidra til å forsterke miljøet innad? Vil igjen et forsterket og mer sammensveiset nynazistisk miljø få konsekvenser for reaksjonene fra samfunnet for øvrig? Er nynazistenes symbolbruk med på å forsterke samfunnets negative reaksjoner? Befinner vi oss i en ondskapens spiral hvor vi hele tiden påvirker hverandre? Kan vi som medlemmer av samfunnet forandre vår væremåte mot grupperinger som nynazister? Vil det i så fall kunne få et positivt utfall,

⁵ Dette er et gjennomgangstema på hjemmesidene til Vigrid. (Vigrid.net)

eller er det naivt å tro at mennesker kan, og vil forandre sine ekstreme synspunkt ved å bli møtt med åpenhet og et forsøk på forståelse?

Jeg vil argumentere for en større åpenhet og interaksjon mellom grupperinger i samfunnet. Det er umulig å prøve å forstå et fenomen, eller en gruppe når man ikke har kjennskap til det. Og kanskje spesielt når vårt kjennskap, og vår kunnskap rundt nynazistiske grupperinger er bygd på samfunnets forutintatte holdninger og fordommer. Jeg tror det er viktig å finne fram til en slags felles plattform hvor man kan starte en dialog, hvor alle synspunkt kan komme frem, og hvor man har krav på, og rett til å bli hørt. Men hvordan kan man finne en slik felles plattform for dialog og forhåpentligvis forståelse når det kun finnes hat, og ønsket om dialog er fullstendig fraværende hos både nynazistiske grupperinger og samfunnet for øvrig?

1.3 KILDEKRITIKK.

I min studie av nynazisme oppdaget jeg fort at det ikke finnes mye forskning på området. Dette er et problem som har blitt tatt opp av historiker Øystein Sørensen⁶. I mine samtaler med Tor Bach på Antirasistisk senter⁷ kommer også dette faktum fram. Bach etterlyser en bredere forskning på fenomenet. Han mener at i land som Sverige har man kommet mye lenger, takket være forskeren Helene Lööw⁸. Terje Emberland⁹ og George L. Mosse¹⁰ kommer også med betraktninger rundt forskning på nazisme og nynazisme. Disse to etterlyser en ny vinkling i forskningen på temaene. Også Lill-Hege Tveito som har skrevet masteroppgaven: «Kampen for den Nordiske rases overlevelse: Bruken av den norrøne mytologien innenfor Vigrid.» erkjenner at det ikke finnes mye nyere forskning på temaet.

(<http://www.ub.uit.no/munin/handle/10037/1113>). Tveito er så vidt jeg vet den eneste som har forsket på gruppen Vigrid.

George L. Mosse skriver i sin introduksjon til boken "The Crisis of German Ideology" at rasistisk tankegang ikke har fått nok oppmerksomhet fra forskere. Den nazistiske

⁶ Professor i historie.

⁷ Antirasistisk Senter er en videreføring av "Immigrantenkollektivet" som startet i 1978. I dag er det en paraplyorganisasjon med over 100 medarbeidere (25.4.2006, <http://www.antirasistisk-senter.no/ars/historie.html>). I følge deres nettsider er senteret: "et frittstående, partipolitisk uavhengig senter som samler kunnskap om og dokumenterer rasisme og innvandreneres status i Norge." (25.4.2006, <http://www.antirasistisk-senter.no/ars/index.html>).

⁸ Helene Lööw er en svensk ekspert på nynazisme.

⁹ Terje Emberland (f.1956) er religionshistoriker og redaktør for tidsskriftet *Humanist*.

ideologien har ikke vært ansett for å være en intellektuell ideologi. Ideologien har blant annet blitt sett på som en fasade for å skjule en intens maktkamp. Det har i tillegg vært en tendens til å karakterisere ideologien som apolitisk, noe Mosse er sterkt uenig i. Mosse mener at ideologien må taes på alvor. (Mosse, 1981, s.1).

Terje Emberland skriver i boken: "Religion og rase": "En relativt dominerende tradisjon innen nazismeforskningen har helt avvist ideologiens betydning som selvstendig motiverende faktor." (Emberland, 2003, s.13). Emberland tror at en årsak til denne motviljen mot å ta den nazistiske ideologien på alvor, ligger i at det finnes en redsel for at en avdekking av idealistiske motiver kan føre til å ufarliggjøre eller legitimere nazismen. Emberland tilhører en forskningstradisjon som betrakter ideologien som en selvstendig motiverende kraft. Dette mener han er viktig for å forklare bevegelsens suksess. (Emberland, 2003, s.14).

Øystein Sørensen mener at historikerne tradisjonelt ikke har tatt den gamle norske nasjonalsosialismen alvorlig nok. Men han ser en økende interesse i de siste 20-25¹¹ årene. Sørensen hevder videre at "nynazismen har i enda langt mindre grad blitt tatt alvorlig, og på dette feltet er det ikke noen aktuell historikerinteresse å notere engang.". (Sørensen, 1995, s.87).

Sørensen ser dette i sammenheng med at den norske motstandskampen mot okkupantene har vært prioritert i den norske historieforskningen. Dette har ført til at norsk og tysk nasjonalsosialisme har kommet mer i bakgrunnen. Men Sørensen identifiserer også en dreining i forskningen, man har fått en større avstand og distanse til temaet, som igjen har medført mindre følelsesmessige bindinger. Han uttrykker et ønske om å oppfatte okkupasjonstiden mer systematisk i et Norgeshistorisk perspektiv. Sørensen ønsker å gi den et mindre preg av parentes ved å trekke linjer både bakover og framover i tid. (Sørensen, 1995, s.87-89).

Sørensen nevner sosialantropologen Tore Bjørgo¹² som et sentralt navn innen forskning på nynazisme. Bjørgos innfallsvinkel har vært å se nynazismen i sammenheng med politisk terrorisme og vold. Dette har han gjort i et komparativt,

¹⁰ George L. Mosse er professor i Historie ved "University of Wisconsin"

¹¹ Sørensen skriver "interessen har vært klart økende de siste 10-15 årene." (Sørensen, 1994, s.87). Jeg har forandret denne henvisningen i år på grunnlag av at boken ble skrevet i 1994.

europæisk perspektiv. Bjørgo har også vært opptatt av nynazistiske organisasjoners ideologi og retorikk. (Sørensen, 1995, s.92).

Jeg kommer til å benytte meg av Tore Bjørgo i min studie. Bjørgo har bidratt med å presentere forskjellige nynazistiske miljøer. Men Bjørgo får kritikk av Tor Bach ved Antirasistisk senter for å generalisere miljøet.¹³

Per Bangsund¹⁴ har skrevet boken ”Arvtakerne. Nazisme i Norge etter krigen”. Sørensen hevder at Bangsund er den eneste forfatter som forsøker å bevise en sammenheng mellom norsk nynazisme og den tradisjonelle norske nasjonalsosialismen. (Sørensen, 1995, s.93). Bangsund skriver: «Påstanden om det nære slektskapet mellom tidligere NS-medlemmer og nynazistene er ikke ny. Jeg har forsøkt å dokumentere forholdet, påvise hvordan grupperinger fra NS etter krigen arbeidet for å skape et nytt parti.» (Bangsund, 1984, s.8). Tor Bach nevnte også Bangsund som den eneste som har belyst nynazismen på denne måten. Bach ønsker en større forskning på dette området, og hevder at dette nære slektskapet er noe som har blitt oversett av forskere i dag.¹⁵

Her til lands har sosiologen Katrine Fangen¹⁶ gjennomført en feltstudie på nynazister i forbindelse med sin doktoravhandling som var ferdig i 1999. Fangens metode var deltagende observasjon som varte i et år, fra 1993 til 1994. Alt av hennes senere arbeider som omhandler temaet nynazisme bygger på dette feltarbeidet. Antirasistisk Senter går sterkt ut mot Fangen. De hevder at hun har liten innsikt i miljøet, og at hun har vært ukritisk til hva som har blitt fortalt henne. Fra samme hold får hun også kritikk for å ikke undersøke holdbarheten til informasjonen informantene har gitt henne. Tor Bach ved Antirasistisk Senter hevder at Fangen har blitt ledet bak lyset av nynazistene. Nynazistene har vært meget bevisste på hennes tilstedeværelse, dette mener Bach kommer tydelig frem i Fangen sin fremstilling av miljøet.¹⁷

¹² Tore Bjørgo (f. 1958) er sosialantropolog. Han har utgitt en rekke bøker om terrorisme, rasistisk vold, ekstreme subkulturer og ungdomsgjenger.

¹³ Kritikken kom fram under en samtale med Tor Bach på Antirasistisk senter 28.3.2006.

¹⁴ Per Bangsund er journalist og forfatter. Han har i lengre tid fulgt det nynazistiske miljøet.

¹⁵ Dette kom fram under en samtale med Tor Bach på Antirasistisk senter 28.3.2006.

¹⁶ Katrine Fangen er sosiolog og forsker. Hun leverte i 1999 sin doktoravhandling om nynazisme i Norge.

¹⁷ Dette kom fram under en samtale med Tor Bach på Antirasistisk senter 28.3.2006.

Det antifacistiske tidsskriftet Monitor¹⁸ anmeldte 22.6.2001 Katrine Fangens bok: ”En bok om nynazister”. Anmelder Sven Johansen kommer her med sterk kritikk av Fangens arbeidet. Johansen hevder at ” Den generelle mangel på kunnskap om de nazistiske miljøene har ført til at Fangen av mange er blitt betraktet som en ekspert på nazister, og at hun ofte brukes som foredragsholder.” (<http://www.magasinet-monitor.net/artikler/fangen220601.htm>). Johansen beskylder Fangen for å male et altfor sort-hvitt bilde av situasjonen. Fangen nevner, i følge han, kun blitzere som nynazistenes motstandere. Hun unnlater å nevne andre grupperinger som aktivt prøver å motarbeide nynazister. Dette skaper et unyansert bilde av situasjonen. Videre anklages Fangen igjen for dårlig kvalitetskontroll. Hun får også sterk kritikk for ikke å drøfte muligheten for at hun kan ha blitt feilinformert. (<http://www.magasinet-monitor.net/artikler/fangen220601.htm>).

Denne problematikken tar jeg opp i neste kapittel (1.4). Det faktum at det er vanskelig å få innsikt i et slikt miljø, og at det er problematisk å undersøke hvorvidt det som blir deg fortalt er en sannhet eller ikke, bidrar til at det må settes spørsmålstegn rundt gyldigheten av å bruke informasjon innhentet ved en slik metode, som grunnlag for en kritisk studie av et slikt miljø. Det er i mine øyne ekstremt viktig å forholde seg kritisk til det som blir deg fortalt. Er det en sannhet, eller er det en konstruert sannhet som kan bidra til at du som forsker danner deg et bilde av miljøet, og dermed formidler dette videre? Jeg syntes at det er viktig å reflektere rundt dette, og jeg savner en slik diskusjon hos Fangen.

Andreas Winsnes har i likhet med Katrine Fangen også gjort et omfattende feltarbeid i det nynazistiske miljøet. Resultatet av arbeidet blir fremstilt i boken ”Terror eller dialog? To innlegg om nynazisme og globalisering.”. Boken beskriver miljøet innenfra, hvor forfatteren i fire år var aktiv. Winsnes får også sterk kritikk fra Antirasistisk Senter som mener at han har gått alt for langt i sine forberedelser til boken.

Hans Ofstad mener at vi må forstå nazismen som en ideologisk retning, ikke som et historisk engangstilfelle. Han har skrevet boken: Vår forakt for svakhet: En analyse av nazismens normer og vurderinger. 1971. (Fangen, 2001, s.175).

¹⁸ Monitor er et antifascistisk tidsskrift som utgis av en redaksjonsgruppe. (25.4.2006, <http://www.magasinet-monitor.net/intro.htm>)

1.4 METODE

Jeg hadde opprinnelig tenkt til å samle inn informasjon til denne masteroppgaven gjennom feltarbeid. Feltarbeid er tradisjonelt sosialantropologiens¹⁹ viktigste metodiske hjelpemiddel. Innen religionshistorie har ikke feltarbeid som metode fått samme sterke posisjon som innen sosialantropologien. Skriftstudie har vært mer dominerende her. Jeg var, og er tilhenger av å benytte seg av feltarbeid som metode, spesielt når man skal forske på trosretninger og miljøer i dagens samfunn. Derfor ble det naturlig for meg å ta utgangspunkt i å benytte meg av denne metoden.

Jeg hadde fått innpass i miljøet gjennom Tore W. Tvedt som sa seg villig til å la seg intervju. Hans nærmeste medarbeider, Throggrim Bredeesen, var også interessert.²⁰ De skulle sammen introdusere meg til 4-5 andre sympatisører som de kalte «nøkkelmedlemmer». De var ikke interessert i at jeg skulle snakke med noen som ikke var fullstendig innforstått med hva Vigrid var, og hva gruppen sto for. Jeg innså raskt at jeg sto ovenfor et problem med informantbegrensning. Tvedt og Bredeesen la store begrensninger på tilgangen til informanter. Lill-Hege Tveito problematiserer også dette i sin masteroppgave. Hun skriver at hun fikk tilgang til 5 informanter som Tvedt og Bredeesen hadde valgt. Tveito skriver videre: «hovedvekten av intervjumaterialet gjenspeiler dermed Tvedt og Bredeesen.» (<http://www.ub.uit.no/munin/handle/10037/1113>). Tveito valgte på grunn av dette og ikke bruke intervjuene med de 5 informantene som var sympatisører av Vigrid, men hun erkjente at samtalene og intervjuene hadde vært nyttige for henne i forhold til å danne seg et bilde av miljøet. (<http://www.ub.uit.no/munin/handle/10037/1113>).

I tillegg til denne informantbegrensningen ble jeg også usikker på hvorvidt jeg kunne stole på om informasjonen som ble formidlet til meg var korrekt. Var det en grunn til at jeg bare skulle få tilgang til et fåtall av sympatisørene? Jeg hadde fått inntrykk av at det var snakk om et voldelig miljø, selv om Tvedt benektet dette på det sterkeste. Tvedt hevdet at påstander om at miljøet var voldelig var ren løgn, og at miljøet følte seg forfulgt og hetset av både politi og media.²¹ Organisasjonens hjemmesider og månedsmagasin, politiets opptrapping av aksjoner mot miljøet, medias omtale av

¹⁹ "Sosialantropologien er det sammenlignende studiet av sosiale prosesser. Fagets viktigste metode er deltagende observasjon, som består i et langvarig feltarbeid innen et bestemt sosialt univers, med utgangspunkt i lokalt liv." (Eriksen, 1993, s.21).

²⁰ Dette kom fram under en samtale med Tvedt og Bredeesen 19. februar 2004.

gruppen, Antirasistisk senter uttalelser og tidligere personlige erfaringer tilsa noe annet. Jeg begynte å spekulere i om det var derfor disse begrensningene ble lagt? Hadde informantene mulighet til å si hva de ønsket, eller kunne det få konsekvenser for deres sikkerhet?

Etter min samtale med Tor Bach på Antirasistisk senter, hvor han kritiserte sosiologen Kathrine Fangen for å ikke være kritisk nok til informasjonen hun fikk fra sine informanter, ble jeg enda mer skeptisk til å basere denne oppgaven på feltarbeid. Anne Eriksen skriver i boken «Det var noe annet under krigen. 2. verdenskrig i norsk kollektivtradisjon.»: "...enkeltmennesker og grupper får identitet når de kan fortelle om seg selv. Både individer og grupper *skaper* seg selv gjennom fortellinger. Fortellingen beskriver fortiden og forløpet, men den gir samtidig en scene der bilder og symboler kan foldes ut og vises frem, slik at verdier og synspunkter blir tydelige. Historien, som fortelling, gir et rom der individet eller gruppen kan forme seg selv og tre frem for sine tilhørere". (Eriksen, 1995, s.161). Hvilket bilde var det Tvedt og Bredesen var interessert i at jeg skulle danne meg av dem som gruppe? Var jeg tenkt som et redskap for å dokumentere organisasjonens historie, og dermed være med på legitimere dens eksistens?

Jeg ble også invitert til å overvære, eller hvis jeg ville, delta i, gruppens seremonier og ritualer. Tvedt ønsket at jeg skulle delta som noe han kalte «seremonipike». Dette innebar å stå og holde forskjellige gjenstander mens ritualene og seremoniene ble gjennomført. Hvis jeg sa meg villig til å observere eller delta, fikk jeg imidlertid ikke lov til å kommunisere med deltagerene. Tvedt begrunnet dette med at sympatisørene og deltagerene i seremoniene og ritualene var svært skeptiske til folk som ikke var i miljøet.²² Hvorvidt dette var tilfelle vet jeg ikke. Jeg takket nei, først og fremst til å delta som «seremonipike». Jeg følte at ved å gjøre en slik deltagende observasjon kunne jeg sende ut feil signaler. Jeg ønsket å bli sett på som en forsker, og ikke en sympatisør.

Etter nøye vurdering kom jeg fram til at jeg ikke kom til å bruke feltarbeid som metode i innsamlingen av informasjon til min masteroppgave. Jeg er av den oppfatning at om man skal benytte denne metoden i en studie av et miljø, er det meget

²¹ Dette kom fram under vår samtale den 19. februar 2004.

²² Dette kom fram under vår samtale 19. februar 2004.

viktig å få et så stort og representativt informantutvalg som mulig. Det ble umulig for meg. I tillegg ønsket jeg å intervju avhoppere fra miljøet. Dette viste seg også vanskelig. Det er svært få som er interessert i å snakke om slike erfaringer. En annen metode kunne vært å infiltrere miljøet, slik Andreas Winsnes gjorde i sitt feltarbeid som han baserte sin bok «Terror eller dialog? To innlegg om nynazisme og globalisering.» på. Winsnes får sterk kritikk fra Antirasistisk senter for å gå for langt i sine forberedelser til boken. (<http://www.magasinet-monitor.net/artikler/fangen220601.htm>). Denne metoden var aldri aktuell for meg, tidsmessig og etisk lot det seg ikke gjøre.

Boken «The Insider/Outsider Problem in the Study of Religion», som er redigert av Russell T. McCutcheon, er en presentasjon av en samling artikler som tar for seg en forskers forutsetninger til å tolke religiøse tekster, fenomen og miljø. McCutcheon beskriver det han kaller «the insider/outsider problem». Med dette problemet sikter han til hvorvidt det lar seg gjøre å studere, forstå eller forklare andre menneskers ord eller handlinger. Kan det være mulig for en forsker å forstå andres tankesett og oppførsel når forskeren kanskje ikke deler samme utgangspunkt? (McCutcheon, 1999).

Forskeren Karen McCarthy Brown, presenteres av McCutcheon, hun utførte i forbindelse med forberedelsene til boken sin ”Mama Lola: A Vodou Priestess in Brooklyn”, et omfattende feltarbeid. Hun ble sterkt involvert i voodoo religionen, så involvert at hun adopterte utøverens tankesett og religion. Brown fikk sterk kritikk fra flere hold for å ikke være objektiv. Selv mener hun at ved å presentere seg selv som en karakter i historien, hvor hun beskriver sin interaksjon med informanten, kan leseren selv gjøre seg opp en mening om historien. Brown mener at forfatterens perspektiv er mer enn en samling fakta, alt sammenfaller i en helhet som må presenteres for leseren. Hun erkjenner at det kan være problematisk å formidle et fullstendig bilde av forskjellige situasjoners kompleksitet, spesielt når man tar i betraktning hennes vennskap til informanten. Selv mener Brown at boken aldri kunne blitt skrevet hadde det ikke vært for dette vennskapet som utviklet seg gjennom feltarbeidet. (Brown, 1999, s.350-353).

For meg har det vært viktig å finne en slags mellomposisjon mellom et objektivt ståsted og Browns metode. Jeg tror ikke det er mulig å skrive en fullstendig objektiv

avhandling, selv om det kanskje hadde vært å foretrekke. Jeg vil prøve å være så objektiv som mulig, men det er helt klart at enkelte ganger vil min egen overbevisning skinne igjennom. Nynazisme er et betent tema, og det har vært svært vanskelig og ikke la seg provosere av enkelte overbevisninger miljøet har. Jeg har blitt sjokkert og forbannet, og det har til tider syntes umulig å forsvare mine valg.

Denne masteroppgaven er et religionshistorisk prosjekt. Religionshistorie som fag har en stor komparativ tradisjon, med flere forskjellige innfallsvinkler. Jeg har i denne masteroppgaven valgt å ta i bruk sosiologiske og kriminologiske teorier for å forklare hvorfor personer havner i nynazistiske miljø. I tillegg kommer jeg til å referere til religionshistoriske teorier når jeg understreker viktigheten av symboler og ritualer for gruppetilhørighet.

2. GRUPPEDANNELSER OG KONSEKVENSER AV STEMLING OG STIGMATISERING.

Dette kapittelets første del er en innføring i hvordan vi som mennesker organiserer oss i grupper. Jeg kommer til å vise til viktigheten av gruppedannelser for mennesket, og hvordan vi lærer dette gjennom sosialiseringprosessen. Et viktig aspekt her er hva som skjer med mennesker som faller utenfor alle de gruppedannelsene som hele tiden dannes på kryss og tvers i samfunnet. Kapittelets andre del tar for seg stigmatisering og stempling. Først blir begrepene definert, dernest vil jeg komme inn på de ulike prosessene som foregår når en person blir stemplet og stigmatisert.

2.1 INDIVID – GRUPPE

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for hvordan vi som mennesker har en tendens til å dele oss inn i grupper. Jeg kommer hovedsakelig til å støtte meg opp til Ervin Staubs teorier i hans bok «The roots of evil. The origins of genocide and other group violence».

Staub hevder at mennesker ofte deler verden inn i kategoriene «oss» og «dem». Man bruker triviell, og tilgjengelig informasjon for å skape grupperinger som Staub kaller «ingroups» og «outgroups». Ofte fører denne inndelingen til en eller annen grad av diskriminering av medlemmer i «outgroup». Dette kan bidra til at man anser andre for forskjellige, eller mindre verdt enn seg selv, og sin egen gruppe. Det finnes utallige

grupperinger i samfunnet basert på for eksempel religion, politikk, interesser et cetera. (Staub, 1994, s.58).

Båndene som binder mennesker til spesifikke «ingroups» kan være sterke. Dype følelsesmessige bånd, delt forståelse, felles mål, og en oppfattelse av at man har en felles skjebne bidrar til å forsterke samholdet. Staub hevder videre at tendensen til å danne grupper, og etnosentrisme²³ er noe som ligger latent i oss som mennesker. Han kaller det en genetisk predisposisjon, som han eksemplifiserer med et spedbarns tilknytning til sine nærmeste, samt barnets frykt for fremmede. Disse forholdene, eller grupperingene som skjer på et tidlig stadium i livet blir liggende som en slags prototype for senere forhold og eventuelle gruppedannelser. Gjennom sosialiseringprosessen lærer man å differensiere. Mennesker skaper, og går inn og ut av grupperinger gjennom hele livet. (Staub, 1994, s. 59-60).

Hos et enkelt individ hevder Staub at moralen er sterkere til stede enn i gruppen. Individet som står alene vil ha flere moralske begrensninger enn når man opererer i en gruppe. Tradisjonelt har man sett på grupper som enheter som jobber for medlemmenes og gruppens interesser, uten moralske begrensninger eller moralske forpliktelser til andre. (Staub, 1994, s.28).

Staub fortsetter med en diskusjon rundt devaluering av mennesker og grupperinger. Når man devaluerer en gruppe som har sterke likhetstrekk til sin egen gruppe kan dette beskytte sin egen gruppes identitet, integritet og ekthet. Denne devalueringen kan bidra til at medlemmer av en gruppe lettere kan behandle medlemmer av en annen gruppe dårlig. Devalueringen fører til at man ser på de andre som objekter, ikke mennesker med følelser og lidelser slik som en selv. I ekstreme tilfeller kan disse grupperingene sees på som verdiløse, moralsk forkastelige og som en trussel kun på grunnlag av deres eksistens. Ved å identifisere dem som onde øker trusselen for vold mot dem. Forandringer i samfunnet kan bidra til at man søker å legge skyld på individer eller grupper. (Staub, 1994, 61-62).

I enkelte grupper skjer det at når en ide har oppnådd status som sannhet, spesielt fra lederen, vil medlemmene unngå kritikk eller introduksjon av nye ideer. Dette setter

²³ Betyr «forherligelse av ens egen nasjon og dens kultur, og negativt syn på andre nasjoner og kulturer i den utstrekning de avviker fra ens egen.» (Berulfsen og Gundersen, 1993, s.108)

grenser for alternativ tenkning i forhold til gruppens tenkning. Staub hevder at denne begrensningen igjen føre til tilfeldig vold. (Staub, 1994, s.67).

Staub påstår at et dårlig selvbilde i tillegg til en tendens til å se på verden, andre mennesker og samfunnets institusjoner som fiendtlige, bidrar til å konstant måtte forsvare seg selv og sin gruppe. Mennesker som devaluerer andre mennesker og grupperinger har en tendens til å se på moralske verdier som ubrukelige for dem og kan ekskludere sine medlemmer fra det øvrige samfunns moralske begrensninger. Staub skriver videre at oppdragelsen av barn spiller en viktig rolle for hvorvidt barnet vokser opp med aggressive tendenser. Ifølge Staub kan fysisk avstraffelse, avvisning av barnet, fiendtlighet mellom foreldre og barn, vold i familien, disorganisasjon og mangel på struktur føre til at barnet føler seg såret, sint, sårbart og verdiløst. Staub ser på hjemmet som en prototype for framtidige mellommenneskelige forhold. (Staub, 1994, s.70-72).

2.2 STEMLING OG STIGMATISERING.

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for hvordan og hvorfor disse prosessene finner sted, og hva som skjer med en person som blir stemplet og stigmatisert. Her kommer jeg til å benytte meg av Liv Finstad og Cecilie Høigårds introduksjonsbok til kriminologi. Temaet stempling og stigmatisering blir i denne boken behandlet av Ragnar Hauge.

Stigma betyr sår eller sårmerke og kommer opprinnelig fra gresk. Det ble i fra middelalderen benyttet i begrepet stigmatisasjon. Dette innebar at det spontant oppsto sår eller merker etter sår på kroppen, i likhet til de merkene Jesus ble påvendt ved henrettelsen. I senere tid forandret begrepet stigma innhold, til å betegne et vanærende stempel eller merke. I begynnelsen brennmerker som ble brukt for å stemple forbrytere, senere for å beskrive den usynlige merking som skjer når noen blir utpekt som vanæret. Det er spesielt den siste betydningen av begrepet stigmatisering som blir benyttet innen samfunnsvitenskapen. (Finstad og Høigård, 2007, s.300). I denne masteroppgaven kommer jeg også til å benytte meg av den siste betydningen av begrepet.

Stempling er den prosess som fører til at en person merkes og utpekes på en vanærende måte. Man blir definert som avviker av andre mennesker. Stigmatisering betegner prosessen som skjer når den stemplede overtar de kjennetegn som er gitt

ham eller henne som vanæret. Det at man skiller de to begrepene innebærer at man ser på avvik som en prosess. I følge Hauge stemples man «som avviker, stempelet påvirker andres oppfattninger av og atferd overfor avvikerer, og dette fører i sin tur til at avvikerer blir presset inn i en avvikerrolle og danner seg et bilde av seg selv som avviker.» (Finstad og Høigård, 2007, s.301).

Stemplingen er det første stadiet i denne prosessen. I følge Hauge skjer det på to nivåer. Først blir bestemte former for avvik definert som avvikende, dernest utpekes visse personer som avvikere i forhold til dette. I strafferettssystemet finner man den mest formaliserte stemplingsprosessen. Psykiatrien er også et annet viktig system for stempling av avvikere. Her er definisjonene av avvik mer skjønnsmessige, og hvem som faller inn under definisjonen er mer preget av usikkerhet. (Finstad og Høigård, 2007, s.302).

Definisjonene av avvik er alltid sosialt bestemt. Noen må først definere en handling som avvikende. Kjennetegn på handlingen må så avgrenses. Hvorfor enkelte former for adferd defineres som avvik har vært et viktig spørsmål innen kriminologien. Forklaringen ligger for mange i at det ikke er selve atferden som er avgjørende, men når en handling blir stemplet som et avvik, kan det fylle andre funksjoner. Det er i tillegg et faktum at av alle som utfører en avvikende handling er det et fåtall som blir stemplet som avvikere. Både tilfeldigheter og systematisk forskjellsbehandling kan være grunner for dette. I følge Hauge vet vi lite om selve utvelgelsesprosessen, men mer om sluttresultatet. De som stemples som avvikere er oftest personer som fra tidlig alder har vært preget av forskjellige sosiale handikap på flere områder. (Finstad og Høigård, 2007, s.302).

Stemplingen kan skje formelt av offentlige organer, eller uformelt som innebærer at personens omgivelser definerer han eller henne som avviker. Når en person har blitt stemplet som avviker, vil det virke inn på hvordan personen oppfattes av sine omgivelser, og hvordan omgivelsene opptrer ovenfor personen. Tidligere straffedømte kan få større vanskeligheter med å finne jobb, bolig og innpass i sosiale grupper. Det er ofte ikke bare avviket i seg selv som bestemmer samfunnets reaksjoner på avvikerer, egenskaper og kjennetegn ved dem som bærer avviksstempelet kan være like essensielt. (Finstad og Høigård, 2007, s.303)

Det kan være vanskelig å leve med stampelet som avviker og samtidig prøve å identifisere seg som et vanlig menneske på lik linje med alle andre i samfunnet. Ofte skjer det at de som er stemplet vil overta samfunnets definisjon av seg selv. "Speil-selvet" (looking-glass self) er et begrep skapt av den amerikanske sosialpsykologen George Herbert Mead. Begrepet betegner dette fenomenet. Man ser seg selv gjennom øynene til de som har stemplet avvikerens. Man danner seg en selvoppfatning gjennom de andres oppfatning. Når man overtar de andres bilde av en selv som avviker kan det bety at man trer inn i rollen som avviker.²⁴ Rollen man inntar, eller som man har blitt plassert i vil prege en persons atferd. Man har dermed dannet seg et selvilde på grunnlag av andres oppfatninger av en. (Finstad og Høigård, 2007, s305).

Har man tredd inn i, eller blitt plassert i en avvikende rolle, og samtidig prøver å oppføre seg som normalt, kan man risikere å bli møtt med negative sanksjoner. Dette kan igjen føre til at man oppfører seg som forventet av samfunnet for øvrig for å unngå disse sanksjonene. Når man trer inn i rollen som avviker, eller overtar de andres bilde av en som avviker, betegner det slutten på en lang prosess. Denne prosessen kalles ofte for stigmatiseringsprosessen. Forut for denne finner vi stemplingsprosessen, her blir man plassert inn i rollen som avviker. Omverdenen danner seg sitt bilde av en person som avviker. Stigmatiseringsprosessen betegner at man trer inn i rollen, og overtar omverdenens bilde av seg selv som avviker. (Finstad og Høigård, 2007, s.306)

Hvorfor noen trer inn i avviksrollen blir forklart med at selvoppfatningen av, eller rollen som avviker kan by på enkelte fordeler fremfor å insistere på å beholde en «normal» status. Det kan virke lettere å godta rollen, enn å forsøke å leve som «normale» mennesker. Man slipper følelsen av nederlag og negative sanksjoner i form av for eksempel avvisning om man søker å bli godtatt. Det å være avviker kan i tillegg by på enkelte fordeler. Man kan få innpass og aksept hos likesinnede. Dette betyr sosial omgang og godkjennelse som samfunnet ellers nekter en. Det at man godtar stampelet som avviker kan også bety at man kan benytte seg av eventuelle hjelpeapparat som er opprettet for å hjelpe avvikerens. For eksempel avrusing, eller system som fanger opp nynazister. I 1997 ble det etablert et skandinavisk samarbeidsprosjekt, Exit. Dette prosjektet var et resultat av samarbeidet mellom

²⁴ Begrepet rolle eller sosial rolle kommer fra sosiologien. Rollen er det settet av forventninger

forskeren Tore Bjørge, politiet på Manglerud og organisasjonen «Voksne for Barn». Formålet var å bistå ungdom som ønsket å bryte med ekstreme miljø. (<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>).

Når man trer inn i rollen som avviker slipper man dårlig samvittighet og skyldfølelse for at man ikke lever som alle andre. Man blir på en måte immun overfor eventuelle sosiale sanksjoner man kan møte som følge av stempelet som avviker. (Finstad og Høigård, 2007, s.306). Om man får innpass hos likesinnede, og tilgang til en gruppetilhørighet, kan dette virke svært positivt på avvikerer. Vi så i første del av kapittelet hvor viktig sosiale grupper og samvær med andre mennesker er for individet.

2.3 SYMBOLBRUK OG RITUELL VIRKSOMHET

Symboler og ritualer har viktige funksjoner i en gruppe. Symboler man bruker kan være med på å definere hvem man er, og hva man står for. Nynazister tar ofte i bruk nazistiske symboler for å vise hvor de står ideologisk. Ritualer virker integrerende og samlende i gruppesammenheng. Det er derfor viktig å se litt nærmere på de to fenomenene.

Diskusjonen rundt bruken av, meningen med og effekten av symbolbruk har en lang tradisjon. Når det gjelder symbolbruk kommer jeg her til å ta utgangspunkt i Jens Braarvigs betraktninger i hans artikkel: «*The function of religious rites in creating and sustaining the «meaning» of symbols*». (Braarvig, 1997). Et tegn refererer til noe spesifikt og veldefinert. Det kan også peke til et annet tegn, eller en konstellasjon av tegn, men det som kjennetegner et tegn er at relasjonen «one to one» alltid er tilstede. (Braarvig, 1997, s.44). Symboler har en mer ubestemt og svevende betydning. «They point to a reality not explicable by simple signs.» (Braarvig, 1997, s.44).

Braarvig hevder at symbolene er tomme, uklare og åpne betydningsfelt som fylles med mening. (Braarvig, 1997). Slik jeg tolker Braarvig er selve symbolet det samme, men betydningen av det kan variere over tid. Hvordan betydningen kan variere blir influert av rituell aktivitet, og hvordan symbolene blir tolket av politiske maktsentrum i en kultur. (Braarvig, 1997, s.58). Jeg vil videre hevde at symboler kan ha forskjellig

som er rettet mot den personen som bærer rollen. (Finstad og Høigård, 2007. s. 305).

mening for forskjellige mennesker. Dette er tydelig når vi ser på nazistiske symboler, på hva de representerer for, samt hvordan de tolkes av mennesker.

Den sosiologiske tradisjon innen studien av symboler understreker symbolets sosiale funksjon. Dette er en funksjonell modell som heder at symboler er med på å opprettholde sosiale system som for eksempel: Familie, gruppe, klan, stamme eller nasjon. (Braarvig, 1997, s.53). Dette er også en interessant innfallsvinkel når jeg senere kommer til å se på hvordan nazistiske symboler er med på å styrke samholdet i nynazistiske grupper.

Ritualer gir symbolene mening. Det finnes også i studien av ritualer en rekke forskjellige måter å se på ritualer. Sosialantropolog Thomas Hylland Eriksen skriver at ritualer virker integrerende, de legitimerer makten, og de gir deltakerne sterke religiøse eller emosjonelle opplevelser. Ritualer gir i tillegg deltagerene en anledning til å reflektere over seg selv og sitt samfunn. (Eriksen, 1993, s.258). Det finnes en rekke forskjellige ritualer, som har forskjellige funksjoner. I denne masteroppgaven kommer jeg hovedsaklig til å henvise til overgangsritualer. Begrepet er knyttet til Arnold van Gennep som innførte begrepet «rites de passage» i 1909. (Eriksen, 1993, s.148). Van Gennep hevdet at overgangsritualer er ritualer som akkompagnerer alle forandringer i en persons liv. Van Gennep delte ritualene inn i tre faser. Først en fase av separasjon, det som kjenner seg denne fasen er en symbolsk oppførsel som henviser til løsrivelse fra individet eller fellesskapet. Deretter begynner liminalfasen. Her befinner personen seg i en uklar og flertydig posisjon. I den tredje fasen er ritualet fullbyrdet, individet eller gruppen er nå i en ny og stabil tilstand. (Turner, 1996, s.510). Turner deler, på lik linje med van Gennep, overgangsritualet inn i tre faser. Turner fokuserer på liminalfasen, her blir subjektet for et overgangsritual, strukturelt og psykisk usynlig. Denne usynligheten har karakter av at subjektet ikke lenger er klassifisert, samtidig som det ikke enda er blitt klassifisert. Subjektet defineres som strukturelt dødt. (Turner, 1996, s.512).

Det å slutte seg til en nynazistisk gruppe betyr ofte at du må gå igjennom et initieringsritual. Dette gjelder også for Vigrid. Initieringsritualet er et overgangsritual. Her trer man inn i gruppen eller miljøet. Innad i Vigrid utføres i tillegg flere overgangsritualer. I tillegg til initieringsritualet kan man døpes, konfirmeres og inngå ekteskap. De har også ritualer som innvier personer til gode- og volve-status. Dette er

i følge Tvedt religiøse ledere eller prester.²⁵ Alle disse forskjellige ritualene er med på å opprettholde en følelse av fellesskap. Vi så i kapittel 2.1 hvor viktig fellesskapet er for et individ.

3 EN HISTORISK GJENNOMGANG

I dette kapittelet kommer jeg til å ta et historisk tilbakeblikk. Jeg kommer til å presentere retninger og strømninger som jeg anser som viktige inspirasjonskilder for Tore W. Tvedt.

Først vil jeg beskrive den völkische ideologien som oppsto på 1800-tallet i Tyskland. Nazismen bygger videre på denne ideologien som var et produkt av 1800-tallets romantiske bevegelse. Jeg kommer til å forklare historiske prosesser og årsaker til at ideologien fikk så stor betydning i Tyskland. Dette fikk, som vi alle vet, enorme konsekvenser for hele verden. Jeg kommer så til å gi en kort historisk oversikt over begivenheter som førte til Hitlers maktovertagelse, for så å komme inn på sider ved nazismen som syntes relevant i forhold til Vigrid. Jeg vil så komme inn på raseteori, antisemittisme og rasisme. Dette er fenomen som er klart viktige for Vigrid. Dernest vil jeg presentere nynazismen som fenomen og ideologi. Her kommer jeg også til å forklare hvordan nynazismen har utviklet seg fram til i dag, i norsk sammenheng. Jeg kommer så til å beskrive nynazistenes konspirasjonsteori ZOG.²⁶ Nynazister generelt og Vigrid spesielt tolker alt som skjer i verden ut i fra denne konspirasjonsteorien, og jeg anser det dermed for meget viktig å forklare hva den går ut på. Vigrid er en nypaganistisk organisasjon, jeg kommer derfor til å avslutte med en presentasjon av nypaganismen.

3.1 VÖLKISCH IDEOLOGI

Her kommer jeg til å presentere völkisch-ideologien som oppsto i Tyskland på 1800-tallet. Ideologien ligger som en av forløperne til utviklingen av nazismen og senere nynazismen. Jeg finner mange likhetstrekk i denne tankegangen, og i Tore Tvedts idéverden.

George L. Mosse skriver i ”The Crisis of German Ideology” at Völkisch-ideologiens intellektuelle, og ideologiske karakter var et direkte produkt av 1800-tallets

²⁵ Dette kom fram under vår samtale 19. februar 2004.

romantiske bevegelse. Mosse hevder at völkische ideer lente, som de romantiske ideene, mot det irrasjonelle og emosjonelle. Her var fokus hovedsakelig rettet mot mennesket og verden. Rasjonalismen hadde mistet troverdighet. 1700-tallets intellektuelle systemer og rasjonelle ideologier hadde en tilnærming til mennesket, naturen og samfunnet som ikke hadde klart å gripe tilværelsens innerste mening. Videre setter Mosse søkelyset på de sosiale, økonomiske og kulturelle omveltningene som skjedde i Tyskland på slutten av 1800-tallet. Menneskene søkte etter en dypere mening med livet. Det industrielle samfunnets krav økte, og skapte en individuell følelse av isolasjon og fremmedgjøring. (Mosse, 1981, s.13).

På slutten av 1860-tallet gjennomgikk Tyskland store endringer. Man gikk fra en samling semiføydale landbruksbaserte småstater, til en moderne, industriell nasjonalstat. Denne sammenslåingen skjedde i 1871, og medførte en rask og massiv industrialisering, urbanisering og proletarisering. Samtidig gikk det økonomiske fokus bort fra jordbruk, og over til industri, i den regionale økonomien. Mosse hevder at siden transformasjonene skjedde så raskt, ble resultatet store sosiale spenninger. (Mosse, 1981, s.2-3).

Tradisjonelle, samfunnsmessige og kulturelle trygghetsstrukturer ble ødelagt. En følelse av rotløshet og identitetsløshet spredte seg blant folk. Resultatet ble ideologiske motreaksjoner. Völkish-ideologien var en av dem. Dette var en ideologi som kombinerte mange ideologiske elementer, blant annet nasjonalisme, antiliberalisme, kulturpessimisme, antirasjonalisme, rasisme og antisemittisme. Til sammen utgjorde disse elementene et helhetlig tankeunivers. (Emberland, 2003, s.29).

Emberland siterer Mosse, som hevder at kjernen i völkisch ideologi kan oppsummeres i et motsetningspar, nemlig «kultur – sivilisasjon». Emberland fortsetter:

”Mens kulturen representerer en tilstand der individet er rotfestet i folket, naturen og historien, er sivilisasjonen her bekræftelsen på den rotløshet og fremmedgjorthet som hersker i det moderne massesamfunn. De mytiske ideene om folkefelleskapet var på mange måter en reaksjon og et svar på

*modernitetens atomiserte individualisme og sosiale klasseinndeling.*²⁷

Det tyske føydalsamfunnet hadde i lengre tid ønsket en sammenslåing. Den 22. februar 1848 brøt det ut en revolusjon i Frankrike. Revolusjonen spredte seg fort til Tyskland. Folk krevde politiske forandringer. Kravet resulterte i at kong Friedrich Willhelm IV av Preussen gav sin tilslutning til at landet skulle få en grunnlov. 18. mai 1848 møttes Tysklands første fritt valgte parlament. Det ble et mislykket forsøk på å danne et forent Tyskland, og parlamentet gikk etter kort tid i oppløsning. ([http://no.wikipedia.org/wiki/Tysklands_historie_\(1814-1871\)#1848-revolusjonen](http://no.wikipedia.org/wiki/Tysklands_historie_(1814-1871)#1848-revolusjonen)).

Fra 1848 til 1870 ble ønsket om et samlet Tyskland sterkere. Tyskere som traktet etter et forent land søkte kulturell enhet blant det tyske folk. En politisk enhet syntes umulig, så et kulturelt fellesskap ble understreket. Den kulturelle enhet var nasjonale røtter og opposisjon til utlendinger. Denne søken ble akkompagnert av en økt opposisjon til modernitet. Den moderne verden hadde ikke klart å samle Tyskland slik man så for seg i 1848. Resultatet ble at mange gikk bakover i tid for å legitimere en enhet, nåtiden ble sett på som ulovende. I 1871 ble den prøyssiske kongen proklamert til keiser, og man anså at Tysk enhet var vunnet. Igjen ble mange skuffet. Det nye enhetlige folket fikk et høyt forbruk. Utbyggingen av byer tærte på økonomien. Industrialiseringen fortsatte i stort tempo. Ikke bare så man på dette som ødeleggende for tyske tradisjoner, som for mange var den drivende kraften bak samlingen av Tyskland. I tillegg førte det til at man i 1873 fikk en økonomisk krise. Nå ville folk ha en ny Tysk revolusjon, som svar på den økte moderniteten. (Mosse, 1981, s.2-4).

Tiden før første verdenskrig var viktig for utviklingen av völkisch-ideologien. Det var i denne perioden at man utarbeidet detaljene i ideologien, og tankene ble spredd i folket. Denne spredningen skjedde ikke primært gjennom organiserte bevegelser, men hovedsakelig via personlige forbindelser og infiltrering av det offentlige. Ideene ble i denne perioden institusjonalisert. I følge Mosse må et system av ideer trenge inn i viktige politiske og sosiale institusjoner for å bli effektiv. Völkisch-ideologien klarte det ved å penetrere en av de viktigste institusjonene, nemlig utdanningsinstitusjonen. (Mosse, 1981, s.5).

²⁷ Emberland, 2003, s.29.

Begrepet "Blut und Boden", som betyr "blod og jord", var sentralt innen bevegelsen. Man så for seg at det eksisterte en mystisk forbindelse mellom folks sjelelige egenskaper og naturforholdene. Landskapet ble definerende for et folk. Det var gjennom landskapet at man sto i forbindelse med kosmos og livskraften. Dette fikk betydning for hvordan man så på andre folkeslag, og kan illustreres i hvordan jødene ble sett på som åndelig uttørkede, ufruktbare og kreativitetsløse på grunn av at de var et ørkenfolk. Germanerne i Nord-Europa bodde i mørke og fruktbare skoger, de utviklet dermed dype, mysteriøse og kreative sider. Sider som førte til at det strevet mot solen, og ble "Lichtmenschen". (Emberland, 2003, s.30).

Ideologien var svært antisemittisk. Jødene forble fremmede i det tyske samfunnet. Völkisch-bevegelsen hadde en samlende visjon om at tilbakevending til folkets røtter ville medføre en åndelig fornyelse av folket. Fremmed tankegods hadde ingen plass her. Bevegelsen hadde ikke bare blikket rettet bakover, de så også fremover. Man hadde et bilde av en mytisk storhetstid som dannet normen for fremtiden. Dette var et organisk samfunn som ble preget av en solidarisk fellesånd imellom blodsfeller. Man ønsket ikke en tilbakevending til et førmoderne Tyskland, det folk så for seg var en "tysk revolusjon" som bygget på nordisk-germansk tradisjon. (Emberland, 2003, s.31-32).

I det nyindustrialiserte Tyskland, hvor mange tapte økonomisk, og sosial makt på grunn av de enorme forandringene landet gikk igjennom, ble jødene sett på som hovedfienden. Jødene sto for modernitet og alle problemer moderniteten hadde brakt med seg. Mosse hevder at holdningene til jødene virket som sement for völkisch-ideologien, og gav den en dynamikk bevegelsen ellers ikke ville ha hatt. (Mosse, 1981, s.7).

Selv om völkisch-bevegelsen aldri ble en dominerende politisk kraft i Bismarcks Tyskland var tenkningen synlig på flere områder og i en rekke aktiviteter. (Emberland, 2003, s.33).

"De ideologiske hovedelementene kan lettest identifiseres ved hva völkisch religion opponerte mot, nemlig tradisjonell, dogmatisk kristendom." (Emberland, 2003, s.34). Dette var et resultat av rasetenkningen og antisemittismen. Jødedommen var forløper for kristendommen, og den kristne tro ble dermed ansett som "artsfremmed".

Kristendommen hadde i tillegg både undertrykt og utryddet den opprinnelige germanske tro. Med kristendommens universalisme, som blant annet kommer til uttrykk i troen på en menneskelig enhet, forsvant forskjellene mellom rasene. I stedet utviklet man en ”artsegen” tro som tok utgangspunkt i det germanske folks rasekarakter. Rasen ble betraktet som troens endelige og dypeste grunn. Völkisch religiøsitet fikk en sterk menneskesentrert karakter. Fokus på rase og indre personlig erfaring, samt avvisning av dogmer bidro til dette. Gudsforestillingen var abstrakt, panteistisk og immanent, Gud var tilstede i alt, i naturen og i menneskets sjel. (Emberland, 2003, s.34-35).

Det fantes en rekke forskjellige strømninger innen den völkisch ideologien. Ideologien var svermerisk, metafysisk og idealistisk. Dette resulterte i at det på det religiøse området sprang ut flere forskjellige organisasjoner og tankesett. Ariosofien er en, utviklet av østerrikeren Guido von List og tyskeren Adolf Lanz. (Emberland, 2003, s. 33-34). Ariosofien hadde også et hierarkisk verdensbilde, hvor de innordnet menneskene i et kosmisk hierarki. Den hvite rasen var et tegn på sjelens høye utvikling. Ikke alle inne ariosofien var like rasistiske, men de delte en grunnoppfatning av at tilhørighet til en religion hang nøye sammen med tilhørighet til et bestemt folk, rase, landskap eller en nasjon. Man mente at strukturer som ætter, stammer, folk og raser var gitt av naturen, det var organiske strukturer som preget menneskene i slik grad at de måtte vernes. Dermed kunne man ikke blande mennesker som ikke tilhørte de samme organiske strukturene. (Schnurbein, s.122)

3.2 NAZISMEN

Nasjonalsosialisme, eller nazisme er en slags videreføring av völkisch tankegods. Hitler bygde videre på ideer hentet fra denne bevegelsen, selv om han selv ønsket å fremstille nazismen som oppstått av intet. (Emberland, 2003, s.27). I dette kapittelet gjør jeg først kort rede for det historiske hendelsesforløpet som skjedde da Hitler tok over makten i Tyskland, for så å komme inn på hovedelementene i nazismen.

I mars 1921 skifter «Det Tyske Arbeiderparti» navn til «Det Nasjonalsosialistiske Arbeiderparti», også kalt «Nazipartiet». I juli, samme år, blir Adolf Hitler partiets leder. I 1923 rammes Tyskland av inflasjon, pengesystemet bryter sammen, og nazistene utnytter dette økonomiske kaoset til sin fordel. Hitler forsøker så i

november å utføre et kupp, men lykkes ikke. Hitler blir i 1924 fengslet, i fangenskap skriver han boken «Mein Kampf», her gjør han rede for sin filosofi. (Freeman, 1997, s.60).

I perioden mellom 1925 og 1926, gjenvinner Hitler kontroll over nazipartiet, og forsøker å vinne plasser i nasjonalforsamlingen. Tyskland oppnår igjen politisk og økonomisk stabilitet. I mai 1928 får nazistene 2,6 prosent av stemmene ved valget til nasjonalforsamlingen, dette gir dem 12 representanter. Perioden fram til 1929 er preget av stabilitet. Så bryter børsen i New York sammen, noe som fører til enorm arbeidsledighet i Tyskland. Ved valget i 1930 får nazistene 107 plasser i nasjonalforsamlingen. I april 1932 stiller Hitler som presidentkandidat, men blir slått av Hindenburg. I juli samme år er det nye valg, nazistene får 230 plasser i nasjonalforsamlingen, og blir den tyske riksdagens største parti. (Freeman, 1997, s.60).

I januar 1933 utpeker president Hindenburg Hitler til kansler. Hindenburg gjør dette i et forsøk på å kontrollere Hitler. I februar samme år utskriver Hitler nyvalg, nazistene strammer grepet om regjeringen. Valget bekrefter at nazistpartiet er det største, med 288 representanter i nasjonalforsamlingen, men de må støtte seg til Det Nasjonale Folkeparti for å få flertall i riksdagen. Den 21. mars åpner riksdagen, og Hitler tvinger igjennom en lov som gir nazistene total makt i Tyskland. (Freeman, 1997, s.61). I september erklærte Hitler at maktovertagelsen var et faktum, men at ikke kampen mot verdensanskuelsen var ført til ende. Det at han hadde vunnet en politisk seier var bare en forutsetning for å kunne ta fatt på arbeidet med å oppfylle partiets egentlige kall. (Emberland, 2003, s.22).

Hitlers utsagn ble tolket av nasjonalsosialistenes radikale venstrefløy som et tegn på at et oppgjør med tradisjonell kristendom, da spesielt den katolske kirke, var nærliggende. Denne fløyen så på kristendom som en form for jødedom, noe som ikke kunne tolereres. Selv om ikke alle gikk like langt i sine resonnementer var det enighet i at det måtte være et skarp skille mellom stat og kirke i det nye samfunnet. Völkische grupperinger, som så på seg selv som nyhedenske og tysktroende, oppfattet Hitlers utsagn som full støtte til deres krav om rensning av det tyske samfunn for alt tankegods som var rasefremmed. De så på det som en mulighet til å vende tilbake til en artsegen religion. (Emberland, 2003, s.22-25).

Det skulle vise seg at både nyhedningene og de radikale tolket Hitlers utsagn feil. Hitler ønsket ingen revolusjon, hverken på det religiøse eller sosiale området. Det han hadde siktet til var først og fremst «den kommende oppbygningen av en totalitær stat med ensretting av organisasjons- og kulturlivet – den såkalte *gleichschaltungs*-politikken.» (Emberland, 2003, s. 25). Dette skulle vise seg å også omfatte de ytterliggående og utopiske kreftene innen den nasjonalsosialistiske bevegelsen. Først ville Hitler kvitte seg med de venstreradikale fordi deres retorikk kunne føre til konflikt med høyborgerskapet, arisokratiet, storindustrien, kirken og hæren. Sommeren 1934 ble utrenskningene satt i gang. Radikale ledere ble henrettet. Tiltakene mot völkische nyhedninger ble ikke like drastiske, men samme år ble mange völkische grupper forbudt. (Emberland, 2003, s.26).

2. august 1934 dør president Hindenburg. Hitler overtar, og erklærer seg for «Fører», og øverstkommanderende for militæret. (Freeman, 1997, s.61).

Hitler hadde ikke så mye til overs for den völkische bevegelsens nyhedenskap. Hans kamp mot jødene var altoverskyggende. Hitlers kritikk var ikke rettet mot ideologien som sådan, men mot «bevegelsens svermeriske og tilbakeskuende stil og ikke minst dens sekterisme og elitistiske forakt for politisk masseorganisering.» (Emberland, 2003, s.27). Völkisch ideologi var nasjonalsosialismens viktigste ideologiske forløper. Nazismens antisemittisme, raseideologi og historie- og samfunnsoppfatning var völkisch tankegods som Hitler bygde videre på. Men Hitler ønsket ikke at nasjonalsosialismen skulle bli sett på som en videreføring av en allerede eksisterende tradisjon. Emberland skriver: «Hitler ønsket å fremstille nasjonalsosialismen som oppstått av intet, uten historiske forløpere og nærmest åpenbart fra oven av ham selv.» (Emberland, 2003, s.27).

En viktig årsak til nasjonalsosialismens suksess var nettopp dens evne til å omsette völkisch tankegods til en slagkraftig politikk. Dette gjorde man ved å gi tankegodset et klart og entydig fokus. Hitler omformet de völkische tenkerenes drøm om en tysk revolusjon til en antijødisk revolusjon. Han konkretiserte og objektiviserte en ideologi som hadde vært for vag til at den ble en bevegelse for de store massene. Hitlers forakt for, og negative holdning til den völkische bevegelsen var et forsøk på å distansere seg fra den. (Emberland, 2003, s.27).

Den nazistiske propaganda spilte bevisst på lengselen etter det trygge, organiske fellesskap. Nasjonalsosialismen var en alternativ form for modernisme. Den forkastet mange verdier som ble assosiert med moderniteten. Dette var verdier som demokrati, individuell frihet og rasjonalitet. Men nasjonalsosialismen hadde likevel karakter av å være en revolusjonær og fremtidsrettet bevegelse, både i ideologi og politisk stil. (Emberland, 2003 s.15).

3.3 RASETEORI, ANTISEMITTISME OG RASISME

Begrepet rase ble først brukt på 1700-tallet, for å klassifisere forskjellige arter blant planter, dyr og stammer. Det blir fremdeles brukt i dag av antropologer for klassifikasjon. Termen har forandret mening gjennom historien. I følge Mosse er det kun et skadelig begrep når det brukes til å utlede indre kvaliteter fra eksterne forskjelligheter. Dette skjedde i romantikken, hvor det eksterne ble tenkt som en refleksjon av en dypere spirituell kilde. Kroppen var sjelens signatur. (Mosse, 1981, s.88).

Völkische tenkere, og andre rase-teorister var inspirert av enkelte grunnsetninger innen Kants spekulasjoner rundt rase. Dette bygde de videre på. Man fant i Kants arbeider en raseteori som primært baserte seg på geografiske faktorer. Geografisk bestemte rase karakteristikk ble ledsaget av en indre livskraft. Dette ble tolket som et samsvar mellom landskap og völkisch sjel. (Mosse, 1981, s.89).

I tillegg skriver Mosse at det er to relativt nye vitenskaper som har bidratt til völkisch ideologiens raseteori. Antropologi og filologi. Tidlige antropologer søkte å klassifisere stammer og nasjoner etter rase. Her ble over- og underlegenhet stadfestet. (Mosse, 1981, s. 89). Rundt århundreskiftet ble høyde, skalle mål, og lignende nedtegnet, og brukt til å rasebestemme befolkninger i antropologiske studier. (Emberland, 2003, s.147). Thomas Hylland Eriksen skriver i "Små steder – store spørsmål" at den sosialantropologiske faghistorien begynner blant annet med Lewis Henry Morgan. Morgan bidro med hans teori om utvikling av samfunn. Utviklingen gikk fra en vill tilstand, til barbariet, og til slutt sivilisasjonen. (Eriksen, Thomas H., 1993, s.13). Dette indikerer at sivilisasjonen ble satt i høysetet, resten av den usiviliserte verden ble sett på som annenrangs.

Innen den völkische tradisjonen antok man at det fantes en mystisk forbindelse mellom folks sjelelige egenskaper og naturforholdene. Det var gjennom landskapet at folket sto i forbindelse med livskraften og kosmos. Man glorifiserte mennesket som levde i overensstemmelse med naturen. Dette fikk dermed stor betydning for oppfatningen av andre folkeraser. Jødene ble sett på som «...åndelig uttørkede, ufruktbare og kreativitetssløse i kraft av å være et ørkenfolk. Germanerne, som bebodde Nord-Europas mørke og fruktbare skoger, var derimot blitt dype, mysteriøse og kreative.» (Emberland, 2003, s.30). Völkisch ideologien var gjennomgående ekstremt antisemittisk. Jødene utgjorde et annet folk enn germanerne, og de var for evig fremmede i det tyske samfunnet. Ingenting kunne forandre på dette. Alt fikk fokus i hatet på jøden. Også for Hitler var kampen mot jødene altoverskyggende. (Emberland, 2003, s.27-31).

Antisemittismens historie etter andre verdenskrig handler hovedsaklig om staten Israel og Holocaust-revisjonismen. På den ene siden benekter man at Holocaust har funnet sted, her er den revisjonistiske historikeren David Irving en stor bidragsyter. Han blir forøvrig brukt flittig av Tore Tvedt og Vigrid. På den andre side handler det om fortolkninger. «Spørsmålet om relativiseringen av Holocaust, hvorvidt nazistenes folkemord var unikt, og i hvilke tilfeller det er legitimt å trekke paralleller til holocaust, har vært revisjonismedebattens store grensetvist.» (Eriksen, Harket og Lorenz, 2005, s.580).

Sosialantropolog Tore Bjørgo og statsviter Rob Witte skriver i sin introduksjon til boken "Rasistisk vold i Europa" at den rasistiske volden "har nådd alarmerende nivåer over det meste av Europa.". Dette mener de har en sammenheng med at Europa er i rask økonomisk, sosial, demografisk, politisk og ideologisk endring. Sammenbruddet at kommunistregimene i Øst-Europa skriver de er en årsak til disse endringene. (Bjørgo og Witte, 1993, s.5).

Rasistisk vold og rasisme er ikke nye fenomener i europeisk historie. Gjennom historien har vi sett forekomster av dette. Den europeiske imperialismen i tidligere århundrer, pogromene²⁸ i Russland på slutten av 1800- og begynnelsen av 1900-tallet, og andre verdenskrigs holocaust er eksempler på at verken rasisme, eller rasistisk vold er noe nytt. Bjørgo og Witte hevder at rasismen har antatt nye former, dette er en

følge av sosioøkonomiske, demografiske og ideologiske endringer. (Bjørge og Witte, 1993, s.6).

3.4 NYNAZISME

I følge historiker Øystein Sørensen er det problematisk å avgrense fenomenet nynazisme. Det kan være glidende overganger mellom forskjellige grader av rasistisk preget motstand mot fremmedkulturell innvandring. Det kan også være glidende overganger til ren pøbelvirksomhet. Sørensen hevder også at det er vanskelig å avgrense fenomenet i tid. (Sørensen, 1995, s.86).

Den danske historikeren Karl Christian Lammers skriver at det er store likheter mellom den historiske nazismen og nynazistiske grupper. Nynazistiske gruppers symbolbruk, som hakekors, armbind og Hitler-hilsen, indikerer en videreføring av gammel ideologi. Deres politisk-ideologiske profil tyder også på likheter til tradisjonell nazisme. Nynazistiske grupper støtter opp mot nazistisk ideologi og organisasjonsformer som førerprinsippet. Raseideologien stemmer overens med nazismens ideologi. Bekjempelse av det demokratiske system er et likhetstrekk. Samtidig foregår feiring av tidligere nazistiske ledere og nøkkelpersoner, som for eksempel Rudolf Hess (17. august). Lammers skriver: ”Vurdert som en helhet søker de nynazistiske grupper dermed at etterligne og videreføre den militante, revolutionære nazisme, der var ung og uetablert.” (Lammers, 1995, s.102).

Lammers hevder at denne sammenhengen ikke skal undervurderes. Han stiller i stedet spørsmål om hvorvidt videreføringen er suksessfull. Lammers tar utgangspunkt i utviklingen i Tyskland, hvor nynazismen har fått sterk motstand fra den tyske stat. Dette er også tilfelle i Norge. Han påpeker at nynazistene i dagens Tyskland er en marginal gruppe. Også dette gjelder i Norge. Det som bekymrer Lammers er at det sannsynligvis finnes en utbredt passiv støtte til deler av nynazistenes politikk. Her nevner han sympati for vold og terror mot utlendinger og asylsøkere. Kulturen rundt nynazistene, med for eksempel den aggressive skinhead-rocken, kan ha bidratt til å legitimere større voldsbruk, spesielt blant unge menn. Lammers ser på denne musikken som en integrasjons- og aggresjons-faktor som formidler rasistisk budskap. (Lammers, 1995, s.103).

²⁸ Jødeforfølgelse (Bjørge og Witte, 1993, s.6).

De nynazistiske gruppene har imidlertid ikke klart å tiltrekke seg de store massene, slik nazismen i sin tid klarte. Men Lammers hevder at en sammenlikning mellom nazismen før, og nynazismen i dag, ikke er noe mål i seg selv, det er politisk aktuelt. Det er viktig å begrunne likhetene, samtidig som ulikheter også må understrekes. Lammers har sett en tendens til å overdrive likhetene og overse forskjellene. Dette ser han på som historikernes oppgave å formidle og forandre. (Lammers, 1995, s.103)

Det som i følge Lammers er viktig å ta i betraktning i en slik sammenlikning er det politiske og samfunnsmessige landskapet nazismen i 1930-årene vokste fram i. Nazismen oppsto i et Tyskland i sterk økonomisk, sosial og politisk krise. En slik krisesituasjon finner vi ikke i Tyskland i dag, selv om gjenforeningen av Øst- og Vest-Tyskland har forårsaket en krisefornemmelse. Denne gjenforeningen bidro til at nynazismen fikk økt omslutning, men Lammers stiller spørsmålsteget ved hvorvidt det vil være mulig for nynazistene å dra fordel av denne krisefornemmelsen på samme måte som Hitler gjorde. Dagens nynazister er en mer splittet gruppe. Lammers tror ikke det er mulig, og det begrunner han med at de statlige og samfunnsmessige reaksjonene på nynazismen er fundamentalt forskjellige fra reaksjonene på nazismen i 1930-årene. (Lammers, 1995, s.104).

Den tyske stat definerer seg i dag som antinazistisk. Staten har midler, og vilje til å imøtekomme, og bekjempe trusler mot demokratiet. Den kan forby antidemokratiske partier og grupper, den kan overvåke og kontrollere nynazistiske organisasjoner, den kan forby deres musikk, og den kan forhindre deres offentlige arrangementer som møter og demonstrasjoner. En annen, men viktig årsak, til at nynazistenes sjanse for maktovertagelse er minimal, er at de tyske borgerlige grupperingene ikke ville tillatt det. Lammers skriver: "De borgerlige partiers og gruppers kollaboration med nazistene kom den dyrt at stå, de har draget en lære af 1933, og mer end 40 års efterkrigserfaring har demonstreret at de tyske borgerlige partier utvetydig står ved demokratiet." (Lammers, 1995, s.104).

De gruppene som i 1933 muliggjorde nazistenes maktovertagelse er i dag entydige og definitive i sin antinazisme. De nynazistiske gruppene kan ikke regne med støtte fra dem, verken politisk eller økonomisk. Lammers anser det heller ikke som mulig for nynazistene å få stor oppslutning, skulle det bli mulig for dem å gå den demokratiske

veien, gjennom valg. Han hevder i tillegg at nynazistene ville miste noe av sin ”pondus” ved å bli et vanlig politisk parti. (Lammers, 1995, s.105)

Lammers konkluderer med at historien med nazismen ikke er på veg til å gjenta seg selv. Han erkjenner at nazismen har oppstått i en ny skikkelse, og at denne skikkelsen må taes alvorlig. Lammers er ikke i tvil om at nynazismen er en fiende av demokratiet, at den utgjør en reell trussel mot demokratiets prinsipper og verdier, spesielt mot de mennesker systemet skal beskytte. Denne trusselen kan bli langt større om nynazismen skulle få økt makt. Lammers avslutter med påstanden om at nazismen har utspillet sin rolle, selv om den har funnet en ivrig, men ikke spesielt suksessfull etterfølger i de nynazistiske gruppene. (Lammers, 1995, s.106).

3.5 NYNAZISMENS UTVIKLING I NORGE

I 1933 ble partiet Nasjonal Samling stiftet²⁹, de stilte til valg, men fikk liten oppslutning. Under den tyske okkupasjonen av Norge fikk partiet politisk makt ved at de var bærere av et kollaborasjonsregime. Da krigen endte i 1945 ble medlemmer av Nasjonal Samling kollektivt dømt. Medlemskap i partiet ble kriminalisert. (Sørensen, 1995, s.86). Det ble reist sak mot til sammen 54 241 personer. (Lunde, 1993, s.10). De som hadde samarbeidet med, og – eller støttet tyskerne, ble fordømt i den norske opinionen. Nasjonal Samling ble i følge Sørensen utdefinert. (Sørensen, 1995, s.86).

På grunn av dette norske landssvikoppgjøret med nazismen og Nasjonal Samling, har norske nazister i etterkrigstiden hatt en mye mer moderat rolle enn i andre land hvor oppgjør ikke fant sted. I Sverige, som under andre verdenskrig hadde en nøytral rolle, hadde man ikke noe landssvikoppgjør. Dette har medført forskjeller i de nynazistiske miljøene i Norge og Sverige. I Norge er det få nynazister som betingelsesløst slutter seg til nazismen slik den ble praktisert. I Sverige er oppslutningen rundt ideologien mer hemningsløs og omfattende. Nazitilhørigheten følger i Sverige en mer ubrutt linje fra svensk nazisme under andre verdenskrig. (Eiternes og Fangen, 2002, s.25).

I etterkrigstiden var hatet mot norske landssvikere og nazister så sterkt at det ikke var mulig å fortsette et nazist-parti i Norge. Det ble i stedet etablert ”kameratforeninger”. Disse foreningene tok sikte på å påvirke det omfattende rettsoppgjøret som fant sted

²⁹ Nasjonal Samling hadde sitt høydepunkt i 1943. Da hadde de 43 400 medlemmer. (Lunde, 1993, s.10)

etter krigen. Sambandet for Social Oppreisning ble etablert av Olav Lindheim³⁰ etter krigen. Dette var et kontor for fri rettshjelp og arbeidsformidling for de landssvikdømte. Foreningen hadde dårlig oppslutning, men det fantes flere andre små grupper rundt om i landet. Disse gruppene slo seg sammen og dannet Forbundet for Sosial Oppreisning i 1949. Initiativtaker til forbundet var Nils Vikdal. Vikdal var utgiver av bladet "Skolenytt" og prøvde å samle lærere med nazist-sympatisører. (Lunde, 1993, s.10).

I følge Sørensen har vi ingen sterk norsk nasjonalsosialistisk etterkrigstradisjon. Ingen har til nå klart å påvise en direkte organisert forbindelse mellom Nasjonal Samling og norske nynazistiske grupper. (Sørensen, 1995, s.93). Per Bangsund forsøker i boken «Arvtakerne. Nazisme i Norge etter krigen» å bevise at det eksisterer et nært slektskap mellom tidligere NS-medlemmer og nynazister. (Bangsund, 1984, s.8). Man kan finne enkelte spor av kontinuitet om man går tilbake til 1950- og 1960-tallet. På denne tiden ble det gjort store forsøk fra grupperinger rundt avisen "*Folk og land*"³¹ på å starte et miljø av yngre rekrutter. Det var ut av dette miljøet de nynazistiske organisasjonene Norsk Front og Nasjonal Ungdomsfylking utsprang tidlig på 1970-tallet. (Sørensen, 1995, s.93-94).

I norsk kontekst dreier nynazismen seg først og fremst om organisasjonen Norsk Front og gruppens etterkommer Nasjonalt Folkeparti. Disse virket på 1970- og begynnelsen av 1980-tallet. Mot slutten av 1980-tallet kom mindre aksjonistiske grupper på banen. (Sørensen, 1995, s.87).

Henrik Lunde mener at utviklingen av det høyreekstreme miljøet i Norge kan beskrives som bølger. På 1970-tallet kom den første bølgen. Norsk Front var en viktig bidragsyter her med propaganda rettet mot innvandrere fra den tredje verden, homofile og jøder. Deres rasistiske propaganda ble spredd, via løpesedler og tidsskrifter, over hele landet. Norsk Front kom i politiets søkelys da et Norsk Front-medlem i 1979 kastet en bombe mot 1.mai-toget i Oslo. Flere voldshandlinger fulgte. To gutter ble i 1981 drept av personer tilknyttet det høyreekstreme miljøet. I 1985 ble en bombe kastet av et medlem av Norsk Front mot en moske i Oslo. Disse

³⁰ Olav Lindheim var funksjonær i Nasjonal Samling. (Lunde, 1993, s.10)

³¹ I 1952 endret bladet "Skolenytt" navn til "Folk og Land". (Lunde, 1993, s.10)

terrorhandlingene førte til at organisasjonen endret navn fra Norsk Front til Nasjonalt Folkeparti. (Lunde, 1997, s.38).

Den andre bølgen begynte da Folkebevegelsen Mot Innvandring³² ble stiftet i 1987. FMI angrep innvandrere generelt og asylsøkere. Løpesedler i store opplag ble spredt over hele landet, og lederen Arne Myrdal³³ talte offentlig ved flere anledninger. Hans profil var mer utadventt enn profilen til Norsk Front. Han arrangerte stands og gatemøter. Mottagelsen var ikke alltid like positiv for Myrdal, i 1991 talte han på Youngstorget i Oslo hvor ca. 10 000 mennesker møtte opp og vendte ham ryggen. I perioden fra 1987 til 1990 utførte personer uten direkte tilknytning til FMI, en rekke angrep på asylmottak. I denne perioden dukket det også opp flere mindre grupperinger, noen har overlevd, men Myrdal ble en samlende faktor for den ekstreme høyresiden. Dette skyldes hans vilje til å være miljøets ansikt utad, og hans ustoppelige energi. (Lunde, 1997, s.38-39).

I 1989 startet Michael Knutsen tidsskriftet Fritt Forum/Norsk Blad. Knutsen hadde som ønske å lage en samlende plattform for hele bevegelsen, og i følge Lunde, har han til en viss grad lykket. Politiske partier ble organisert, i det Lunde kaller Myrdal-epoken. Partiene Stopp Innvandringen og Fedrelandspartiet fikk i 1991 tre representanter innvalgt i lokalvalgene. De aktive i denne andre bølgen var hovedsakelig eldre menn, men man så antydninger til et skifte i miljøets sammensetting. (Lunde, 1997, s.39).

Den tredje bølgen finner sted på midten av 1990-tallet. Den preges av militante grupperinger. Grupperingene avviser demokratiske virkemidler når de skal fremme sitt syn, aksjoner blir foretrukket. Rassistisk propaganda er i følge Lunde fraværende, men flere tidsskrifter dukker opp. Miljøet har blitt mer ideologisk radikalisert, det har blitt mer voldelig og åpent nazistisk. Jødehat og hakekors ble mer vanlig. Samtidig med denne radikaliseringen av miljøet dukket det opp, det Lunde kaller, en mer moderat fløy. Denne fløyen arbeider innenfor rammen av innvandrerfiendtlige partier og organisasjoner. Lunde hevder at det var et tett samarbeid mellom den moderate fløyen og de militante grupperingene. Lunde eksemplifiserer med Fremskrittspartiet. I

³² Folkebevegelsen Mot Innvandring ble stiftet av Arne Myrdal. Heretter refereres det kun til FMI.

³³ Arne Myrdal ble dømt for et forsøk på å sprengte et asylmottak på Tromøy i Arendal. Han brøt senere med FMI, og startet organisasjonen Norge Mot Innvandring. (Lunde, 1997, s.38).

1995 ble et slikt samarbeid antydnet da stortingsrepresentant Øystein Hedstrøm ble avslørt i å delta på møte med høyreekstreme grupper. (Lunde, 1997, s.39-40). Det er under denne bølgen at Vigrid blir startet. Vigrid er forøvrig Tore W. Tvedts andre forsøk på å starte en nynazistisk gruppe. I 1997 startet Tore W. Tvedt den nynazistiske gruppen Bootboys. Tvedts strenge syn på alkohol resulterte i at organisasjonen snart brøt med ham.

([http://www.antirasistisk-senter.no/infobanken /dokumenter/nazirapp2001.doc](http://www.antirasistisk-senter.no/infobanken/dokumenter/nazirapp2001.doc)). 1. januar 1999 var Vigrid et faktum. (www.vigrid.net).

Katrine Fangen skriver at det nynazistiske miljøet tidlig på 1990-tallet var dominert av nynazistiske skinheads. Perioden var preget av fyll og gateslagsmål. Nynazistene var i stadig konflikt med Blitz-miljøet i Oslo. Miljøet rundt nynazistene ble, ifølge Katrine Fangen, nå ”mer attraktivt for ungdom som ikke var opptatt av partipolitisk eller ideologisk arbeid, men snarere var ute etter spenning og konfrontasjon.” (Fangen, 2001, s.80). Som følge av denne nye skinheadsdominansen endret også, i følge Fangen, ideologien i miljøet seg. Ideologien ble nå langt mer fragmentert, og ideologisk enhet var ikke lenger noe uttalt mål for deltagerne. ”White Power”, som er slagordet for nasjonalsosialistiske skinheads i både USA og England, kom nå til å prege det norske miljøet. (Fangen, 2001, s.80).

”Fra og med 1996 har nynazistmiljøet gått mer under jorden enn det som var typisk i 1993-94.”. (Fangen, 2001, s.101). Deltagerne samlet seg i større grad privat enn på offentlige steder. Miljøet fikk en nå et større preg av å være en undergrunnsbevegelse. Begrepet gir, i følge Fangen, assosiasjoner til militant orientering, og hemmeligholdelse som preger flere av disse grupperingene. (Fangen, 2001, s.101).

Det nynazistiske miljøet er sammensatt av flere små, og ulike grupperinger som stadig endrer navn og sammensetting. Dette medfører at det er vanskelig å få fullstendig oversikt over hele miljøet. Det forekommer at ulike gruppenavn kan gjelde samme gruppe mennesker. Ofte er også samme person medlem av flere grupper. Dette kan gi en illusjon om at vi har med en omfattende bevegelse, med mange medlemmer å gjøre, selv om det motsatte er tilfellet. (Fangen, 2001, s.75-76).

I 2001 forandret bildet seg igjen. I januar 2001 ble den aktive antirasisten Benjamin Hermansen knivstukket og drept av tre ungdommer med tilknytning til nynazistiske

miljø. Drapet utløste enorme reaksjoner fra alle hold i samfunnet. Det fant sted en manifestasjon av felles verdier. Store demonstrasjoner og fakkeltog mot nynazismen ble arrangert. Over 40 000 mennesker møtte opp, i etterkant av det brutale drapet, i en av de største demonstrasjonene vi har sett her til lands. Drapet, og den mobiliseringen av motstand mot rasisme og nynazisme som ble satt i gang i etterkant markerer overgangen til, noe jeg har valgt å kalle, en fjerde bølge. Det ble vanskelig for nynazistene å vise hvem de var, og hva de sto for. Dette medførte at nynazistene gikk mer i skjul. Uniformering opphørte. Samfunnet for øvrig samlet seg i sin forakt for de nynazistiske grupperingene.

I etterkant av denne hendelsen har politiet intensivert bekjempelsen av nynazismen. Dette kommer klart fram i en pressemelding Politiets sikkerhetstjeneste (PST) sendte ut 28/10/2003. I denne pressemeldingen kommer det frem at politiet velger å sette søkelys på den nynazistiske organisasjonen Vigrid. PST annonserer en forebyggende offensiv mot Vigrid. PST uttrykker bekymring for den økte rekrutteringen til gruppen til tross for dens korte virketid. Politiet har observert at rekrutteringen har vært rettet mot ungdom, helt ned i 14-års alderen. Dette blir sett på som alvorlig og det blir konkludert med at det er god grunn til å frykte en voldelig og aggressiv utvikling i miljøet. PST har som mål å motvirke denne utviklingen. (http://www.pst.politiet.no/pressm/pressm_28/2003.htm).

3.6 KONSPIRASJONS TEORIEN ”ZOG”

ZOG står for Zionist Occupation Government. Teorien går ut på at verden styres av en sionistisk maktelite. Eliten kontrollerer de fleste maktsentrum i verden. (Eiternes og Fangen, 2002, s.60). Det blir hevdet at jødene har kontroll over finansverden, media og FN. Innvandring er et middel som blir brukt for å kontrollere europeiske land. (Lunde, 1997, s.18).

ZOG-teorien kommer opprinnelig fra den amerikanske bevegelsen White Arian Resistance. Det ble skapt en teori som videreførte nazistiske konspirasjonsteorier fra 1930- og 40-tallet. Fangen hevder at teorien ”fremstår som en slags hemmelig lære, kun tilgjengelig for de innvidde.” (Fangen, 2002, s.61).

På Vigrid sine hjemmesider kan vi lese mye om denne konspirasjonsteorien. Teorien gjennomsyrrer alt som skrives på disse hjemmesidene. Det kan virke som om teorien

er en slags grunnsetning for organisasjonen. Det er i følge Fangen, typisk for en ideologisk innstilling til verden at man skaper et skjema for hvordan verden er, for så å plassere alt man opplever inn i dette skjemaet. (Fangen, 2001, s.194). Det resulterer i at alt fortolkes gjennom dette allerede fastlagte skjemaet. Fangen hevder videre at en slik «måte å resonnerer på er rasjonell i lys av de premissene de selv bruker for å legitimere sine meninger på. Ut fra et slikt perspektiv er alt rasjonelt.» (Fangen, 2001, s.195).

Tidligere nynazist Tom Kimmo Eiternes skrev i 1997 teksten: "Den jødiske faren. En introduksjon om ZOG. Det jødiske okkupasjonsregimet." Denne teksten er lagt ut på Vigrids hjemmesider for å beskrive deres synspunkter på ZOG. Eiternes skriver:

"For så sterkt er hatet mot dem (Jødene) og jo mer jeg leser og lærer om dette løgnens herrer, falskheten og ondskapens folk (Jødene), desto mer innbitt blir trangen og det følelsesmessige kravet om å bekjempe disse "menneskelige" parasittene. Jeg må kjempe mot mine innerste, mest grunnleggende instinkter gitt av naturen daglig. For instinktet sier meg at jeg nå må ut å kjempe for min familie, mitt folk, mitt land og kultur, for verdenssivilisasjonens og min rases fremtidige eksistens." ³⁴

Her kommer hatet tydelig fram. Hatet skapes av en frykt for jødernes endelige maktovertagelse av verden. Tilhengerne av konspirasjonsteorien er overbevist om at jødene har en plan som innebærer å legge under seg hele verden. Tilhengerne ser på seg selv, og det de definerer som sin egen rase, som spesielt utsatte når, og hvis dette kommer til å skje.

Tore W. Tvedt snakker om et folkemord på hvite mennesker. Dette folkemordet er i følge Tvedt en realitet, og noe som må taes alvorlig. Folkemordet kan i følge Tvedt forklares med tre konkrete forhold:

1. Drapet på rundt 100 millioner hvite i forbindelse med bolsjevismen i Sovjetunionen og

2. Krigen mot Tyskland og dets allierte som etterhvert viste sitt sanne ansikt med massedrap og fordrivelse av hauger av millioner tyskere og deres allierte. Folkemordet sluttet ikke da våpnene tiet i mai

³⁴

4.4.2006, http://www.vigrid.net/artikler_denjodiskefare.htm

1945, men det økte tvert imot i intensitet. Hvis vi da ser bort fra teppebombingen av sivile mål i Tyskland under krigen. En teppebombing som førte til oppløsning av det tyske samfunn og massedødelighet. Også i de tyske interneringsleirene. Storparten av de døde innsatte mistet livet i krigens tre siste måneder som følge av de alliertes masseødeleggelse av sivile mål.

3. Den politiske styringen i alle hvite land etter den politiske internasjonale jødedommens totale seier i 1945. Elementer her er massedrap på friske fostre, masseinntak av rase-fremmede som får pengestøtte hvite innfødte bare kan drømme om. Fortrinn for rasefremmede til boliger, arbeidsplasser og etterhvert også studieplasser. Hatkampanjer mot den Nordiske kvinnetype i form av "blondinevitser" som er ren og ondskapsfull rasehets. Det er flere ungjenter i dag som farger håret sitt mørkere for ikke å bli rammet av rasehatet.³⁵

Det blir også hevdet at jødene har planlagt overtagelsen i lang tid. De har ifølge teorien skapt en rekke forandringer, og strømninger i historiens gang, som hjelpemidler til å nå målet. Eiternes skriver videre:

"Jeg hevder at det er Jødene som er den virkelige faren og at de er de sanne rasistene. Det er de Jødiske Zionistene som er bakmenn for kommunismen og kapitalismen og det er de Jødiske Zionister og deres hvite lakeier som har fremprovosert en lang rekke broder-morderiske kriger, her i vårt elskede Europa. Kristendommens innmarsj i Europa, der kristne hvite myrdet alle sine ikke-kristne medmennesker, for Gud og hans Utvalgte Jødiske folk!"³⁶

Jødene får her skylden for alt det Eiternes så på som negativt i Europeisk historie. På Vigrids hjemmesider ser man at de er svært opptatt av å spre informasjon om denne konspirasjonsteorien. Organisasjonen har laget en egen side hvor tilsendte spørsmål besvares. Denne siden kalles "Elev/Student". Her kan interesserte sende inn spørsmål, som så besvares av enten Tore W. Tvedt eller Thorgrim. Spørsmålene varierer, men konspirasjonsteorien er hyppig brukt i svarene. På et spørsmål om hvorfor de jobber mot jødene svarer Tore W. Tvedt:

³⁵ 4.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter/besvarelse_ungmann.htm
³⁶ 4.4.2006, http://www.vigrid.net/artikler_denjordiskefare.htm

”Vi ser på jødene som en internasjonal maktgruppe som vil monopolisere makt og penger over hele verden i egne hender. Det er totalt uforenlig med vårt syn om at de enkelte folk skal kunne rå over seg selv og sine egne ressurser. Det gjør oss på mange måter til motpoler.”³⁷

Tvedt skriver videre om sin frykt på en annen side:

Den internasjonale jødedommen jobber hardt for å utrydde oss og får god hjelp av alle andre raser og hjernevaskete naive hvite som har utviklet selvhat og selvsforakt.³⁸

Tvedt er tydelig bekymret for hva denne internasjonale maktgruppen kan foreta seg. Han har imidlertid ingen konkrete planer for hvordan denne maktgruppen kan overvinnes. Tvedt blir stilt et spørsmål om han tror at det er mulig at en gruppe kan kontrollere alle andre. Her prøver han å komme med en løsning på det han anser som problemet:

”Så langt jeg kan bedømme det har jødene et fast grep om verdensmakten. Jeg kan ikke se hvordan noen kan ta den fra dem heller. Ikke på kort sikt i alle fall. Da må Odin la det skje et under og i påvente av det jobber vi i Vigrid for å være klare når underet skjer.”³⁹

Tvedt erkjenner her sin maktesløshet. Det er tydelig at han ikke har noen plan. Tvedt venter på at Odin skal gripe inn i tilværelsen, og hjelpe Vigrid til seier. Det virker som at det for Tvedt er tilstrekkelig å jobbe for å være klar når underet skjer, og at det ikke er noe de selv kan gjøre. Det kan jo virke litt underlig å ikke kjempe mot noe man anser for å være den største fare. Tvedt skriver videre:

Jødernes verdensmakt betyr undergang for alle raser, religioner og kulturer og overgang til en jødestyrt bastardrase som gjør og handler akkurat som jødene sier.⁴⁰

Men når Tvedt får stilt spørsmålet om hva jødene gjør annerledes kommer han inn på en mulig strategi for hvordan de skal få bukt med problemet:

³⁷ 4.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter/omfattende_besvarelse.htm
³⁸ 4.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter_omvigrid.htm
³⁹ 4.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter_jente1.htm
⁴⁰ 4.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter_jente1.htm

De jobber som en sammensveiset enhet overfor ikke-jøder selv om de ofte er totalt uenige seg i mellom. Vigrid bruker jødernes måte å organisere og arbeide på som en av modellene vi selv bygger opp etter. Jødene har min beundring. Det er tross alt målet som teller og det er ekstremt godt av en gruppe på under 1% av jordens befolkning å dominere alle andre.⁴¹

Tvedts paradoks ligger i at han på den ene siden hater jødene og deres påståtte kamp for fullstendig overherredømme over verden. På den andre siden anerkjenner han det han anser for å være deres strategi. Tvedt går til og med så langt at han sier han beundrer jødene for deres måte å organisere seg, og arbeide på. Tvedt oppfordrer til å ta i bruk samme metoder, målet forherliger middelet.

Vigridsvolden er i vår religion navnet på slagmarken for det som kan oppfattes som den totale rasekrig. Vi oppfatter at vi er der i dag. På Vigridsvolden. I total forsvarskamp mot de mørke makter som vil utslette oss.

(http://www.vigrid.net/elever_studenter/besvarelse_ungmann.htm)

Dagens kamp avgjøres i Jew\$A. Den som har makten der kontrollerer hele verden. I dag er det jødiske interesser som styrer, men vi håper å overta. :) Langt frem dit, ja.

(http://www.vigrid.net/elever_studenter/besvarelse_ung2.htm)

3.7 NYPAGANISME

Dette kapitlet er en presentasjon av nypaganismens opprinnelse, tanker, ideer og utvikling. Jeg kommer til å ta for meg den nypaganistiske retningen slik den artet seg på 1800-tallet og fremover.

“Pagan” betyr ifølge Gilhus og Mikaelsson “landlig” og kommer av det latinske ordet “paganus”. (Gilhus og Mikaelsson, 1998, s.100). Charlotte Hardman utdyper ordets mening i sin introduksjon til boken “Pagan Pathways“. Hun skriver at ordet for mange har blitt oppfattet som et pejorativ. Ordets nedsettende betydning kommer til syne når man snakker om “pagan” som “usivilisert”, “hedning” eller “irreligiøs” fordi man ikke er kristen. Ordets opprinnelige mening er “landlig”, og stammer fra det latinske

⁴¹ 4.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter/omfattende_besvarelse.htm

ordet “pagus” som betyr at man kommer fra landet. I følge Hardman betyr “Paganus” “sivilist”. Dette var en motsetning til ordet “soldat”, som i senantikken var en betegnelse for en kristen. Kristne betraktet seg selv på denne tiden som Kristus’ soldater. I det kristne språket fikk ordet meningen “hedensk”, som en motsetning til “kristen” eller “jøde”. (Hardman og Harvey, 2000, s.10).

Nypaganismen inneholder flere hovedretninger. Disse er som følger:

Gudinnebevegelse, wicca, åsatro, druidisme og nysjamanisme. Fellestrekk for alle retningene er at magi er et sentralt element. Nypaganistene er ofte polyteister. De har et felles fokus på livet i denne verden, da spesielt i naturen. Det er også en lite dogmatisk, og ingen samlet organisasjon. (Gilhus og Mikaelsson, 1998, s.100).

I denne oppgaven, som omhandler Vigrid, kommer jeg til å konsentrere meg om den nypaganistiske retningen åsatro. Åsatro kan også omtales som odinisme eller hedendom, og er en nordlig tradisjon. Det er under denne kategorien at Vigrid faller inn. Sentralt innen åsatro er at en spirituell fornyelse må springe ut av folkets egne tradisjoner. Det etniske er overordnet det universalistiske. Man har en oppfatning av at ulike raser tilhører bestemte geografiske regioner. Dermed har de ulike rasene tradisjoner spesielt tilpasset deres rasepreg. Mange er av den oppfatning at raser og kulturer ikke skal blandes. (Gilhus og Mikaelsson, 1998, s.105).

Åsatroen er den retningen innen nypaganismen som er klarest polyteistisk.

Oppfattelsen av gudenes, eller gudenes eksistens varierer. Denne er situasjonsavhengig og kan innebære en faktisk eksistens, en psykologisk eksistens, eller en metaforisk eksistens. (Gilhus og Mikaelsson, 1998, s.106).

4 PRESENTASJON AV VIGRID

I dette kapittelet vil jeg presentere Vigrid. Jeg kommer hovedsaklig til å basere presentasjonen på Vigrids hjemmesider, månedsbladet de utgir, og Tore W. Tvedts egne uttalelser i min samtale med ham 19. februar 2004. Lill-Hege Tveito har skrevet en masteroppgave i religionsvitenskap på universitetet i Tromsø som omhandler bruken av norrøn mytologi i Vigrid. Hun baserer sin oppgave på intervjuer med Tore Tvedt og Thorgrim Bredesen, observasjoner av gruppens ritualer, samt intervjuer av det hun kaller fem «vanlige vigrider». (Tveito, 2007, s.13). Denne oppgaven kommer jeg også til å referere til i min presentasjon av Vigrid. Enkelte avisartikler vil også bli

tatt i bruk, samt informasjon fra Antirasistisk senter og Politiets sikkerhetstjeneste (PST). Utover disse kildene, er det så vidt jeg vet, skrevet veldig lite om Vigrid.

Navnet Vigrid har to betydninger. I følge Tvedt valgte han navnet først og fremst fordi det er navnet på slagmarken der Ragnarok skulle finne sted, Vigridvollen.⁴² I «Vavtrudnesmål» står det:

*18 Vigrid heter volden,
som valplass blir
for Surt og de milde makter;
hundre raster
rekker hver side
av volden som venter dem.*⁴³

Navnets andre betydning er i følge Tvedt: «Vårt nettverk». Tvedt skriver på Vigrids hjemmesider: « Vigrid betyr også nettverk (Vi Grid) og det passer jo godt. Grid er gammelengelsk og betyr fremdeles nettverk (rutenett på kart) på moderne engelsk.» (http://www.vigrid.net/elever_studenter_jente11spors.htm).

Vigrid, som organisasjon, har eksistert i syv år. Det er først i de senere år at Vigrid har blitt tatt seriøst, i form av at de har blitt sett på som en potensiell trussel for samfunnet. Dette kan man klart se i Politiets sikkerhetstjenestes (PST) opptrapping av aksjoner mot gruppen i de siste årene, og medias økte omtale av Vigrid.

4.1 MITT MØTE MED TORE TVEDT OG VIGRID

Den 19. februar 2004 tok jeg kontakt Tore W. Tvedt på telefon. Denne telefonsamtalen hadde jeg gruet meg til lenge, da jeg var litt usikker på hvordan han ville stille seg til å bli intervjuet. Jeg hadde opprinnelig planlagt å basere min oppgave på feltarbeid og intervjuer så det var viktig for meg at han stilte seg positiv til min forespørsel om intervju. Jeg informerte ham om mitt planlagte mastergradsprosjekt, og spurte om han var interessert i å la seg intervju. Tvedt var meget imøtekommande, og inviterte meg hjem allerede samme kveld.

Jeg møtte opp på togstasjonen i Hokksund som avtalt og ble hentet der av Tore W. Tvedt som kjørte oss hjem til seg. Leiligheten var spartansk innredet, det som

⁴² Dette kom fram under vår samtale 19. februar 2004.

⁴³ (Holm-Olsen, 1993, s.64)

dominerte var mengder av nazistisk litteratur, norrøne symboler og forskjellige effekter til bruk i gruppens ritualer.

Planen var å presentere mitt prosjekt, og prøve å planlegge senere intervjuer. Tore W. Tvedt var interessert og meget snakkesalig. Jeg ble værende der i nesten fire timer, hvorpå jeg fikk en interessant innføring i hans åpenbaring, religiøse overbevisning, jødehat, oppbygning av organisasjonen osv. Etter hvert dukket Thorgrim Bredesen, Tore W. Tvedts utnevnte arvtager, og gruppas kvinnelige sekretær opp. Samtlige sa seg villige til å la seg intervjuer, om det skulle bli aktuelt. De ville også gi meg en liste med navn over aktuelle personer som var villige til å stille opp på intervju. I tillegg ble jeg invitert til å overvære så mange ritualer og seremonier som jeg ville.

4.2 ÅPENBARINGEN, BEGYNNELSEN OG FELTTOG

I følge Tore W. Tvedt våknet han opp en kald vintermorgen i 1996 og fikk sin åpenbaring. Han hevder og alltid ha hatt en sterk tildraging til norrøn mytologi, men denne morgenen kom det store kallet. Odin sto for ham som universets totale skaper, og Tore W. Tvedt innså at han nå var Odins profet. Utover dette ville han ikke presisere åpenbaringen nærmere. Men Tore W. Tvedt sa at han innså alvor i situasjonen, og bestemte seg for å dra ut på en pilegrimsreise.

I 1997 startet Tore W. Tvedt den nynazistiske gruppen Bootboys. Tvedts strenge syn på alkohol resulterte i at organisasjonen snart brøt med ham.

(<http://www.antirasistisk-senter.no/infobanken /dokumenter/nazirapp2001.doc>)

Etter å ha tatt ut en separasjon med sin daværende kone, og skrevet alt av verdi over på henne, la han i veg. Det neste året tilbrakte han på reisefot rundt i Europa og besøkte det han kom over av gamle, hedenske, hellige plasser. Da året var omme, og han følte at tiden var inne, vendte han hjem til Norge med ideen om å starte Vigrid.

Det ble i følge Tore Tvedt en treg start. Han fikk samlet en liten gjeng med tilhører, men utover det skjedde det ikke stort de to første årene. Det var ikke før media tok tak i fenomenet at ting begynte å skje, men det vil jeg komme tilbake til når jeg diskuterer medias behandling av Vigrid.

Tore Tvedt satte i gang noe han kalte felttog, og man kan på Vigrids egne hjemmesider lese at målsettingene for det første felttoget var ”å bli en landsdekkende

religiøs bevegelse basert på konkrete religiøse handlinger” (2003, http://www.vigrid.net/artikler_felttog1.htm). Disse konkrete religiøse handlingene er seremonier for barnedåp, voksendåp, innvielse i organisasjonen, konfirmasjon og vielse.

I det første felttoget hadde Tore Tvedt satt opp to delmål Vigrid og dens medlemmer skulle prøve å oppnå. Det første var å utvikle og gjennomføre de religiøse seremoniene. Dette delmålet ble nådd i desember 2001. Det andre delmålet var å klare å gjennomføre disse seremoniene i alle landsdelene. I juni 2003 hadde Vigrid nådd sitt andre delmål, og Vigrids første felttog var et faktum. (http://www.vigrid.net/artikler_felttog1.htm).

Vigrids andre felttog, som Tore Tvedt hevdet var godt i gang, ville han ikke komme nærmere inn på. Han og Thorgrim snakket litt løst rundt det, men de var ikke interessert i å komme inn på detaljer. Det eneste de ville si var at det var i gang, og at offentligheten snart kom til å merke det. Det står også lite om dette andre felttoget på deres hjemmesider. Her kan vi lese at Vigrid allerede har startet felttoget, og at det har en helt annen målsetning enn det første. Hva denne målsetningen er vil de gjøre rede for når målet er nådd.

Tore Tvedt avslutter denne internettsiden med en appell til sine sympatisører: ”Religiøs tro og utholdenhet er de to viktigste egenskapene vi kan ha i dette nye felttoget. Lykke til og stopp ikke opp selv om jeg (Tore) skulle bli tatt ut. Odin er stor og allmektig og i hans navn skal vi seire!” (http://www.vigrid.net/artikler_felttog1.htm).

Under min samtale med Tvedt og Bredesen i februar 2004 kom det fram at Tvedt så på Bredesen som sin arvtager. I følge Lill-Hege Tveito skjedde dette skifte i februar 2006. Da trakk Tvedt seg helt tilbake, Bredesen hadde gardveis overtatt Tvedts oppgaver. Denne overtagelsen resulterte blant annet i at Tvedts telefonabonnt ble sagt opp slik at ingen kunne kontakte ham direkte, men fra da av skulle alle henvendelser gå via Bredesen. Tvedt har med andre ord trukket seg tilbake fra rampelyset og den eksterne virksomheten i Vigrid. Han skal fortsette internt, med å konsentrere seg på den indre, religiøse delen av organisasjonen. (Tveito, 2007, s.9).

4.3 NETTVERKSBASERT ORGANISASJON OG OPPBYGNING

Vigrid har i følge Tore W. Tvedt en nettverksbasert organisasjon uten hierarki. På gruppens hjemmesider forklarer han at ”i et nettverk har du grupper eller enkeltpersoner som har samme rang og som utfører de oppgavene de mener er viktige og som passer best for dem (http://www.vigrid.net/artikler_orgformer.htm). Videre skriver han at i dette totalt frie nettverket kan alle smågrupper gjøre hva de selv mener er riktig for å nå en felles målsetting uten noen form for ledelse eller styring. Det er imidlertid meget viktig at alle er innforstått med målsetningen, og Tore W. Tvedt skriver at kunnskap til målsetningen er essensiell for at Vigrid i det hele tatt skal nå målet. Nettverksgruppene eller enkeltpersoner kan selv velge tiltak eller arbeidsoppgaver etter egne evner eller ressurser. Man har total rådighet over egne ressurser, slik at man kan benytte dem som man selv finner best i arbeidet med å nå Vigrids overordnede mål: ”Vigrid er et etnisk/religiøst fellesskap som vil utvikle et Nordisk samfunn basert på Nordisk religion og Nordiske verdi- og kulturnormer” (http://www.vigrid.net/artikler_orgformer.htm).

Denne tanken om et nordisk samfunn rensert for fremmedkulturell påvirkning er en klar motsetning til dagens politiske og kulturelle situasjon. Dermed kan man påstå, som de selv mener, at Vigrid kjemper en kamp mot det norske systemet. Kampen fører de i følge Tore W. Tvedt gjennom Vigrid, en ikke-hierarkisk organisasjon. Dette kan minne om Louis Beams tanker om motstand uten lederskap som Katrine Fangen skriver om i sin bok ”En bok om nynazister.”. Louis Beam, en tidligere leder av Ku-Klux-Klan i Texas, er opphavsmannen til denne tanken om motstand uten lederskap. Beam innså at myndighetene ved enkle grep klarte å infiltrere organisasjonene. Han kom fram til at de strengt organiserte terrorcellene dermed ikke var noen god organisasjonsform. Det var mer effektivt med motstand uten lederskap. Denne motstanden skulle utøves av individer organisert i små celler, cellene skulle ikke ha mer enn fem eller seks medlemmer. (Fangen, 2001, s.211)

Ingvild Gilhus og Lisbeth Mikaelsson opererer i boken «Kulturens Refortrylling» med tre organisatoriske nivåer av nyreligiøsitet. Her kommer denne nettverksbaserte organiseringen inn under kategorien New Age. New Age er i følge Gilhus og Mikaelsson: ”en samlebetegnelse for en type nyreligiøsitet organisert som

interessefellesskap med nettverkskarakter, noe som innebærer at bevegelsen ikke er hierarkisk eller ledes av en sentral organisasjon” (Gilhus og Mikaelsson, 1998, s.12).

Selv om Vigrid er en nettverksbasert organisasjon uten hierarki har de forskjellige titler som henviser til ulike grader av tilhørighet til gruppen og religiøs kunnskap. Tore Tvedt selv er en selvutnevnt profet. Alle som vil kan sympatisere med Vigrid, men for å bli aktiv, og tituleres som aktør må du skrive under på en totalavholdsavtale. For å kunne bli aktør må du også igjennom et innvielsesrituale. Dette innvielsesrituale og de andre ritualene og seremoniene Vigrid holder var det på tidspunktet for min samtale med Tvedt bare ham selv og hans framtidige arvtager Thorgrim Bredesen som kunne utføre. Man kan også gå i lære hos Tore Tvedt for å bli prest. I følge Tore Tvedt var det i 2004 to kvinnelige prester som tituleres volver og seks mannlige som kalles goder. Disse prestene hadde på dette tidspunktet i følge Tvedt ikke nok religiøs innsikt til å utføre de religiøse seremoniene, men han håpet at det snart skulle la seg gjøre.

Det er vanskelig å anslå hvor mange som sympatiserer med, eller er aktive i Vigrid. Organisasjonen operer som sagt ikke med medlemslister, og ofte sympatiserer folk mer i det skjulte. Tvedt oppfordrer sympatisører til å holde sitt engasjement skjult for å gjøre det lettere for dem selv, på grunn av samfunnets negative reaksjoner på et slikt engasjement. Da jeg intervjuet Tore W. Tvedt i februar 2004, hevdet han at han og Thorgrim hadde gjennomført 129 seremonier i de siste fem årene. I Dagsavisen 10. mai 2004 kunne vi lese at ”nazileder ”døper” nye ungdommer hver uke”. Journalist Tore Letvik skriver videre at siden nyttår har 26 ungdommer blitt knyttet til gruppen gjennom ulike seremonier. (Letvik, 2004). På Vigrids hjemmesider skriver Tvedt at Vigrid har gjennomført over 300 seremonier, av disse er nesten 200 av seremoniene dåp. Han hevder videre at organisasjonen har fått flere tusen sypatierklæringer. (http://www.vigrid.net/elever_studenter_polide.htm).

4.4 TVEDTS RELIGION

Tore W. Tvedt har skapt en religion som er en blanding av norrøn mytologi og kristen terminologi. Da jeg hadde min samtale med ham 19. februar 2004 fortalte han meg at denne blandingen er noe han har gjort helt bevisst. Begrunnelsen var at han da gjorde innholdet mer håndgripelig, og kjent for sine tilhengere. Her har han klart latt den

førkristne religionen inngå i noe han selv hevder å være en meningsfylt forbindelse med senmoderne kultur.

Tore W. Tvedt hevdet at denne blandingen, som han selv kalte en form for synkretisme, var nødvendig for å gjøre det ukjente kjent. Norrøn religion er, i følge Tvedt, fremmed for de fleste som søker kontakt med Vigrid. Enkelte ungdommer har kanskje en fornemmelse av sider ved religionen, kunnskap man har tilegnet seg gjennom for eksempel skolegang, venner, familie og interesser, men Tvedt mente at det er store mangler i ungdommens generelle kunnskap om norrøn religion og mytologi. Tvedt innså da viktigheten av å sette dette ukjente inn i en kjent kontekst.

Tore W. Tvedts organisasjon Vigrid og hans religiøse konsept bygger på hans omvendelse som fant sted 18. desember 1994. Denne omvendelsen forklarer han slik:

Jeg ble frelst av Odin den 18. Desember 1994 og gjort til hans profet på den måten at jeg ble fylt av en lys og varm kraft som løftet meg ut av sengen om morgenen og ba meg pakke sakene mine og følge Odin i kampen for å frelse hans utvalgte folk(oss Nordiske) fra det folkemordet som vi i dag er utsatt for.⁴⁴

Her snakker Tvedt om kristne begreper som frelse. Han fremstår også som en selverklært profet. På Vigrid sine sider for elever og studenter, hvor man kan sende inn spørsmål som Tore W. Tvedt og Thorgrim O. Bredesen besvarer, svarer Tvedt på spørsmålet om han ser på seg selv som en profet:

Ja, jeg er Odins profet her i Midgard (Jorden). Odin har gitt meg i oppdrag å frelse vårt folk og føre det tilbake til våre forfedres religiøse forestillinger.⁴⁵

Et annet eksempel på Tvedts bruk av kristen formulering er bønnen han har skrevet til Odin. Bønnen lyder som følger:

*Allmektige Odin
du som bor i Asgard,
La ditt navn være hellig
og hjelp oss til å ære deg.*

*La din vilje skje
i Asgard som i Midgard.*

⁴⁴ 19.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter_rogajenter.htm

⁴⁵ 19.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter_oslovg.htm

*Gi oss i dag vårt daglige mot som
vi trenger for å bekjempe rasehetsen
mot våre blonde, nordiske kvinner.*

*La det til slutt bygges en varig fred
basert på de enkelte etniske gruppers
rett til selvbestemmelse og egenutvikling
som du med ditt skaperverk
har bestemt at det skal være.*

*Slå til jorden de fiender av ditt skaperverk
som nå fornædret og vanærer våre vakre kvinner
og fordel Midgard rettferdig mellom de folkeslag
som har gjort seg fortjente til din gunst.⁴⁶*

Her ser vi at Tore W. Tvedt har skrevet om den kristne bønne ”Fader vår”.

På Vigrid sine hjemmesider finnes det en egen avdeling for menn. Her har Tore W. Tvedt lagt ut en omskrevet salme. Denne salmen har fått ordlyden:

*Kjemp for alt
hva du har kjært.
Dø om så det gjelder
Da blir livet ei så svært,
Døden ikke heller⁴⁷.*

I stedet for ”Gud være med dere”, formulerer Tvedt: ”Frøya være med dere”⁴⁸

På Vigrids hjemmesider oppfordrer han foreldre til å ”la de små barna komme til Vigrid” (http://www.vigrid.net/vigrid_la_barna_komme_til_vigrid.htm).

På de samme hjemmesidene finnes det også en avdeling for foreldre. Her blir foreldre oppfordret til å tilbe Odin som den eneste og allmektige Gud.

*Så når vi i Vigrid tilber Odin tilber vi den eneste
og allmektige Gud. Og det er Ham vi nå retter våre
bønner til. Hjelp oss å be om at Han bønnhører oss og
frelser vårt folk fra den sikre undergangen vi nå er på
vei mot. Er du uvant med å si Odin så si Gud. Det er
det samme fordi det finnes bare en Guddom som har
skapt universet og gitt oss liv. Poenget er at du ber
sammen med oss om seier:*

⁴⁶ 19.4.2006, http://www.vigrid.net/allmektigeodin_formenn.htm

⁴⁷ 19.4.2006, <http://www.vigrid.net/formenn.htm>

⁴⁸ 19.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter_religion2.htm

*Kjære Odin
Hjelp oss til seier
Og frels ditt folk
Fra undergangen.⁴⁹*

Etter bønningen kommer en oppfordring til alle foreldre om å støtte Vigrid i kampen, med alle mulige midler man har for hånden. Det hele avsluttes med det kjente uttrykket: ”Amen.”

4.5 POLITISK PROGRAM.

Tore W. Tvedt er svært vag når det gjelder den politiske agenda. Det kan til tider virke som om han ikke har noen konkret plan. Det kan være svært forvirrende å prøve å finne en sammenheng i Vigrids agenda. For å illustrere dette vil jeg her sitere Tvedt når han svarer på spørsmålet om Vigrid er en politisk organisasjon:

Alle samfunn, grupper og lignende kan innordnes innenfor en eller annen politisk tankegang og modell. Vigrid sikkert også. Vi er et nettverksbygget samfunn med en flat struktur og når vi får flertall vil det selvfølgelig bli overført på Norge som stat. Altså i alle fall en politisk konsekvens. Vi liker forøvrig ikke ordet "politikk" som vi i dag oppfatter har en negativ klang og innebærer korrupsjon og kjøp av stemmekveg.⁵⁰

Her kommer det tydelig frem at Tore W. Tvedt er usikker på hvordan han skal definere Vigrid. Han ”tror” at også Vigrid kan innordnes innenfor ”en eller annen” politisk tankegang. Tvedt skriver videre at de er et nettverksbygget samfunn med flat struktur. Dette utdyper han ikke nærmere, men vil allikevel overføre det som statsform når de får flertall. Når en gruppe anser det for mulig å få et flertall, skulle man tro at denne gruppen hadde et alternativt styresett utarbeidet.

På spørsmål om hva som er Vigrids grunnleggende verdier, svarer Tvedt:

Den er vrien for vi har intet skrevet program eller andre skriftlige dogmatiske grunnlag for virksomheten. Den blir til etter hvert. Du kan forsåvidt si at å sikre eksistensen til vårt nordiske folk som et nordisk folk er både mål, grunnlag og verdi.⁵¹

⁴⁹ 4.4.2006, <http://www.vigrid.net/foreldre.htm>

⁵⁰ 19.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter_besvarelse280901.htm

⁵¹ 19.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter_polide.htm

For en organisasjon som har eksistert i overkant av syv år kan det virke underlig at man ikke har noe skrevet program. Programmet blir i følge Tvedt til etter hvert. Vigrids hovedmål beskriver Tvedt som å sikre deres folks eksistens som et nordisk folk. Dette målet blir gjentatt utallige ganger, men hvordan de skal nå det er mer usikkert. Her har jeg ikke klart å finne noen klar strategi.

Men har Vigrid en reell mulighet til å ta over Norge? Selv Tore W. Tvedt virker usikker her:

Så langt jeg kan bedømme det har jødene et fast grep om verdensmakten. Jeg kan ikke se hvordan noen kan ta den fra dem heller. Ikke på kort sikt i alle fall. Da må Odin la det skje et under og i påvente av det jobber vi i Vigrid for å være klare når underet skjer.⁵²

Tvedt er klart pessimistisk i sitt syn på fremtiden. Han er usikker på om Vigrid i det hele tatt har mulighet til å ta over makten. I hans øyne trenger de hjelp av Odin, Vigrid trenger i Tvedts øyne et under for å klare maktovertagelsen.

”Det som er typisk for en ideologisk innstilling til verden, er at man har tilegnet seg et skjema for hvordan verden er, og alt man opplever plasseres så inn i dette skjemaet.” (Fangen, 2001, s.194). Alt fortolkes dermed gjennom et allerede fastlagt skjema.

”...deres måte å resonnerer på er rasjonell i lys av de premissene de selv bruker for å legitimere sine meninger på. Ut fra et slikt perspektiv er alt rasjonelt.” (Fangen, 2001, s.195). ”Nynazistenes perspektiv er ikke rasjonelt som et perspektiv som er reelt oppnåelig. Få av nynazistene tror at de vil nå sine politiske mål.” (Fangen, 2001, s.195). Dermed kan man hevde at deres argumenter er ikke-rasjonelle.

Allikevel har Tvedt pågangsmot når han snakker om sine fremtidsplaner for Vigrid:

Fortsette i samme sporet til vi har vunnet makten og kan sikre oss som er av nordisk ætt fred og utvikling.⁵³

Tore W. Tvedt er bestemt på å fortsette til makten er vunnet. Hvordan er igjen usikkert? Hvorfor Tvedt ikke har en bestemt plan svarer han på her:

⁵² 19.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter_jente1.htm

⁵³ 19.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter_sp52.htm

Jeg er en Profet og en kriger og ingen lovmaker og politiker. Overlever jeg kampen trekker jeg meg tilbake og lar andre sysle med slike tanker. Går jeg til Valhall underveis er det uansett andre som må finne ut av det.⁵⁴

En annen grunn til at Tvedt ikke har noen klar plan finner vi kanskje når vi ser hva han svarer på spørsmålet om hvordan hans ideelle verden ser ut:

Den finnes ikke.⁵⁵

På spørsmål om hva slags endringer Vigrig ville foreta seg om de skulle få stor oppslutning i samfunnet, svarer Tvedt:

Norge vil igjen bli et land for oss som er av nordisk ætt og vil leve i henhold til nordisk religion, kultur og moral. Det betyr vekk med rasefremmede okkuperanter, deriblant jøder. Kristendommen vil også forsvinne.⁵⁶

Tvedt har som mål å bli kvitt det han kaller alle rasefremmede okkuperanter. Tvedt anerkjenner at denne gruppen har påvirket den norske kulturen. På spørsmål om hvorvidt han ser på denne påvirkningen som problematisk svarer Tvedt:

Jeg vil heller ha et nordisk folk som spiser kebab enn en horde rasefremmede som går i bunad og spiser varm pølse i lompe.⁵⁷

4.6 VIGRID OG MEDIA

Vigrig har i de siste årene fått mye omtale i media. På Vigrigs hjemmesider har gruppen viet flere sider til å kommentere denne omtalen. Tore Tvedt sa i min samtale med han, at selv om media hovedsaklig har kritisert både han og Vigrig, så er det medias omtale av gruppen som gjorde den kjent.

Man kan på Vigrigs hjemmesider lese at Tore Tvedt hadde sitt første møte med media en vinterskveld i 1997. Han hevder å ha blitt forfulgt av journalister og politi denne kvelden. Videre beskriver han et scenario hvor han og andre Vigrigsympatisører ble utsatt for polititerror, uten å komme nærmere inn på denne påståtte terroren.

⁵⁴ 19.4.2006, http://www.vigrig.net/elever_studenter_sp52htm

⁵⁵ 19.4.2006, http://www.vigrig.net/elever_studenter_sp52htm

⁵⁶ 19.4.2006, http://www.vigrig.net/elever_studenter_3jentervgs.htm

⁵⁷ 19.4.2006, http://www.vigrig.net/elever_studenter_sp52.htm

Journalistene samarbeidet i følge Tvedt med politiet og han nektet etter denne episoden å snakke med flere journalister.

(http://www.vigrd.net/artikler_vigrdmedia.htm).

Tore Tvedt skriver så at i februar 2001 begynte han å samarbeide med media. Han stilte opp på flere intervjuer som han på samme hjemmeside beskriver som lærerike, nyttige og hyggelige opplevelser. Han beskriver dekningen slik: "Foruten den obligatoriske nazi-demoniseringen var dekningen forbausende positiv og objektiv innenfor den rammen de [journalistene] kunne bevege seg i".

(http://www.vigrd.net/artikler_vigrdmedia.htm).

Videre hevder Tvedt at bildet forandret seg sommeren 2002. Foruten en dokumentar som ble lagd av TV3 fikk ikke Vigrd flere henvendelser fra media. Men denne dokumentaren, som Tore Tvedt i utgangspunktet så på som fiendtlig, fikk store konsekvenser for Vigrd. I mitt intervju med Tore Tvedt anså han at Vigrids vendepunkt kom i kjølvannet av denne dokumentaren. Vigrd fikk utallige henvendelser fra folk over hele landet som hadde sett dokumentaren og som var interessert i å la seg innvie. Tore Tvedt hevdet at det var med god hjelp fra media at Vigrd ble kjent, og takker media for hjelpen med å komme i mål med Vigrids første felttog.

Etter denne sommeren skriver Tore Tvedt på nettsiden at media bryter tausheten rundt Vigrd. Han skriver at "noen steder skeiet det ut til rene hatkampanjer som varte i over en uke i trekk. Og slik er det fortsatt i dag".

(http://www.vigrd.net/artikler_vigrdmedia.htm).

Tore Tvedt takker også media for advarsler han har fått gjennom blant annet avisartikler. Han skriver at han gjennom media stadig fikk hint om når Politiets Sikkerhetstjeneste kom til å slå til mot Vigrd. Dette hevder han at alltid gav ham et lite forsprang på politiet.

Det kommer tydelig fram av mine samtaler med Tore Tvedt, og av Vigrids hjemmesider at Vigrd anser mediaomtalen for positiv for gruppen, uansett ordlyd i omtalen. "All omtale er god omtale" hevdet Tore Tvedt under vår samtale. I Dagsavisens artikkel om Vigrd 10. mai 2004 sier redaktøren i det antirasistiske tidsskriftet Monitor, Tor Bach at "en rekke nærmest bevisstløse journalister har brukt

sine medier til å gi Tvedt rampelys i stedet for søkelys” (Tor Bach sitert i Dagsavisen, 2004).

Det er helt klart at når det finnes en gruppering som Vigrid, som ikke har aksept i de brede lag i samfunnet, så er det av interesse for folk flest å vite hva de driver med. Det er stoff som selger og samtidig er det viktig å holde seg informert om hva som skjer rundt oss. Spørsmålet er bare om journalistene har gjort seg selv og samfunnet en ”bjørnetjeneste” med å omtale Vigrid slik de har gjort. Hvis det er et fenomen man har ønsket å bli kvitt gjennom omtalen, har det helt klart virket mot sin hensikt.

4.7 VIGRID OG INTERNETT

Internettbruken har i de siste årene eksplodert. De fleste har tilgang til, og er aktive brukere av denne kommunikasjonsformen. Internett ble raskt et forlokkende område for høyreekstremister. Man kunne med hjelp av dette systemet synliggjøre seg selv på en helt annen måte enn det som var mulig tidligere. En hjemmeside er informasjon som er tilgjengelig for alle som bruker internett. Hjemmesidene kan med enkle grep gjøres meget attraktive og profesjonelle. Bilder, symboler, filmer, musikk, et cetera tas i bruk for å lokke til seg potensielle sympatisører. Internetts struktur gjør det mulig å ta øyeblikkelig kontakt, det er et billig og raskt medium som muliggjør effektiv kommunikasjon, dannelser av allianser og rekruttering til grupper som Vigrid. (Lunde, 1997, s.27).

Jahn Otto Johansen skriver i sin bok «Den brune fare. Høyreekstremisme og rasisme i det nye Europa» at internett har blitt høyreekstremismens nye slagmark. Johansen mener dette er fordi at det er et område hvor det er vanskelig å pågripe og straffe gjerningsmenn. Internett krysser i tillegg landegrenser, og all informasjon spres raskt og ukontrollert. (Johansen, 2002, s.107).

Det finnes land som har nasjonale lovregler mot å spre nynazistisk og rasistisk informasjon på internett. Tyskland er et eksempel på dette, landet har strenge regler for slik spredning. Men nasjonale lovregler mister, i følge Johansen, sin funksjon når det ikke finnes internasjonale konvensjoner som forplikter. Rasistisk og nynazistisk informasjon spres fra land som ikke har slike strenge forbud. USA er et eksempel på dette. Johansen skriver at 80 prosent av alle nynazistiske hjemmesider i verden,

befinner seg i USA. Veldig mange av de tyske nynazistiske hjemmesidene betjenes av amerikanske servere. (Johansen, 2002, s.109).

Johansen refererer til Wolfgang Cremer i overvåkningstjenesten til Fankfurter Allgemeine Zeitung. Cremer er leder av det kontoret som her skal koordinere kampen mot høyreekstremisme. Cremer hevder at internett fører sammen forskjellige rasistiske og nynazistiske organisasjoner som tradisjonelt har opptredd mer splittet. Samarbeidet er mer uformelt enn organisatorisk. Men samholdet styrkes, og solidaritet mellom gruppene oppstår og vedlikeholdes. Medlemmer av slike miljø opplever en følelse av å tilhøre større fellesskap. (Johansen, 2002, s.109-110). På Vigrids hjemmesider kan man også se at de er knyttet opp mot utallige rasistiske, høyreekstremistiske og nynazistiske miljø. Det ligger linker til veldig mange forskjellige internettsider med rasistisk innhold, og hjemmesider til slike organisasjoner. (www.vigrid.net).

5 SAMMENLIKNING AV VIGRID OG TIDLIGERE TRADISJONER

Vigrid er et sammensatt fenomen. Det kan være vanskelig å plassere organisasjonen i noen bestemt kategori. Er Vigrid en religiøs gruppe? Kan man kalle gruppen en sekt, en kult, eller er det en bevegelse? Er sympatisørene paganistsiske, åsatruere, eller odinister? Kan man kategorisere dem som nasjonalsosialister, rasister eller nynazister? Vigrid har elementer av alle disse kategoriene. I dette kapittelet vil jeg se Vigrid i lys av enkelte tradisjoner som jeg anser har hatt stor innflytelse på utformingen av organisasjonen, og kontekster retningen faller inn under. Kapittelet er delt inn i fem deler. Først kommer jeg til å se Vigrid i lys av den tyske völkische tradisjonen. Det finnes mange likhetstrekk mellom de to fenomenene, og det er tydelig at Tore W. Tvedt har latt seg inspirere av denne tradisjonen.

Jeg vil så å se på hvordan Vigrid bruker raseteori. Vigrid er klart opptatt av å kategorisere mennesker etter raser, og de ser på den hvite rase som overlegen alle andre. Vigrid er en rasistisk organisasjon. Tvedt ble i 2003 anmeldt av Antirasistisk Senter og Mosaiske Trossamfunn i Oslo for rasistiske uttalelser. Han ble 18.10.2006 dømt i Eiker, Modum og Sigdal tingrett dømt for å ha krenket norske jøder. Tvedt anket, og ble i Borgarting lagmannsrett frikjent. Aktoratet har anket frikjennelsen til

Høyesterett. (<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=161204>). I denne delen av kapittelet vil jeg se på Vigrid som en rasistisk organisasjon, samt sammenlikne deres holdninger med nazistiske raseteorier.

Jeg vil så plassere Vigrid i en nypaganistisk kontekst. Vigrid har klare trekk ved sin organisasjon og ideologi som sammenfaller med nypaganismen. Dette vil her bli utdypet.

I kapittelets fjerde del kommer jeg til å se nærmere på Vigrid i en nynazistisk kontekst. Vigrid blir av folk flest sett på å være en nynazistisk organisasjon. Da jeg traff Tore W. Tvedt tok jeg opp dette faktum. Han sa seg enig, og fortsatte med å fortelle at han var stolt over å bli sett på som en nynazist.⁵⁸

Avslutningsvis i dette kapittelet vil jeg komme inn på en alternativ måte å kategorisere et fenomen som Vigrid. Mattias Gardell er en forsker som har studert på radikale høyrekrefter i USA. Han har i sin studie kommet fram til at det finnes fenomen som kan forstås som noe han kaller «counterculture», altså en slags motkultur til hovedstrømmingene i samfunnet. (Gardell, 2003, s.73). Innad i denne motkulturen finnes det i følge Gardell like mange forskjeller som likheter, og jeg skal i denne delen av kapittelet se litt nærmere på Gardells teori, og se Vigrid i lys av denne. (Gardell, 2003, s. 74).

5.1 VIGRID OG VÖLKISCH TRADISJON

Tvedt har helt klart latt seg inspirere av denne tradisjonen og ideologien. Dette ser vi spesielt tydelig i hvordan Tvedt ser på rasebegrepet og Tvedts antisemittisme.

Den völkische bevegelsens samlende visjon om at tilbakevending til folkets røtter ville medføre en åndelig fornyelse av folket, kan sammenliknes med Tvedts visjon om at norrøn religion vil være en slags redning for det nordiske folk.⁵⁹ Tvedt har heller ikke mye til overs for fremmed tankegods slik man så innen den völkische tradisjonen. (Emberland, 2003, s.31). Innen den völkische ideologien anså man landskapet som definerende for et folk, og man så for seg at det eksisterte en mytisk forbindelse mellom naturforholdene, og folks sjelelige egenskaper. Det var gjennom landskapet at menneskene sto i forbindelse med kosmos og livskraften. (Emberland,

⁵⁸ Dette kom fram under vår samtale 19. februar 2004.

2003, s.30). Disse tankene er svært gjeldene i Vigrød. Det finnes utallige eksempler på organisasjonens hjemmesider. Søker du på ordet «rase» på Vigrøds hjemmesider, får du treff på 155 artikler, dette er en indikasjon på hvor viktig rase er for organisasjonen. Tvedt forklarer: «Hvert folk og hver rase har utviklet religioner som passer for dem og har hjulpet dem i kampen for tilværelsen.» (http://www.vigrød.net/elevstud_krkat.htm). Videre skriver Tvedt at det nordiske folk kun skal dyrke nordisk religion. Han ønsker i tillegg å utrydde all annen religion blant det nordiske folk. (http://www.vigrød.net/elevstud_krkat.htm).

Antisemittismen er også like sterk hos Vigrød som den var for de Völkische tenkerne. Jødene blir, som i völkisch tradisjon, sett på som hovedfienden. Mosse hevder at holdningene til jødene virket som sement for völkisch-ideologien, og gav den en dynamikk bevegelsen ellers ikke ville ha hatt. (Mosse, 1981, s.7). Dette gjelder også for Vigrød. Jødehatet er altomfattende hos Vigrød. Det er også her en samlende faktor.

Emberland skriver: "De ideologiske hovedelementene kan lettest identifiseres ved hva völkisch religion opponerte mot, nemlig tradisjonell, dogmatisk kristendom." (Emberland, 2003, s.34). Tvedt bruker samme argumenter som de völkische tenkerne når han hevder at kristendom er det samme som jødedom, og dermed ikke kan godtas. På lik linje med den völkische tradisjonen, er også Tvedt sterk motstander av at kristendommen har fått en sterk posisjon. På deres hjemmesider kan man lese: «Med mord, sadisme, blod og drap ble den svarte pesten (kristendommen) innført i Norge. Med intelligens, smartheit og utholdenhet skal den fordrives igjen.» (http://www.vigrød.net/artikler_pestens.htm).

5.2 VIGRØD I FORHOLD RASETEORI, RASISME OG ANTISEMITTISME

Vigrød er klart opptatt av begrepet rase. Organisasjonen er rasistisk og antisemittistisk. Som vi så i min sammenlikning av Vigrød og den völkische tankegangen, finner vi mange likhetstrekk mellom organisasjonen og den völkische retningens måte å se på raser og rasetilhørighet. Vigrøds grunnprinsipp, som er å finne på deres hjemmesider illustrerer dette: «Vigrød er et etnisk/religiøst fellesskap som vil utvikle et Nordisk

samfunn basert på Nordisk religion og Nordiske verdi- og kulturnormer.»

(<http://vigrid.net/grunnprinsipper.htm>).

Hvert folk skal i følge Vigrids tankegang ha sitt eget land. I tillegg mener de at mennesker hører naturlig hjemme i det miljøet de opprinnelig tilhørte. Likevel sympatiserer ikke Vigrid med den svarte delen av befolkningen i Sør-Afrika. Utsagnet om at hvert folk skal ha sitt land gjelder ikke alle. (Fangen, 2001, s. 195). På Vigrids hjemmesider kan man flere steder lese om det Sørafrikanske folkemordet på hvite. Vigrid er av den oppfatning av at da de hvite i sin tid kom til Sør-Afrika, var det bare ”hottentotter” og ”buskmenn” der. Disse døde, i følge Vigrid, noen år senere som følge av koppeepidemier. Det som så skjedde, i følge Vigrid, var at britene importerte svarte til tungt arbeid, og slapp dem løs etter endt kontrakt. Det er dette som er årsaken til alle problemene i Sør-Afrika. Vigrid anerkjenner apartheidsystemet, de godtar ikke den demokratiske prosessen som fikk Nelson Mandela valgt til president i mai 1994. (26.4.2006, <http://www.vigrid.net/inkafrika.htm>).

Tvedt skriver i en artikkel på deres hjemmesider at «det eneste som er galt med ordet rasisme er at ordet er så negativt ladet». (<http://www.vigrid.net/raseartikler.htm>). Han hevder videre at det å foretrekke sine egne artsfrender fremfor fremmede er uttrykk for et helt naturlig instinkt. Tvedt mener at det er overveldende vitenskapelige bevis for at forskjellige raser har forskjellige intelligensnivå. Negre har, i følge Tvedt, en tendens til å være mindre smarte. De er «vesentlig mindre intelligente enn hvite. Negre er vesentlig mer voldskriminelle enn hvite. (<http://www.vigrid.net/raseartikler.htm>).

Tvedt uttalte i et intervju med VG 14. juli 2003: «Vi ønsker å ta makten i samfunnet, renske ut jødene og sende innvandrere ut av landet. Jødene er hovedfienden, de har drept vårt folk, de er ondskapsfulle mordere. De er ikke mennesker, de er parasitter som skal renskes ut.». (<http://www.vg.no/pub/vgart.hos?artid=67808>). Her kommer Tvedts antisemittisme klart frem. Det er klare likhetstrekk til både völkisch tankegang og Hitlers syn på jøder.

5.3 VIGRID I FORHOLD TIL NAZISME OG NYNAZISME

Vigrid kan sies å bygge på en nazistisk tradisjon. Den danske historikeren Karl Christian Lammers skriver at det er store likheter mellom den historiske nazismen og

nynazistiske grupper. Han refererer til nynazistiske gruppers symbolbruk, som hakekors, armbind og Hitler-hilsen. Dette indikerer en videreføring av gammel ideologi. (Lammers, 1995, s. 107). Dette er også gjeldene for Vigrid. Deres hjemmesider er gjennomsyret av nazistisk symbolbruk og Hitler blir flere steder beskrevet som en genial fører. (www.vigrid.net). Hitler-hilsen er i tillegg en vanlig måte å hilse på når sympatisører møtes.

Lammers skriver videre at nynazistiske gruppers politisk-ideologiske profil tyder på likheter til tradisjonell nazisme. Nynazistiske grupper støtter opp mot nazistisk ideologi og organisasjonsformer som førerprinsippet. (Lammers, 1995, s.107). Dette syntes ikke å gjelde for Vigrid som hevder å være en ikke-hierarkisk organisasjon.

Raseideologien stemmer imidlertid overens med nazismens ideologi. Nazismens videreførelse av den völkische tradisjonens raseideologi har en viktig posisjon hos Vigrid. Men Tvedts tanker har flere likhetstrekk til nasjonalsosialistenes radikale venstrefløy som så på kristendom som en form for jødedom. (Emberland, 2003, s.25). Dette er et synspunkt Tvedt også har. Tvedt ønsker å utrydde både kristendom og jødedom i Norge.⁶⁰ Tvedt minner i tillegg om de völkische grupperingene bandt nasjonalsosialistene, som så på seg selv som nyhedenske og tysktroende. Tvedts agenda er å revitalisere gammel norrøn religion som han oppfatter som eneste riktige religion for det norske folk. Han er av samme oppfatning som de völkische tenkerene som mente at man måtte finne tilbake til de gamle religionene.

Antisemittismen er også svært tydelig i Vigrid. Emberland hevdet at for Hitler var kampen mot jødene altoverskyggende. (Emberland, 2003, s.27). Dette gjelder også for Tore Tvedt og Vigrid. Tvedt var Bekjempelse av det demokratiske system er et likhetstrekk. Samtidig foregår feiringer av tidligere nazistiske ledere og nøkkelpersoner, som for eksempel Rudolf Hess (17. august).

5.4 VIGRID OG NYPAGANISTISK TRADISJON

Under min samtale med Tore W. Tvedt spurte jeg om han så på Vigrid som en nypaganistisk gruppe, det gjorde han, men de presenterer seg ikke som en

⁶⁰ Dette kom fram under vår samtale 19. februar 2004.

nypaganistisk organisasjon på deres nettsteder. Tore Tvedt begrunnet dette med at han ikke var så opptatt av å plassere Vigrid i noen kategori.⁶¹

”Nypaganisme er en samtidsreligiøsitet som revitaliserer førkristne europeiske religioner som germansk, norrøn og keltisk religion” (Gilhus og Mikaelsson, 1998, s.99). Slik definerer Gilhus og Mikaelsson nypaganisme. Denne revitaliseringen er det at tilhengere lar de førkristne religionene inngå i meningsfulle forbindelser med senmoderne kultur. Fortiden skal taes lærdom av, men den skal også tilpasses nåtiden. Det tradisjonelle gjenskapes dermed på nye måter.

Vigrid er klart opptatt av å revitalisere norrøn religion. Tore W. Tvedt ser på dette som svært viktig. Han mener at den norrøne religionen er den opprinnelige religionen til det nordiske folk, og dermed et fenomen som må bevares. Tvedt har også sett nødvendigheten av å la norrøne religiøse elementer inngå i meningsfulle forbindelser med senmoderne kultur. Dette ble problematisert i kapittel 4.4 som omhandlet Tvedts religion.

Tvedts religion, som er en blanding av norrøne elementer og kristen terminologi, kan virke litt underlig, spesielt i lys av Tore Tvedts sterke hat mot kristendommen. Dette hatet kom gjentatte ganger til syne under vår samtale, og det er meget tydelig på Vigrids hjemmesider. Han fordømmer kristningen av Norge, og på Vigrids hjemmesider forbannes Olav Trygvasson som ”kristnet Norge med sverdet i hånden” (http://www.vigrid.net/artikler_pestem.htm). Kristendommen blir på den samme internettsiden beskrevet som ”den åndelige svartedauden” og ”den svarte pesten”. Selv om Tore Tvedt fordømte kristningen av Norge så virket det som han hadde størst problemer med å takle kristendommen på grunnlag av at den var: ”En videreføring og misforståelse av jødedommen”.⁶²

”Nypaganisme er lite dogmatisk og har ikke en samlet organisasjon, men består både av nye religioner og mer frittflytende religiøse elementer” (Gilhus og Mikaelsson, 1998, s.100). Vigrid er også lite dogmatisk. Under mitt intervju med Tore Tvedt sa han at han syntes det var viktig å gjøre det enkelt for sine tilhengere. Det han anså for viktig, og som han lærer nye tilhengere under innvielsen, er kun at Odin er stor og

⁶¹ Dette kom fram under vår samtale 19. februar 2004.

⁶² Dette kom fram under vår samtale 19. februar 2004.

allmektig, og at Frøya er god. Om man leser gjennom Vigrids hjemmesider kan man også der se at det religiøse har en liten plass. Stort sett er det begrenset til at hver side eller artikkel avsluttes med formuleringer som for eksempel: ”Odin er stor og vi er hans utvalgte folk” (<http://www.vigrid.net/grunnleggeren.htm>) og ”Odin er stor og nåderik” (http://www.vigrid.net/artikler_menneske.htm).

Gilhus og Mikalsen deler så inn nypaganismen i forskjellige hovedretninger som igjen omfatter en rekke undergrupper. De viktigste hovedretningene er gudinnebevegelse, wicca, åsatro, druidisme og nysjamanisme. (Gilhus og Mikaelsson, 1998, s.100).

Vigrid kan klart plasseres under den ene hovedretningen åsatro. I åsatroen som hos Vigrid er gudene Odin, Tor, Frøya og Njord sentrale, selv om Vigrids hovedfokus ligger på Odin, Frøya og Tor. Gilhus og Mikaelsson skriver på side 105 i ”Kulturens refortrylling” at Odin er veldig viktig for retningen og det kommer til syne i at man også kaller åsatro-retningen for odinisme. Videre hevder Gilhus og Mikaelsson at det er sentralt for tilhengerne av åsatroen at en spirituell fornyelse må springe ut av folkets egne tradisjoner. Dette medfører at de vil gjenoppvekke sin nasjonale religiøse identitet. I Vigrids hovedmålsetning, som er sitert i avsnittet nettverksbasert organisasjon og oppbygning, kommer denne gjenoppvekkingen fram. Det var også noe Tore W. Tvedt var veldig opptatt av da jeg intervjuet ham i 2004.

Gilhus og Mikaelsson skriver også at ”åsatrodyrkere tenker seg at de ulike rasene hører til i bestemte geografiske regioner og har tradisjoner som er spesielt tilpasset deres rasepreg. De ønsker derfor ikke at raser og kulturer skal blandes” (Gilhus og Mikaelsson, 1998, s.105). Gilhus og Mikaelsson hevder videre at åsatroen har berøringspunkter med høyreekstremisme, og det er noe som skiller åsatrogrupper fra andre paganistiske grupper. Men dette berøringspunktet er også noe som mange åsatrodyrkere tar sterk avstand fra. Denne konflikten tar Gilhus og Mikaelsson opp på side 106 i ”Kulturens Refortrylling” Religionshistoriker Gunnhild Røthe som underviser i norrøn førkristen religion på middelaldersenteret på Blindern, sa til meg i en samtale etter en forelesning 20. januar 2004, at etter at Vigrid kom på banen har det blitt mye vanskeligere å bli tatt seriøs som forsker på norrøn religion. Tore Tvedt på sin side hevder at Vigrid har beriket åsatromiljøet i Norge. Han mener at vanlig åsatro har fått større spillerom i og med at Vigrid har blitt ansett for å være ekstreme. Vigrid har i følge Tvedt tatt fokus bort fra åsatroens mer moderate ønske om å bli

godkjent som offisiell religion. Tvedt mener at det bare er et tidsspørsmål før dette skjer, men han tror ikke at det er en mulighet for at Vigrid kommer til å bli godkjent som en offisiell religion.

Gilhus og Mikaelsson skriver at ”mange åsatrotilhengere har gammeldagse ideer når det gjelder kjønnsrollemønstre. Også her skiller de seg ut fra andre paganister” (Gilhus og Mikaelsson, 1998, s.106). I følge Tore Tvedt har ikke Vigrid et slikt kjønnsrollemønster. Han hevder at de i Vigrid har fullstendig likestilling, at begge kjønn er like mye verdt og at begge kjønn kan bli prester. Men han kunne også fortelle at majoriteten av Vigrids sympatisører var menn, uten å komme med eksakte tall. Dette hadde også sammenheng med at Vigrid ikke opererer med medlemslister på grunn av gruppens nettverksbaserte organisering.

5.5 VIGRID SOM EN MOTKULTUR

Jeg har så langt i dette kapittelet sett på Vigrid i forhold til forskjellige kontekster. Her vil jeg se på Vigrid som en motkultur til hovedstrømninger i samfunnet i dag.

Forskeren Mattias Gardell har i sin studie av radikale høyrekrefter i USA kommet fram til at man kan snakke om fenomen som han kaller «counterculture». Innad i denne motkulturen hevder Gardell at det finnes flere grupperinger. Sammenlikner man disse grupperingene finner man like mange forskjeller som likheter. Det som er en likhet mellom alle disse er det faktum at de alle er i opposisjon til hovedstrømningen i samfunnet. Til enhver tid vil man kunne finne en hovedstrømning i en gitt kultur, men det kan imidlertid eksistere flere forskjellige motkulturer i samfunnet samtidig. (Gardell, 2003, s.73).

Gardell hevder at motkulturens, eller undergrunnens, oppfatning av virkeligheten synes å være som et slags speilvendt bilde av den kulturelle hovedstrømningen i samfunnet. Han kaller dette et «mirror image». Det motkulturen aksepterer som en sannhet, er det hovedstrømningen, eller det han også kaller det ortodokse, forkaster som usannhet. Men motkulturen har noe til felles med hovedstrømningen i samfunnet, de er begge barn av sin tid. Dette fordi de begge har vokst ut av den samme generelle kulturen. De vil dermed være bærere av likhetstrekk, og reflektere en felles forståelse, og oppfatning. Disse likhetene er noe begge kulturene vil prøve å ignorere. Gjensidig avvising vil mest sannsynlig definere deres forbindelse til hverandre. Selv om disse

to kulturene har mer til felles enn de vil innrømme, vil de, i større eller mindre grad, gjøre narr av, og ikke akseptere, hverandres trosformer og livsstil. (Gardell, 2003, s.75).

En motkultur kan i enkelte tilfeller vokse, og bli så stor, at bevegelsen setter et kraftig preg på samfunnet. Da har denne spesifikke motkulturen gått fra å være en av mange motkulturer, til å bli motkulturen. Gardell kommer med to eksempler på dette: Den völkische motkulturen som vokste fram på slutten av 1800-tallet i Europa (se 3.1) og hippiebevegelsen på 1960 og 1970-tallet. (Gardell, 2003, s.75).

Vigrid faller inn under det Gardell beskriver som en hvit og rasistisk motkultur. (Gardell, 2003, s.74). Gardell sammenlikner denne motkulturen med New Age bevegelsen. Denne sammenlikningen dreier seg da ikke om innhold, men om mangfoldet i tilbudet. Hvert enkelt individ kan selv velge mer eller mindre fritt mellom det som tilbys. Dernest kan man sette det sammen for å skape noe eget. (Gardell, 2003, s.78). Vi så også i kapittel 4.3 at Ingvild Gilhus og Lisbeth Mikaelsson opererte med tre organisatoriske nivåer av nyreligiøsitet. Vigrids nettverksbaserte organisasjon falt inn under kategorien New Age som ble karakterisert som ikke-hierarkisk, uten sentral organisasjon og med nettverkskarakter. (Gilhus og Mikaelsson, 1998, s.12).

Den hvite, rasistiske motkulturens tilbud er i følge Gardell: En klan, nasjonalsosialisme, hvitmakt musikk, skinhead-kultur, krigeridealer, konspirasjonsteorier, antisemittisme, populisme, separatisme, kristen identitet, rase som religion, åsatro og odinisme. (Gardell, 2003, s.78-79).

Man kan finne igjen flere av disse punktene hos Vigrid. Nasjonalsosialismen er klart til stedet, Tore W. Tvedt er tydelig inspirert, og forherliger denne ideologien flere steder på Vigrids hjemmesider. (www.vigrid.net). Hvitmakt musikk, som er en slags aggressiv, og rasistisk videreføring av punk-musikken er populær blant sympatisører av organisasjonen. På Vigrids hjemmesider kan man i deres nettbutikk velge mellom en rekke titler i denne sjangeren. (www.vigrid.net). Skinhead-kulturen har vært nynazisters varemerke i lang tid. Krigeridealet er også svært tydelig på organisasjonens hjemmesider, hvor Odin blir sett på som et krigerideal, mannen sees på som en sterk kriger som har som oppgave å beskytte kvinnen, og det blir

oppfordret til selvforsvar- og kamptrening. (www.vigrid.net). Konspirasjonsteoriene gjennomsyrrer nærmest alt som er å finne på disse hjemmesidene, og antisemittismen er svært tydelig. Søker man på deres hjemmesider på ordet «rase», får man et treff på 155 artikler. Dette tallet sier litt om hvor viktig rasebegrepet er for Vigrid. (www.vigrid.net). Åsatro og Odinisme er sentrale bestanddeler i religionen Tvedt har skapt.⁶³

I kapittel 4.4 presenterte jeg Tvedts religion. Denne var som jeg beskrev en blanding av norrøn mytologi og religion satt inn i en kristen kontekst. Slik jeg tolker det er ikke dette bare et av fenomenene som karakteriserer den hvite og rasistiske motkulturen, men også et tegn på likhet mellom denne motkulturen og hovedstrømningen i norsk kultur. Tvedt sier selv at han har brukt kristen terminologi bevisst for å gjøre det ukjente kjent for potensielle sympatisører.⁶⁴ Når Tvedt bruker begreper som dåp, konfirmasjon, frelse, amen, et cetera, viser det at Vigrid på en måte er bundet til begreper og kategorier som er typiske for hovedstrømningen i norsk kultur. Det er også interessant å se på hvordan Gardell hevder at disse likhetene ikke anerkjennes, hverken av motkulturen, eller hovedstrømningen i samfunnet. (Gardell, 2003, s.75). Dette gjelder klart for Vigrid, som ser på seg selv som totalt forskjellig fra samfunnet for øvrig. De som ikke sympatiserer med organisasjonen blir sett på som fiender. Jeg tør også påstå at det i det norske samfunn er konsensus om at den norske kulturen er svært ulik Vigrid.

6 VIGRID I LYS AV GRUPPEDANNELSER, STEMLING OG STIGMATISERING.

I kapittel 2 presenterte jeg begrepene gruppedannelsene, stempling og stigmatisering. I dette kapittelet kommer jeg til å drøfte disse begrepene i forhold til Vigrid. Jeg kommer til å bruke Vigrids hjemmesider som en hovedkilde i diskusjonen rundt hvordan organisasjonen, og dens sympatisører, ser på «de andre». Jeg har tidligere nevnt konspirasjonsteorien ZOG, og her kommer jeg nærmere inn på hvor viktig den er for gruppen, i henhold til hvordan de tolker resten av samfunnet, og verden for øvrig. I første del av kapittelet tar jeg for meg Vigrid i lys av menneskers behov for å samle seg i grupper. Kapittelets andre del er viet til stempling og stigmatisering, og

⁶³ Se kapittel 4.4 Tvedts religion.

⁶⁴ Dette kom fram i vår samtale 19. februar 2004.

hvordan disse prosessene kan bidra til at et individ ender opp med få, eller ingen nettverk.

6.1 VIGRID OG GRUPPEDANNELSE.

Fra min samtale med Tore W. Tvedt og Thorgrim Bredesen, samt av innholdet man finner på deres internettsider, kommer det klart frem at gruppen har et behov for å skille mellom dem som gruppe, og resten av samfunnet. De føler seg som annerledes, ikke godtatt av samfunnet for øvrig, og de hevder at de sitter inne med en riktig forståelse av hva som skjer rundt dem.

Mennesker som tiltrekkes ekstreme grupper, er ofte mennesker som søker å finne ut hvem de er, og hva livet handler om. Ofte skjer det i sammenheng med vanskeligheter i livet deres. (Staub, 1994, s.124). Det kan være farlig å generalisere, men etter mine samtaler med ledelsen i Vigrid, Politiets Sikkerhets Tjeneste og Antirasistisk Senter kommer det fram at det finnes fellestrekk mellom medlemmene. Dette har også vært et tema i all litteratur jeg har lest rundt emne, både i faglitteraturen, og skjønnlitteraturen. Det finnes en generell skepsis mot samfunnet, og dets medlemmer. Det kan virke som det er en tendens til at medlemmene, før de ble introdusert til Vigrid, hadde få, og svake nettverk.

I følge Staub er det viktig for mennesker å føle tilhørighet til en gruppe. Han mener at dette behovet for gruppetilhørighet både er genetisk, og basert på erfaringer fra oppveksten, hvor man sosialiseres inn i familien. I det moderne samfunnet vi lever i, er familien mindre viktig enn tidligere, og andre grupper blir viktigere for oss. Jeg har allerede nevnt at dette også syntes å gjelde for de som engasjerer seg i Vigrid. Den 19. juli 2003 skrev VG om en konfirmasjon i regi av Vigrid. Her ble Tvedt og en 19 år gammel jente, som nettopp hadde gått gjennom Vigrids konfirmasjonsritualet, intervjuet. Jenta ble stilt spørsmålet om hvorfor hun hadde valgt å konfirmere seg. Hun visste ikke hva hun skulle svare, da hadde Tvedt uttalt: «Si at her finner du samhold og sånne ting». (<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=67808>).

I 1997 ble et prosjekt, som hadde til hensikt å hjelpe ungdom ut av høyre ekstreme miljø, startet.⁶⁵ I følge prosjektets sluttrapport, går ungdom inn i slike ekstreme miljø,

⁶⁵ Exit er et prosjekt som ble etablert i 1997. Prosjektet ble til på grunn av fortvilte foreldres bekymring etter at rundt 80 ungdommer ble arrestert av politiet i bydelen Torshov i Oslo i begynnelsen

fordi miljøene oppfyller noen av deres grunnleggende behov. Rapporten hevder at blant de ungdommer som slutter seg til høyre ekstreme miljø, har majoriteten få, eller ingen venner. ⁶⁶ (<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>).

Følelsen av tilhørighet til en gruppe er essensielt når man skal definere seg selv. Man får definert en individuell identitet, skaper bånd til de andre medlemmene av gruppen, og man får en følelse av å være viktig for fellesskapet. Det skaper sikkerhet for individet, og kan bidra til at personen får et positivt selvbilde. Støtte fra gruppen gjør det lettere å takle hverdagen, spesielt når man møter motstand. Støtten gir håp, og en følelse av at livet er verdt å leve. (Staub, 1994, s.252-253). Denne tilhørigheten til gruppen blir først og fremst satt ut i livet i Vigrid gjennom initieringsritualet. Dermed bidrar dåps- og konfirmasjonsritualer til å opprettholde følelsen av tilhørighet. Det kan syntes at Tvedt er dette bevisst, han har brukt mye tid på å utvikle gruppens ritualer.

For Staub er dette spesielt viktig i vårt moderne samfunn hvor individualismen råder. Han ser på individualismen som et tveegget sverd. På den ene siden positivt, fordi den bidrar til selvstendighet, man sier i fra når man er uenig i noe, og man har lettere for å stå for egne synspunkt, og ikke følge massene. På den andre siden kan det virke negativt. Mennesker som føler seg alene, eller uten gruppetilhørighet, vil ha et sterkt ønske om nærhet og støtte fra andre, spesielt i vanskelige tider. (Staub, 1994, s.241). Står man helt alene kan det resultere i at man blir mer sårbar psykisk og følelsesmessig. Det er vanskelig å fungere i samfunnet om man står alene. Dette gjør det lettere for ekstreme grupper å «fange» opp personer som faller utenfor samfunnet. (Staub, 1994, s.253).

Politiets sikkerhetstjeneste har vært bekymret for det faktum at Vigrid, i følge dem, har rekruttert ungdom. I 2003, da sikkerhetstjenesten annonserte sin forebyggende offensiv mot Vigrid var dette et av poengene. De hadde observert at Vigrids

av 1995. Ungdommene var tilknyttet et nasjonalistisk miljø, og hendelsen resulterte i at det ble etablert kontakt mellom forskeren Tore Bjørge og politiet på Manglerud. Organisasjonen Voksne for Barn ble engasjert i prosjektet i 1996, som i 1997 ble et faktum. Prosjektets formål har vært å bistå ungdom som ønsker å bryte med ekstreme miljø. Exit prosjektet har fått sterk kritikk fra Antirasistisk senter som hevder at det har vært et bortkastet prosjekt som ikke kan vise til konkrete resultater. (<http://www.magasinet-monitor.net/artikler/komment310301.htm>).

66 Mer om dette i kapittel 6.2.2

rekruttering var rettet mot ungdom, helt ned i 14-års alderen.

(http://www.pst.politiet.no/pressm/pressm_28/2003.htm).

Når man tilhører en gruppe kan det være lettere å handle annerledes enn man vanligvis ville gjort. Som medlem av en gruppe er det mulig å gi opp sitt gamle, og kanskje brysomme selv, og ta i bruk en ny gruppeidentitet. Man devaluerer seg selv. Følelsesmessig kan livet virke lettere å leve. Man skaper nye relasjoner, som kan medføre at det blir enklere å oppleve kjærlighet, samhold, og kontakt innenfor gruppen. Sinne og hat mot andre grupper kan oppstå, spesielt hvis gruppens verdisystem promoterer dette. Gruppetilhørigheten kan medføre at man ikke lenger trenger å ta individuelt ansvar for sine handlinger, ingen spesifikke personer, men hele gruppen står ansvarlig. (Staub, 1994, s. 77). Dette sinne, og hatet er tydelig til stede hos Vigrid. Det kommer klart frem på nesten samtlige av deres internettsider. (www.vigrid.net).

6.1.1 DISTINKSJONEN OSS OG DEM

Vi så i kapittel 2.1 hvordan Staub hevder at mennesker ofte deler verden inn i de to kategoriene «oss» og «dem». Disse grupperingene kalte Staub «ingroups» og «outgroups». Denne inndelingen fører ofte til diskriminering av andre grupper. (Staub, 1994, s.58). Dette gjør vi først og fremst for å skille oss ut fra andre grupperinger i samfunnet, men når denne atskillelsen fører til diskriminering, kan man se på det som et tegn på at man prøver å danne et bilde av sin egen gruppe som overlegen i forhold til andre grupper. Staub hevder at når man ikke har, det han kaller, gyldige grunner til å definere seg selv som gruppe på grunnlag av historie, tradisjon, verdier og sedvane, vil man definere sin identitet ved å skape kontrast til andre grupper. (Staub, 1994, s.253).

Dette syntes å gjelde for Vigrid. Selv om Vigrid til en stor grad bygger på en völkisch tradisjon, kan det virke som om limet i organisasjonen er hat til jøder, utlendinger i Norge, og alle som ikke setter spørsmålsteget ved at de er her. Vigrid er også et nytt fenomen, og jobber iherdig med å lage sin egen historie⁶⁷, tradisjon og verdier. Dette kommer tydelig fram hvis man følger med på utviklingen av deres hjemmesider. De siste årene har det nærmest vært en eksplosiv utvikling her, hvor man tilsynelatende

prøver å dokumentere alt av seremonier og ritualer som blir holdt, norrøne tekster legges ut, og det meste som beskrives i media, sees her i lys av konspirasjonsteorien ZOG et cetera. (www.vigrid.net).

Staub skriver: «By accepting the racial theory, which identified them as pure, Aryan race, the Germans could feel inherently superior to others, as individuals and as people.» (Staub, 1994, s.253). Dette gjelder også for Vigrid. Organisasjonen er svært rasebevisst. Den hvite rase er også for Vigrid den eneste rene rase, og klart overlegen alle andre. Dette er synspunkt som kommer fram på omtrent samtlige av deres hjemmesider. (www.vigrid.net). Ved at Vigrid ser på sin egen, hvite, nordiske rase som overlegen, blir alle andre som ikke tilhører denne rasen sett på som underlegne. I tillegg har Vigrid utviklet et sterkt hat til alle som ikke faller inn under deres kategori «hvit rase».

Vigrid er svært opptatt av å snakke om et påstått «folkemord på den hvite rase». Søker man på ordet «folkemord» på organisasjonens hjemmesider, får man et treff på 147 artikler. (www.vigrid.net). Dette folkemordet består i alt fra såkalte blondinevitser, som for Vigrid er hets mot den nordiske kvinnen, til raseblanding, som er noe av det verste som kan skje en rase, og innvandring, som i følge Vigrid fører til at det nordiske folk blant annet blir forsøpelt med fremmed kultur. Det verste er, i følge Vigrid, hvordan jøder systematisk prøver å utrydde den hvite rase.⁶⁸ Denne frykten, eller påstanden om at jødene prøver å utrydde den hvite rasen, henger nøye sammen med konspirasjonsteorien ZOG, som ble forklart i kapittel 3.6. I neste kapittel (6.2) skal jeg komme nærmere inn på dette. Påstanden om et folkemord på de hvite, illustrerer også deres fiendebilde av resten av samfunnet. Alle strømninger i samfunnet som ikke er med på å bekjempe dette folkemordet, blir sett på som feige, eller fiendtlige. (www.vigrid.net).

Men nå er det ikke bare Vigrid som har et klart fiendebilde. Jeg tør påstå at det er bred enighet i samfunnet for øvrig om at Vigrid er en negativ, farlig og voldelig organisasjon. Selv om fåtallet kjenner til organisasjonen personlig, er dette et bilde de fleste sitter inne med. Bildet har delevis en historisk dimensjon, den tyske

⁶⁷ Problematikken rundt hvorvidt jeg ble sett på som et verktøy i denne prosessen ble tatt opp i kapittel 1.4.

⁶⁸ Dette kom fram under vår samtale 19. februar 2004.

okkupasjonen ligger nær i tid, det er delevis skapt av media, som aldri har beskrevet Vigrid med positivt ladede ord, og det er skapt av dem selv. Vigrid har holdninger som for mange er vanskelig å svelge. I tillegg hører man ofte om rasistisk motivert vold, selv om ikke all denne volden er utrettet av folk som sympatiserer med Vigrid, er det lett å trekke en slik konklusjon. Tore Tvedt kan heller ikke sies å ha lagt seg på en linje med å holde lav profil. Han vet godt at all omtale, er god omtale, dette snakket han mye om da jeg traff ham i 2004. Det at Tvedt og Vigrid har vært mye omtalt i media den senere tid, har vært med på å gjøre organisasjonen kjent for de fleste.

Denne skepsisen, eller misnøyen, eller hatet går altså to veier. På den ene siden står Vigrid, og hater alle som ikke støtter dem i kampen mot det påståtte folkemordet på deres egen rase. På den andre siden står resten av samfunnet, og skuler tilbake, på en organisasjon de hverken kan forstå, eller godta. Mange er redde og engstelige for fenomenet nynazisme. De ser på miljøet som aggressivt og farlig. Ytterst få ønsker en økning i antall sympatisører. Dette illustrerer Gardells tanker rundt en hvit rasistisk motkultur, som står i opposisjon til hovedstrømningen i samfunnet. Vigrids holdninger kan, på mange måter, sees på som et speilvendt bilde av resten av samfunnets holdninger.

Bruken av nazistiske symboler er også med på å skape en større avstand mellom Vigrid og samfunnet for øvrig. Slike symboler er og finne overalt på deres hjemmesider. (www.vigrid.net). Når sympatisører av gruppen i enkelte tilfeller velger å ikle seg disse symbolene har det i tillegg en effekt av å skape økt avsky til dem som personer, og til Vigrid som gruppe.

6.1.2 TANKEKONTROLL?

Som vi så i kapittel 3.6 gjennomsyrrer konspirasjonsteorien ZOG alt tankegods innen Vigrid. Staub skriver: «Commitment to the group, whether the result of conversion, evolution, or both, gives it great power to guide interpretation of events, the definition of reality.» (Staub, 1994, s.124). Dette forklarer hvorfor konspirasjonsteorien har den streke posisjonen den har innad i Vigrid. Virkeligheten blir i Vigrid forklart gjennom denne teorien. Jeg har heller aldri sett at noen har satt spørsmålstegn ved teorien.

Staub skriver: «Once an idea has gained any support, especially by the leader, members refrain from criticism or introduction of new ideas, which limits alternatives.» (Staub, 1994, s.67). Dette syntes å være gjeldene også for Vigrid. Organisasjonen er utviklet av Tore Tvedt. Religionen til Vigrid er også et produkt av Tvedts ideer. Alle ritualer og seremonier er skapt av Tvedt. Leser man på Vigrids hjemmesider oppdager man fort at majoriteten av det som er skrevet der, er skrevet av Tvedt, og i enkelte tilfeller, av Thorgrim Bredesen, som er Tvedts utnevnte arvtager. Det kan virke som om ingen andre slipper til. Jeg har til dags dato ikke sett noen form for debatt rundt Tvedts tanker, ideer eller sannheter på deres hjemmesider. (www.vigrid.net).

6.1.3 NÅR GRUPPEDYNAMIKKEN FÅR EN VOLDELIG KARAKTER

Når man gir seg selv hen til en gruppe og tar over gruppens verdisystem, kan det resultere i at man mister sin uavhengige personlige identitet, sitt individuelle ansvar og tidligere moralske grenser. (Staub, 1994, s. 124). Medlemskap i grupper forandrer mennesker. Forandringene er større i grupper som har mer kontroll over medlemmene, og som krever total underkastelse, mer ekstreme handlinger og større offer. De individuelle målene erstattes med kollektive. Loyalitet til gruppen, det at man på en måte mister seg selv, og ønsket om å oppnå gruppens mål kan lede til voldelige handlinger. Det å bryte med samfunnets normer blir akseptert for å nå gruppens målsetting. (Staub, 1994, s.237).

6.2 KONSEKVENSER AV STEMPLING OG STIGMATISERING

Jeg har i forrige kapittel forsøkt å bevise, og forklare viktigheten av gruppetilhørighet for et individ. I kapittel 2.2 forklarte jeg prosessene bak stempling og stigmatisering. I dette kapittelet ønsker jeg å se nærmere på disse prosessene, samt forklare hvordan viktigheten av denne gruppetilhørigheten går hånd i hånd med stemplings- og stigmatiserings-prosessen. Det er en klar sammenheng her. Ender et individ opp som stemplet og stigmatisert, er det svært vanskelig å få innpass i mange grupper i samfunnet. Man kan ikke lenger velge på lik linje med individer som ikke har gjennomgått disse prosessene. Når man da tar i betraktning et menneskes behov for å tilhøre en gruppe, er det kanskje ikke så underlig at individer danner grupper med likesinnede.

6.2.1 FRA SMÅ OG NÆRE TIL DE STORE OG FJERNE SAMFUNN

Nils Christie forklarer i sin bok «Hvor tett et samfunn?» hvordan samfunnet har forandret seg gjennom tidene, og hvordan denne forandringen har hatt en sterk innflytelse på sosialiseringprosessen. (Christie, 2001). Innledningsvis i dette kapitlet vil jeg komme litt nærmere inn på disse forandringene. Dette fordi jeg er av den oppfatning at disse forandringene, i stor grad, kan forklare mye av det som ligger bak stempelingen, og stigmatiseringen som skjer i samfunnet.

Christie skriver at i de store, moderne samfunnssystemene, hvor den indre differensieringen er større enn i de små og tradisjonelle systemene, vil ikke de bærende enhetene være personer, men roller. Disse store samfunnssystemene har et stort behov for en form for innsats som er sterkt standardisert. Dette resulterer i at det er vanskelig å danne seg inntrykk av en person. (Christie, 2001, s.25). Vi lever i et oppsplittet samfunn hvor rolleinnhaverene beveger seg ut og inn i forskjellige, ofte overlappende roller. Medspillerene og tilskuerene vet ofte ikke noe om ham eller henne fra de andre rollene. Dette har både positive og negative sider. Muligheter for variasjon, og opplevelse av frihet er klart tilstede, man gis muligheter for å slippe unna mange former for kontroll, samtidig som usynligheten blir større. (Christie, 2001, s.26).

Det eksisterer også forskjellige former for avhengighet i de to samfunnssystemene. I de små og tradisjonelle systemene er avhengigheten varig, omfattende og personifisert. Man avgrensner ikke forhold til å bare gjelde spesifiserte roller. Systemet er gjennomsiktig, deltagerene fungerer som personer, ikke som roller. Alt som skjer vil dermed være med på å definere en persons kvaliteter. I det store samfunnssystemet er ikke avhengigheten mellom personer så gjeldene som avhengigheten mellom sosiale system eller organisasjoner. Rolle blir viktigere enn person. De forskjellige parters forhold til hverandre blir strekt spesifisert. (Christie, 2001, s.27).

I alle samfunn finnes det former for kontroll. Christie skiller mellom primær og sekundær kontroll. Den primære kontrollen er alle former for straffer og belønninger som er et resultat av vanlig samvær. Kontrollen ligger i samværet, den kommer av seg selv, den trenger ikke være bevisst eller planlagt. Vi kontrollerer hverandre hele tiden. Vi gir hverandre negative eller positive signaler som tilbakemeldinger på adferd. Den sekundære kontrollen er tiltak som iverksettes utenom det vanlige

samværet. Her finner vi spesialister med adferdskontroll som yrke. Politi, domstoler og andre spesialister kommer inn under denne kategorien. Den primære kontrollen er oftest spontan, mens spesialistene i den sekundære kontrollen må tilkalles.

Spesialisten må hentes, og situasjonen forklares. Misforståelser kan oppstå da informasjon ofte går gjennom flere ledd. (Christie, 2001, s.29-30).

Det moderne samfunnet er større og mer oppsplittet enn det tradisjonelle samfunnet, dette har redusert deltakernes muligheter til å se hverandre. Deltagerenes umiddelbare personlige avhengighet av hverandre er samtidig blitt mindre. (Christie, 2001, s.30). Dette har ført til at det ikke er så lett å oppdage avvikende oppførsel på et tidlig stadium. Hvis en ungdom viser interesse for rasistiske, og kanskje nynazistiske strømninger, kan det ta tid før dette blir oppdaget. Personen har kanskje få, eller ingen nettverk utenom den nærmeste familien. Om ikke familien ser disse tegnene, vil det mest sannsynlig, heller ikke være andre nettverk til stede som kan se dem. Samtidig kan det også ha en motsatt effekt. Vi har sett, at en persons rolle er mer synlig, enn selve personen, i det moderne samfunnet. Hvis denne personen har blitt stemplet som rasist, eller nynazist av samfunnet, kan det, som vi har sett i kapittel 2.2, føre til at personen til slutt, tar på seg rollen som rasist, eller nynazist.

6.2.2 MANGEL PÅ NETTVERK SOM ÅRSAK TIL ENGASJEMENT

I følge sluttrapporten til Exit prosjektet er det flere grunner til at forskjellige typer personer slutter seg til ekstreme ungdomsgrupper. Generelt mener de at ungdom går inn i slike grupper fordi de oppfyller noen av deres grunnleggende behov. Behov ungdommen ikke har fått oppfylt i andre sammenhenger. En stor andel av de som slutter seg til rasistiske miljøer er, i følge denne rapporten, ungdommer som har få, eller ingen venner. Først og fremst leter de etter vennskap og aksept. Det er snakk om unge mennesker som ikke har fått innpass i andre grupper, og som blir lykkelige over at noen vil ha kontakt med dem. Rasistiske miljø er ofte mer inkluderende og tolerante enn andre ungdomsmiljø, spesielt i forhold til de ytre sirkler. Det er i følge rapporten vanskeligere å bli akseptert inn i de indre sirkler.

(<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>).

Svenske Dennis Persson er en tidligere nynazist som med hjelp fra det svenske Exit prosjektet brøt med nynazismen. Han har skrevet boken «Jeg brøt med nazismen». I denne boken forklarer han hvorfor han ble involvert i det nynazistiske miljøet. Også

for han var det mangel på venner, følelsen av å stå utenfor, mobbing og det at han følte seg truet av sine omgivelser som gjorde at han ble involvert i miljøet. (Persson, 2004). Ole Kristian Brastad var også aktiv i dette miljøet på midten av 1980-tallet, han har etter sitt oppgjør med miljøet, arbeidet de 15 siste årene mot bevegelsen. Brastad har skrevet etterordet i Perssons bok. Brastad skriver at en av de viktigste grunnen for at ungdom tiltrekkes slike miljø, er behovet for å tilhøre et fellesskap. Brastad skriver: «Tilhørighet er et viktig behov. I et samfunn der flere og flere bare tenker på seg selv, blir det mange som faller utenfor.» (Persson, 2004, s.129).

Jeg trekker ut i fra dette at mangel på gruppetilhørighet er en viktig årsak til at ungdom kommer inn i nynazistiske miljø. Dette fører oss over på problematikken rundt stemping og stigmatisering. Når en person ikke har noe nettverk rundt seg, og ikke føler tilhørighet til noen gruppe, henger det ofte sammen med at denne personen har blitt stemplet som en avviker. Dette stempelet kan ha blitt påført personen på grunnlag av hans, eller hennes handlinger, handlinger som omgivelsene har sett på som avvikende, eller rett og slett fordi samfunnet opplever personen som annerledes. Her kan man også trekke inn Gardell som snakker om en motkultur. Et resultat av at ungdom føler seg holdt utenfor grupperinger i samfunnet, kan være at det å bli utestengt bidrar til at de utvikler forakt for alt hovedstrømmingen i samfunnet står for, og da føler et behov for å opponere mot det. En motkulturell bevegelse vil da være en bevegelse som virker tiltrekkende på personen.

Hvis en ungdom har blitt stemplet som rasist, eller nynazist, betyr det at det er samfunnet rundt ham eller henne, som tolker det dithen at personen tilhører et slikt miljø. Vi så i kapittel. 2.2 hvordan denne stemplingen kan medføre at personen blir stigmatisert, at personen begynner å se på seg selv som bærer av den rollen han eller hun har blitt tildelt. Erwing Goffman skriver i sin bok «Stigma. Notes on the management of spoiled identity.» at mennesker generelt bruker spesifikke begrep som han kaller stigmatiserende termer. Eksempler på slike termer kan være kriminell, krypling eller nynazist. Vi har i tillegg en tendens til å tillegge disse begrepene, eller rollene, forskjellige egenskaper vi tar for gitt tilhører rollen eller begrepet. (Goffman, 1968, s.15). Hører man at noen er en nynazist er det nærliggende å trekke en slutning om at personen er voldelig, kriminell, vanskelig å like et cetera. Goffman hevder videre at om denne personen prøver å forsvare seg, kan det bli tolket som et direkte

uttrykk for hans eller hennes defekt, og dermed forsvare omgivelsenes behandling av personen. (Goffman, 1968, s.16).

Goffman skriver om forholdet mellom stigmatiserte personer og, det han kaller, de «normale». Normale prøver å unngå mennesker som er blitt stemplet og stigmatisert. Dette får større konsekvenser for stigmatiserte enn for de normale. Det at stigmatiserte personer blir isolert og holdt utenfor vanlig samkvem og interaksjon mellom mennesker, kan bidra til at personene blir mistenksomme, depressive, fiendtlige, nervøse og forvirret. (Goffman, 1968, s.23-24).

En stigmatisert person blir ofte stående alene skriver Goffman. Også Goffman hevder at det da er vanlig at en slik person finner likesinnede som deler «his standpoint in the world and to share with him the feeling that he is human and essentially normal in spite of apperances and self-doubts.». (Goffman, 1968, s.31). Goffman sier videre at disse likesinnede kan gi moralsk støtte, de vet hvordan det er å leve med stigmatiseringen, man føler seg hjemme, og får aksept som normal person. (Goffman, 1968, s.32).

Personen som innvies i Vigrid er, som vi tidligere har sett, mest sannsynlig personer med få eller ingen nettverk. Ofte er det stor sannsynlighet for at de har vært utsatt for en eller annen form for mobbing. De føler seg i enkelte tilfeller truet av sine omgivelser. I disse sammenhengene kan en initiering inn i et eksklusivt miljø og en hemmelig gruppe virke avgjørende for videre meningsfull eksistens. Symbolbruken er også eksklusiv. Rasistiske og nazistiske symboler virker avskrekkende på andre mennesker, samholdet blir viktig i forhold til å stå i mot kritikk mot, og angrep på valg av symboler. De holder i tillegg folk på avstand, man blir latt være i fred. Ritualene er med på å forsterke samholdet innad i gruppen. Dette blir viktig, spesielt for en person som ikke har opplevd samhold og gruppetilhørighet tidligere.

6.2.3 NYNAZISMENS VOLDELIGE SIDE

De fleste nynazistiske miljøene har voldelige elementer. Tore Tvedt benekter at dette er tilfelle når det gjelder Vigrid⁶⁹, men media og Antirasistisk Senter beskriver et annet bilde. Politiets intensivering av aksjoner mot gruppen i 2003 tyder også på at det i Vigrid eksisterer slike voldelige elementer. Tidligere i år ble en Vigrider anmeldt

for å ha kommet med drapstrusler mot justisminister Knut Storberget. (<http://www.nettavisen.no/ioslo/article1157980.ece>). Det finnes også en rekke uttalelser fra Tvedt på Vigrids hjemmeside som støtter opp rundt dette. Et viktig budskap til sine sympatisører syntes å være det Tvedt kaller de «10 utevettreglene». Disse er som følger:

1. Gå ikke ut på fest uten tilstrekkelig kamptrening.
2. Meld alltid fra hvor du går.
3. Vis respekt for gjenger og gjengvarslingene.
4. Lytt til erfarne kampfolk.
5. Vær rustet mot overfall selv på korte turer. Ta alltid med skytevåpen (forutsatt at du har bæretillatelse), kniv (lovlig type, selvsagt) og det utstyr moderne gjengkamp krever.
6. Husk mobiltelefon og gassboks (lovlig, selvsagt).
7. Gå aldri på fest alene. **Aldri.**
8. Vend i tide, det er ingen skam å snu når du er utenfor ditt eget samfunns område.
9. Spar på kreftene og tilkall øyeblikkelig forsterkninger fra egen gjeng.
10. Er du ikke medlem av et eget etnisk samfunn så bli det med en gang.

I tillegg til disse ti utevettreglene finner man utallige oppfordringer til å drive med kampsport, selvforsvar, melde seg inn i skytterlag og pistolklubber. Tore Tvedt skriver: «Tren dere selv i kampsport og selvforsvar og dann lokale grupper som kan sette seg i respekt og sikre tryggheten vår.». Tvedt er en motstander av rus og rusmisbrukere. I samme artikkel som han oppfordrer til kampsport og selvforsvar, oppfordrer han også til å ta opp kampen mot narkotika. Tvedt skriver: «for de som ikke har skjønt det enda anbefaler jeg å gå inn i fienders organisasjoner og knuse sine nye kameraters neser i rusen sin.». (<http://www.vigrid.net/veienvidere.htm>). Dette tolker jeg som en klar oppfordring til vold. Tvedt sier til VG 14. juli 2003: «Jeg

⁶⁹ Dette kom fram under vår samtale 19. februar 2004.

beklager ikke hvis det skjer noe med folk jeg ikke ønsker her i landet.»

(<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=67808>) Vi kan se av disse utevettreglene og Tvedts uttalelser, at de indirekte, og enkelte ganger, direkte, oppfordrer til vold.

Jeg tør, i lys av dette, påstå at det også i Vigrid finnes voldelige elementer. I Exit prosjektets sluttrapport kan man lese at noen ungdommer kan være villige til å gå svært langt for å oppnå aksept. Dette kan i enkelte tilfeller føre til at de blir offer for forventninger og gruppepress, hvor straffbare handlinger blir utført for å bli akseptert som fullverdige medlemmer, eller for å få økt anseelse innad i gruppen.

(<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>). Dette er helt klart noe som skjer i ekstreme tilfeller, men det er allikevel bekymringsverdig.

Staub hevder at ved å identifisere andre grupper som onde øker trusselen for vold mot dem. (Staub, 1994, 61). I lys av klare indikasjoner på at det finnes voldelige elementer i Vigrid, samt gruppens ekstreme hat til jøder, som de ser på som ondskapen selv, er det kanskje ikke så rart at det eksisterer en skepsis til denne gruppen.

6.2.4 ANDRE ÅRSAKER TIL ENGASJEMENT

Sluttrapporten ramser opp flere forskjellige grunner til at ungdom søker seg til slike miljø. Ideologisk overbevisning er en årsak, selv om det i tillegg blir hevdet at de fleste unge mennesker ikke slutter seg til rasistgrupper fordi de er rasister, men at de tilegner seg rasistiske holdninger etter at de har blitt en del av miljøet.

(<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>).

En annen grunn til at ungdom viser interesse for slike grupper kan være at de reagerer på noe de har opplevd som provoserende, eller opprørende oppførsel fra antirasister, eller innvandreres side. I sluttrapporten står det også at en av de vanligste årsakene til at unge mennesker slutter seg til rasistiske grupper er for å få beskyttelse mot det de opplever som trusler eller fiender. Rasistiske grupper kan også som følge av dette aktivt kontakte individer som trenger beskyttelse, og tilby dem dette for å rekruttere flere medlemmer. Det hevdes i tillegg at en rekke ungdom som har blitt utsatt for mobbing finner veien inn i rasistiske miljø og disse opplever at tilhørighet i rasistiske miljøer kan virke skremmende på tidligere plageånder.

(<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>). Her kommer bruken av

rasistiske og nazistiske symboler inn i bildet. Disse blir ofte brukt ikke bare for å vise sin tilhørighet, men også for å virke avskrekkende på samfunnet rundt miljøet.

En annen type unge mennesker som tiltrekkes av rasistiske miljø er ungdom som ut i fra nysgjerrighet vil oppleve mest mulig, uten at de utvikler noe dypere engasjement i saken. De slutter seg til, og forlater en rekke, ofte forskjellige organisasjoner, bevegelser og subkulturer. Ofte har de ikke planlagt å aktivt involvere seg, men opplever at det kan være vanskeligere å komme ut av et nynazistisk miljø enn andre former for ungdomsgrupper. (<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>).

Enkelte av de ungdommene som involverer seg i ekstreme grupper er representanter for en spesielt spenningsøkende personlighetstype. Disse har et sterkt psykologisk behov for å teste egne grenser og utsette seg for potensielt farlige situasjoner. Andre er mer tiltrukket av den voldelige og militante siden av rasistmiljøene. (<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>).

Mange av de som slutter seg til slike miljø har et vanskelig forhold til sin familie, spesielt til far. Dagens foreldre har en hektisk hverdag, og har kanskje ikke hatt tid til å vise den omtanke, oppmerksomhet og kjærlighet som et barn trenger. I sluttrapporten kan vi lese videre at dette kan resultere i provoserende og opprørske oppførsel fra de unges side for å få oppmerksomhet fra foreldrene. Eldre aktivister i rasistmiljøene kan ofte tjene som en farsersstatning eller som en rollemodell for maskulinitet. Barn som har vært utsatt for autoritære metoder for oppdragelse, fysiske eller seksuelle overgrep fra foreldre, finner i følge rapporten i en del tilfeller veien til slike miljøer. (<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>).

Sluttrapporten konkluderer her med at et sentralt trekk ved subkulturer er at de tilbyr ungdom en ferdig identitetspakke med handlingsmønster de kan leve opp til. Unge mennesker som ikke har klart å etablere en positiv identitet og status i forhold til arbeid, sport, skole eller andre sosiale aktiviteter og sammenhenger kan prøve å vinne respekt gjennom å slutte seg til grupper med et farlig image. Ved å involvere seg i slike miljø som ansees som farlige opplever mange som tidligere har vært utsatt for mobbing å bli latt være i fred. Omgivelsene forholder seg annerledes til dem, og det oppleves ofte som de har vunnet respekt fra samfunnet, noe de aldri har opplevd før. (<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>).

6.2.5 FØLGER AV MEDLEMSKAP I NYNAZISTISKE GRUPPERINGER

Følgene av å bli medlem av en rasistisk eller nasjonalistisk gruppe kan ofte være negative, og medføre en dramatisk forandring i sosial status og identitet. Dette er noe ungdommen ikke alltid kan forutse. De hevder videre at det ser ut til å være mye lettere å få innpass i en slik gruppe enn å bryte med den.

(<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>). Dette er også noe Persson problematiserer i boken «Jeg brøt med nazismen». Her forteller han om vanskelighetene rundt bruddet, og alle truslene som kom i etterkant. (Persson, 2004).

Har en person gått fra å være stemplet som rasist eller nynazist, til å faktisk bli en aktiv medlem av miljøet, kan det være enda mer vanskelig å bryte. Samfunnet rundt identifiserer personen med den stigmatiserte gruppen, og båndene til samfunnet for øvrig svekkes betraktelig, eller kuttes totalt. Det man kanskje hadde av gamle venner risikerer man å miste. Forholdet til foreldre, skole og arbeidsliv kan bli problematisk. Dette var noe som kom fram da jeg snakket med Tore Tvedt og Thorgrim Bredesen. De fortalte om hvor vanskelig det var å finne seg en plass å bo. Det var få, eller ingen som var interessert i leie ut leilighet til dem når de fant ut hva de sto for. Det var spesielt vanskelig for Tvedt, som har blitt et relativt kjent ansikt, gjennom den store mediedekningen han har fått. Dette fikk også konsekvenser for andre i Vigrid. Om det ble kjent at de hadde kontakt med Tvedt og Vigrid, ble ofte leieforholdet avsluttet av eier.⁷⁰

6.2.6 HVORFOR DET ER VANSKELIG Å BRYTE MED MILJØET

Det er lettere å bryte med en rasistisk og nynazistisk gruppe dess kortere tid man har vært involvert i gruppen. Har man blitt sosialisert inn i gruppen, og tilegnet seg gruppens verdier og handlingsnormer, kan det virke mye vanskeligere å bryte med miljøet. (<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>). Staub skriver: «Deviation in thought and feeling alone leads to painful inner conflict and gives rise to defenses that keep the individual faithful.» (Staub, 1994, s.77). Ved å bryte med gruppen mister man sitt kontaktnett. Om personen før han ble medlem av gruppen hadde få eller ingen nettverk, kan det virke håpløst å bryte med det eneste han har.

⁷⁰ Dette kom fram under vår samtale 19. februar 2004.

Det å tre inn i en nynazistisk gruppe innebærer at man går gjennom en sosialiseringssprosess. I Vigrid går man først gjennom et innvielsesrituale. Vil man vise at man er enda mer dedikert, kan man la seg døpes. I føle Exit prosjektets sluttrapport lærer man av hverandre hvordan man skal oppføre seg for å finne sin nye plass i gruppen. I denne forbindelse hevder sluttrapporten at et viktig aspekt er å få innplottet en bevissthet rundt sikkerhet.

(<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>). Dette kom også klart frem da jeg i 2004 snakket med Tore Tvedt. Også i Vigrid er de meget opptatt av sikkerhet. Tvedt fortalte meg at de aldri diskuterte viktige saker på telefonen, skulle viktige beslutninger taes valgte de å møtes langt ute i skogen, og alle telefoner, klokker og andre elektroniske artikler måtte bli liggende igjen. Dette fordi Tvedt var overbevist om at deres samtaler ville bli avlyttet.

Sluttrapporten hevder videre at denne bevisstheten rundt sikkerhet skaper en slags paranoia, en følelse av å tilhøre en liten gruppe omgitt av fiender på alle kanter. Dette fører til en styrket gruppetilhørighet og lojalitet, man får en økt følelse av å tilhøre en farlig og hemmelig gruppe. Samtidig er det hele tiden en frykt tilstede for å ikke bli sett på som nok tillitsvekkende og lojal ovenfor miljøet. Selv om man har vært godtatt som medlem over lengre tid kan man plutselig risikere å bli mistenkt for å være forræder eller tyster. Dette medfører at leder og ledende medlemmer får et middel til å utøve makt og disiplinære sanksjoner. Det å bryte ut av gruppen kan virke vanskelig og til tider umulig. (<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>).

Medlemmer av rasistiske og nynazistiske miljø vil, i følge sluttrapporten, før eller siden, havne opp i voldelige konfrontasjoner med enten antirasister, innvandregjenger eller politi. Dette kan medvirke til å heve kostnadene ved å slutte seg til et slikt miljø, men det kan også ha motsatt effekt. I så fall bidrar det til å skyve personen lenger inn i miljøet, og fungere som en test på om de er til å stole på. Det er likegyldig om konfrontasjonen ender med seier eller nederlag, hendelsen vil styrke samholdet. Seier betyr ære og stolthet, mens tap vil gi næring til økt hat og bitterhet mot en felles fiende. (<http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>).

6.2.7 «DEN GODE FIENDE»

Nils Christie har skrevet boken «Den gode fiende». Boken tar for seg narkotikaproblematikken i Norden. Temaet er ikke gjeldene for min masteroppgave,

men Christie kommer med interessante refleksjoner rundt hans begrep «den gode fiende», som jeg syntes er aktuelle i diskusjonen rundt stempling og stigmatisering. Jeg kommer her til å gjøre rede for disse refleksjonene. (Christie, 2003).

Christie mener at fiender ikke bare er en trussel, men at de også kan være nyttige. Fiender virker forenende, dette er svært tydelig når man ser på Vigrid og deres hat til jøder, innvandrere, og alle som ikke deler deres raseideologi. Fiender gjør det, i følge Christie, mulig å endre prioriteter. Vi har i kapittel 2.1 sett hvor viktig gruppetilhørighet er for mennesket, og hvordan man går fra å tenke individ, til å fokusere på gruppen. Denne transformasjonen innebærer at man ofte adopterer gruppens synspunkter til sine egne. Har man en sterk ytre fiende blir det enda mer viktig å stå sammen, og stå for det gruppen mener. Fiender gjør det også mulig å glemme alt annet, og konsentrere seg om en liten del av virkeligheten. Et eksempel på dette er massedemonstrasjonene i etterkant av drapet på Benjamin Hermansen. Hvor 40 000 mennesker samlet seg i forakt for det rasistisk motiverte drapet. (Christie, 2003, s.56).

Christie hevder at den perfekte fiende skal oppfylle 7 bestemte vilkår. Den første og, i følge Christie, største kampen omhandler selve definisjonen av fienden. (Christie, 2003, s.57). Når man ser konflikten mellom nynazister og samfunnet for øvrig, er det kanskje ikke så underlig at det norske samfunnet, med den tyske, nazistiske okkupasjonen friskt i minne, ser på nynazister som en fiende. Tvedt på sin side, fører videre en völkisch tradisjon, hvor jødehat og rasisme var hovedelementer.

Fienden må kunne betegnes som farlig, helst djevlesk og umenneskelig. Hele fienden vil ofte fremstilles slik, andre ganger vil lederene eller forførerne få skylden. Det er vanskelig å utkjempe en krig på et analytisk og kjølig nivå. Derfor blir skrekkbilder og overdrivelser tatt i bruk. Christi skriver: «Ideelt er det om man kan lokalisere en gruppe individer som bærer i seg alt det verste ved fienden, som kroppsliggjør denne. En slik homogen gruppe med likeartede egenskaper blir stående som erkerepresentanten for det onde.» (Christie, 2003, s.57-58). Her ser jeg også en analogi til Vigrids jødehat. Samtidig som disse skrekkbildene kan minne om hvordan samfunnet snakker om en nynazist. Personen er borte, kun den påståtte rollen blir referert til.

«De som har ansvaret for kampen mot fienden må kunne kjenne seg trygge i sin kamp. Kritikk får vente til krigen er vunnet.» (Christie, 2003, s.58). I kapittel 6.1.2 kom jeg inn på Tvedts mulige meningsmonopol i Vigrid. Hvis realiteten er at Tvedt har et slikt monopol, ser vi her igjen likhetstrekk til Christies refleksjoner.

Christie hevder videre at gode fiender er fiender som aldri dør. (Christie, 2003, s.58). Når man ser på en felles fiende som noe som binder en gruppe sammen, er det helt klart at det ikke er gunstig at denne fienden blir borte. Da kan selve limet som holder gruppen sammen forsvinne. Det er kanskje derfor Tvedt har et slikt pessimistisk syn på fremtiden som jeg beskriver i kapittel 4.5. Her erkjenner Tvedt at jødene har et fast grep om verdensmakten. Og han sier videre at han ikke kan se hvordan noen kan ta denne makten fra dem. Da måtte det i så fall være Odin som hjalp til med et under.

«For å hindre folkelig innblanding kan det være hensiktsmessig at fienden defineres så vagt at det ikke blir så lett å kontrollere om den blir sterkere eller svakere.» (Christie, 2003, s.58). På denne måten kan fienden defineres slik at man kan inkludere, eller ekskludere grupper etter behov. «Den perfekte fiende er klar nok til å bekjempes når man ser ham, men uklar nok til at man aldri kan være helt sikker på at det ikke skjuler seg enda flere der bak i tussmørket.» Man kan både overvinne og beholde den perfekte fiende. (Christie, 2003, s.59).

Hvis den ytre fienden skal kunne ivareta indre behov, må fienden symbolisere et motstykke til det gode og riktige. Jo større denne symbolverdien er, jo mer kan fienden bidra til at man samler seg og opphever andre motsetninger som skulle være tilstede i en gruppe. (Christie, 2003, s.59)

Det må også eksistere en viss realistisk grunn til å frykte fienden. Fienden må finnes, og den må kunne erfares. (Christie, 2003, s.59).

7 KONKLUSJON

Opprinnelig var min intensjon å undersøke rekruttering av nye medlemmer til Vigrid. Dette viste seg svært vanskelig. Tore Tvedt heder at organisasjonen ikke går aktivt ut for å rekruttere. Han sier at Vigrid hele tiden får henvendelser av ungdom som er interessert i å være med, så mange at de faktisk ikke har tid til å ta seg av alle henvendelsene. Men man får et helt annet inntrykk når man leser medias behandling

av dette temaet, her snakkes det om en meget aktiv, og aggressiv metode for å skaffe nye sympatisører og medlemmer. Politiets sikkerhetstjeneste bekreftet 10. august 2003 dette i Fredrikstad Blad. Her blir Trond Hugubakken fra Politiets sikkerhetstjeneste sitert: «Vi er også bekymret over at det rettes direkte markedsføring mot barn og unge.» (<http://www.f-b.no/apps/pbcs.dll/artikkel?SearchID=73163652511006&Avis=FB&Dat>). Dette var grunner til at jeg var interessert i å undersøke rekrutteringen til Vigrid nærmere, men jeg innså fort at en slik undersøkelse ville kreve enormt mye av meg. Det ville ikke la seg gjøre gjennom et «vanlig» feltarbeid, da Tvedt benekter at dette skjer. Det å infiltrere en slik organisasjon var jeg heller ikke interessert i. Etisk kunne jeg ikke forsvare en slik handling, og sikkerhetsmessig var jeg usikker på om det ville vært forsvarlig.

Resultatet ble at jeg skrinla min opprinnelige innfallsvinkel, og valgte å se på hvordan vi som mennesker danner grupper, og viktigheten av disse gruppedannelsene. Jeg har lenge vært av den oppfatning at en konflikt aldri kan løses uten dialog, og at når dialogen er fraværende vil mest sannsynlig problemet, eller konflikten bare bli større. Derfor ble det interessant å se på stempling og stigmatisering i samfunnet. Når man ser på disse fenomenene som prosesser, slik jeg viste i kapittel 2.2, forstår man mer hva som skjer med et individ som blir stemplet og stigmatisert.

Jeg har i denne masteroppgaven forsøkt å forklare viktigheten av gruppetilhørighet for et individ. Hvordan behovet for tilhørighet av enkelte forskere blir sett på å ligge latent i oss som mennesker. Staub hevdet at behovet nærmest var en genetisk predisposisjon, som han eksemplifiserte med et spedbarns tilknytning til sine nærmeste, og det samme barnets frykt for fremmede mennesker. De forhold, eller grupperinger som skjer på et slikt tidlig stadium i livet, blir i følge Staub liggende som en slags prototype for senere forhold og eventuelle gruppedannelser. (Staub, 1994, s.59-60).

I kapittel 2.2 forklarte jeg prosessene bak stempling og stigmatisering, for så å komme inn på måter å se på symboler og ritualer i kapittel 2.3. Jeg viste deretter til symbolers og ritualers viktighet når det gjelder initiering i en gruppe, og for gruppetilhørighet og samhold generelt. I kapittel 6.2 kom jeg nærmere på disse prosessene, samtidig som jeg forsøkte å forklare hvordan viktigheten av

gruppetilhørighet går hånd i hånd med stemplings- og stigmatiserings-prosessen. Jeg ser en klar sammenheng her. Hvis et individ ender opp som stemplet og stigmatisert, blir det svært vanskelig å få innpass i mange grupper i samfunnet. Dette prøvde jeg å bevise med å vise til eksempler fra Vigrid, Exit prosjektets sluttrapport og Dennis Perssons erindringer i hans selvbiografiske bok «Jeg brøt med nazismen». Når personen så er initiert i gruppen, vil gruppens ritualer være med på å skape et unikt samhold innad. Bruken av rasistiske og nazistiske symboler kan bidra til at personen i enda større grad blir stemplet som avviker. Dette kan igjen lede til at personen blir mer knyttet til gruppen.

Nynazistiske grupper blir, som vi har sett tidligere, sett på som en trussel for samfunnet. Personlig er jeg ikke av den oppfatning at nynazistiske grupper kan utgjøre en trussel for samfunnet som en helhet, men det er klart at det finnes voldelige elementer i disse miljøene, også i Vigrid. Jeg vil dermed påstå at nynazistiske grupper, inkludert Vigrid, kan være farlige, og utgjøre en trussel for enkeltindivider, eller grupper i samfunnet som de ser på som fiender.

Det syntes å være en bred enighet i samfunnet om at slike nynazistiske grupperinger er en fare for andre menneskers sikkerhet. Samfunnet for øvrig er ikke interessert i at nynazistiske grupper får et fritt spillerom. De er redde og bekymret over at det rekrutteres flere potensielle medlemmer. Personlig er jeg, til en viss grad, også bekymret over utviklingen. Jeg ønsker heller ikke en større og sterkere hvit rasistisk motkultur, for å bruke Gardells formulering.

Vigrid er en del av en hvit rasistisk motkultur. De er i opposisjon til hovedstrømningene i samfunnet. Samtidig er de en stemplet og stigmatisert gruppe. De nazistiske symbolene de omgir seg med virker som en slags bekreftelse på denne stigmatiseringen. Personer som blir sett på som sympatisører, eller medlemmer av Vigrid, blir på mange måter avskåret fra kontakt med samfunnet for øvrig. Det kan være vanskelig å få seg jobb og bolig, samtidig som mange mennesker vil holde seg unna, av frykt eller avsky. Nils Christie skriver: «Mennesker går lenger i umennesklighet jo fjernere den annen part står dem.» (Christie, 2001, s. 69). Hvis man i tillegg tar de voldelige elementene innen Vigrid i betraktning, kan dette resultere i potensielt farlige og voldelige situasjoner.

Vigrid ser på samfunnet rundt dem som en fiende, samtidig ser samfunnet for øvrig på Vigrid som en felles fiende. Eksisterer det en interesse for kontakt og dialog? Eller ser de to ytterpunktene på hverandre som, i Nils Christies ordvalg, en god fiende? Det kan til tider virke slik. Vigrid, på sin side, ser ikke ut til å være interessert i dialog. Hatet til jøder, innvandrere og samfunnet binder dem sammen. Vi har også sett hvordan samfunnets skepsis, og hat til nynazistiske miljø, har virket som en samlende faktor. Trenger vi slike fiender for å definere hvem vi er, hva vi står for, og for å sette fokus på vår gruppe som mer verdig enn andre grupper?

Det jeg med denne oppgaven ønsker å si er at begge disse ytterpunktene må forsøke å møte hverandre med en større åpenhet. Dette er, i mine øyne, et ansvar som i størst grad, hviler på samfunnets skuldre. Det jeg her prøver å si er ikke at samfunnet er skyld i at det finnes nynazistiske grupperinger, eller at det skal påta seg skylden for den rasistisk motiverte volden som skjer. Det jeg mener, er at det for en stemplet og stigmatisert person, kan være vanskelig å se andre muligheter, og sannheter enn det de blir presentert innad i den stigmatiserte gruppen. Dette er spesielt tilfelle når den stemplede personen blir avskåret fra samfunnet for øvrig. Nils Christie skriver at man aldri skal kutte kontakten med personer man er uenige med. I stedet oppfordrer han til å oppsøke dem oftere. (Christie, 2001, s.143).

Avslutningsvis vil jeg nok en gang sitere Nils Christie: «Friest er fangen i fullstendig isolat. Det er ikke mer å miste.» (Christie, 2001, s.28).

KILDER

- Alver, Bente Gullveig og Ørjar Øyen. 1997. «Forskningsetikk i forskerhverdag. Vurderinger og praksis.» Tano Aschehoug.
- Bangsund, Per. 1984. «Arvtakerne. Nazisme i Norge etter krigen.» Pax Forlag A/S, Oslo.
- Berulfsen, Bjarne og Dag Gundersen. 1993. «Fremmedordbok.» Kunnskapsforlaget, Aschehoug-Gyldendal, Oslo.
- Bjørgo, Tore og Rob Witte. 1993. «Rasistisk vold i Europa». Tiden Norsk Forlag A/S, Oslo.
- Braarvig, Jens. 1997. «The Function of religious rites in creating and sustaining the «meaning» of symbols». I «In Search of Symbols. An Explorative Study». Redigert av Jens Braarvig og Thomas Krogh. Novus forlag, Oslo.
- Brown, Karen M. 1999. «Writing About “the Other”». I “The Insider/Outsider Problem in the Study of Religion”. Redigert av Russell T. McCutcheon. Cassell, London og New York.
- Christie, Nils. 2003. «Den gode fiende». Universitetsforlaget, Oslo.
- Christie, Nils. 2004. «En passende mengde kriminalitet.» Universitetsforlaget, Oslo.
- Christie, Nils. 2001. «Hvor tett et samfunn?» Universitetsforlaget, Oslo.
- Eiternes, Tom K. og Katrine Fangen. 2002. «Bak nynazismen». J.W. Cappelens Forlag, Oslo.
- Emberland, Terje. 2003. «Religion og rase. Nyhedenskap og nazisme i Norge 1933-1945». Humanist Forlag, Oslo.
- Eriksen, Anne. 1995. « Det var noe annet under krigen. 2. verdenskrig i norsk kollektivtradisjon.». Oslo.

- Eriksen, Thomas H., 1993. «Små steder – store spørsmål. Innføring i sosialantropologi.» Universitetsforlaget, Oslo.
- Eriksen, Trond Berg, Håkon Harket og Einhart Lorenz. 2005. «Jødehat. Antisemittismens historie fra antikken til i dag». N.W. Damm & Søn AS, Oslo.
- Fangen, Katrine. 2001. «En bok om nynazister». Universitetsforlaget, Oslo.
- Finstad, Liv og Cecilie Høygård. 2007. «Kriminologi». Pax Forlag, Oslo.
- Freeman, Charles. 1997. «Nazismens opståen». Flachs, Holte, Danmark.
- Gardell, Mattias. 2003. «Gods of the Blood. The Pagan Revival and White Separatism.» Duke University Press, Durham and London.
- Gilhus, Ingvild og Lisbeth Mikaelsson. 1998. «Kulturens refortrylling. Nyreligiøsitet i moderne samfunn». Universitetsforlaget AS, Oslo.
- Goffman, Erving. 1968. "Stigma. Notes on the management of spoiled identity." Penguin Books, England.
- Hardman, Charlotte og Graham Harvey. 2000. "Pagan Pathways. A Guide to the Ancient Earth Traditions." Thorsons, London.
- Holm-Olsen, Ludvig. 1993. «Eddadikt». J.W. Cappelens Forlag A/S.
- Johansen, Jahn Otto. 2002. «Den brune faren. Høyreekstremisme og rasisme det nye Europa». Aschehoug & Co, Oslo.
- Lammers, Karl C.. 1995. «Fra Nazisme til nynazismen.» I «*Det 22. nordiske historiemøte. Oslo 13.-18. august 1994. Foredrag. Nazisme og nynazismen.*». Red. Ottar Dahl og Øystein Sørensen. Historisk Institutt, UiO og Den norske historiske forening, Oslo.
- Lunde, Henrik. 1993. «Aller ytterst. De rasistiske grupperingene I dagens Norge.» Antirasistisk senter, Oslo.
- Lunde, Henrik. 1997. «Hverken død eller begravet. Høyreekstremisme i Europa.» Antirasistisk senter, Oslo.

- McCutcheon, Russell T. 1999. "The Insider/Outsider Problem in the Study of Religion." Cassell, London og New York.
- Mosse, George L.. 1981. "The Crisis of German Ideology. Intellectual Origins of the Third Reich." Schocken Books, New York.
- Persson, Dennis. 2004. «Jeg brøt med nazismen». Lettlest Forlag, Skien.
- Sarnecki, Jerzy. 2003. «Introduktion till kriminologi». Student litteratur, Lund.
- Schnurbein, Stefanie von. 1994. «Fornyet naturreligion eller rasistisk kult?: Moderne Åsatrogrupper i Tyskland og Norden.» *Chaos* 22:117-129.
- Staub, Erwin. 1994. "The roots of evil. The origins of genocide and other group violence". Cambridge University Press.
- Sørensen, Øystein. 1995. «Nyere forskning om norsk nasjonalsosialisme og nynazisme – et kortfattet riss.» I «*Det 22. nordiske historiemøte. Oslo 13.-18. august 1994. Foredrag. Nazisme og nynazisme.*». Redigert av Ottar Dahl og Øystein Sørensen. Historisk Institutt, UiO og Den norske historiske forening, Oslo.
- Turner, Victor W. 1996. «Betwixt and Between: The Liminal Period in *Rites de Passage*». I «*Sosialantropologiske grunntekster*». Redigert av Thomas Hylland Eriksen. Ad Notam Gyldendal AS, Oslo.

AVISARTIKKLER

- Letvik, Tore. 2004. «Nazileder «døper» nye ungdommer hver uke». I Dagsavisen 10.mai 2004.

ELEKTRONISKE KILDER

- 10.2.2006, [http://no.wikipedia.org/wiki/Tysklands_historie_\(1814-1871\)#1848-revolusjonen](http://no.wikipedia.org/wiki/Tysklands_historie_(1814-1871)#1848-revolusjonen)
- 25.4.2006, <http://www.antirasistisk-senter.no/ars/historie.html>
- 25.4.2006, <http://www.antirasistisk-senter.no/ars/index.html>

21.3.2006, <http://www.antirasistisk-senter.no/infobanken/dokumenter/nazirapp2001.doc>

21.3.2006, <http://www.f-b.no/apps/pbcs.dll/artikkel?SearchID=73163652511006&Avis=FB&Dat>)

25.4.2006, <http://www.magasinet-monitor.net/intro.htm>

19.4.2006, <http://www.magasinet-monitor.net/artikler/fangen220601.htm>

29.10.2007, <http://www.magasinet-monitor.net/artikler/komment310301.htm>

29.10.2007, <http://www.nettavisen.no/ioslo/article1157980.ece>

14.2.2006, http://www.pst.politiet.no/pressm/pressm_28/2003.htm

29.10.2007, <http://www.vfb.no/xp/pup/topp/prosjekter/exit/50403>

29.10.2007, <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=161204>

29.10.2007, (<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=67808>)

19.4.2006, http://www.vigrid.net/allmektigeodin_formenn.htm

4.4.2006, http://www.vigrid.net/artikler_denjodiskefare.htm

2003, http://www.vigrid.net/artikler_felttog1.htm

2004, http://www.vigrid.net/artikler_menneske.htm

2004, http://www.vigrid.net/artikler_orgformer.htm

2004, http://www.vigrid.net/artikler_pestens.htm

2004, http://www.vigrid.net/artikler_vigridmedia.htm

29.10.2007, http://www.vigrid.net/elevstud_krkat.htm

4.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter/besvarelse_ungmann.htm

19.4.2006, http://www.vigrid.net/elever_studenter_besvarelse280901.htm

4.4.2006, http://www.vigrd.net/elever_studenter_jente1.htm

29.10.2007, http://www.vigrd.net/elever_studenter_jente11spors.htm

19.4.2006, http://www.vigrd.net/elever_studenter_3jentervgs.htm

4.4.2006, http://www.vigrd.net/elever_studenter/omfattende_besvarelse.htm

4.4.2006, http://www.vigrd.net/elever_studenter_omvigrd.htm

29.10.2007, http://www.vigrd.net/elever_studenter_oslovg.htm

19.4.2006, http://www.vigrd.net/elever_studenter_polide.htm

19.4.2006, http://www.vigrd.net/elever_studenter_religion2.htm

19.4.2006, http://www.vigrd.net/elever_studenter_rogajenter.htm

19.4.2006, http://www.vigrd.net/elever_studenter_sp52.htm

4.4.2006, <http://www.vigrd.net/foreldre.htm>

19.4.2006, <http://www.vigrd.net/formenn.htm>

2004, <http://www.vigrd.net/grunnleggeren.htm>

29.10.2997, <http://vigrd.net/grunnprinsipper.htm>

26.4.2006, <http://www.vigrd.net/inkafrika.htm>

28.10.2007, <http://www.vigrd.net/raseartikler.htm>

27.10.2007, <http://www.vigrd.net/veienvidere.htm>

2004, http://www.vigrd.net/vigrd_la_barna_komme_til_vigrd.htm

29.10.2007, Tveito, Lill-Hege. «Kampen for den Nordiske rases overlevelse: Bruken av den norrøne mytologien innenfor Vigrd.» Munin.open research archive. <http://.uit.no/munin/handle/10037/1113>